

Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen: trendit, tilannekuva, tulevaisuus

MIKKO LAAKSONEN

Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen: trendit, tilannekuva, tulevaisuus

MIKKO LAAKSONEN

Eläketurvakeskus

00065 ELÄKETURVAKESKUS

Puhelin: 029 411 20

Sähköposti: etunimi.sukunimi@etk.fi

Pensionsskyddscentralen

00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Telefon: 029 411 20

E-post: förnamn.efternamn@etk.fi

Finnish Centre for Pensions

FI-00065 ELÄKETURVAKESKUS, FINLAND

Phone: +358 29 411 20

E-mail: firstname.surname@etk.fi

Helsinki 2020

ISBN 978-951-691-308-0 (PDF)

ISSN 1798-7490 (verkkojulkaisu)

TIIVISTELMÄ

Tässä raportissa tarkastellaan työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden, hylkäysosuuden ja työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuuden muutoksia 2000-luvun aikana sekä luodaan katsaus tulevaan kehitykseen.

Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius on 2000-luvulla selvästi laskenut. Hakemisalttiuden lasku koskee kuitenkin ainoastaan täysiä työkyvyttömyyseläkkeitä, kun taas osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius on selvästi noussut. Osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden lasku on erittäin voimakkaasti painottunut vanhimpiin ikäryhmiin.

Miehillä hakemisalttius on laskenut enemmän kuin naisilla kaikissa diagnoosiryhmissä. Eniten sukupuolierojen muutokseen on vaikuttanut se, että miehillä muihin somaattisiin sairauksiin kuin tuki- ja liikuntaelinsairauksiin perustuvat hakemukset ovat vähentyneet voimakkaasti. Naisilla lasku on ollut vähäisintä mielenterveysongelmiin perustuvissa hakemuksissa. Työkyvyttömyyseläkkeiden hakijakunta on siis selvästi naisistunut.

Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius on laskenut selvästi sellaisissa väestöryhmissä, joissa se oli alun alkaen korkeaa, kuten matalasti koulutetuilla, työntekijöihin kuuluvilla ja työttömillä. Kuitenkin hakemisalttiuden lasku on ollut voimakkainta pääkaupunkiseudulla, jossa hakemisalttius oli jo ennestäänkin alhaisinta. Osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden kasvun epätasainen jakautuminen eri väestöryhmiin vaikuttaa selvästi niiden välisiin eroihin työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiudessa. Esimerkiksi alemman korkea-asteen koulutuksen suorittaneilla osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden kasvu kompensoi täysien työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden laskun lähes kokonaan.

Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuuden lasku on ollut hieman voimakkaampaa kuin hakemisalttiuden väheneminen. Kaiken kaikkiaan työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuuden muutokset ovat hyvin samankaltaisia kuin hakemisalttiuden muutokset.

Työkyvyttömyyseläkkeiden hylkäysosuuden nousu vaikuttaa työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen vähenemiseen kuitenkin jonkin verran. Vuosien 2007 ja 2016 välillä kolme neljäsosaa myönteiseen päätökseen johtaneiden hakemusten vähenemisestä johtui hakemusten vähenemisestä ja neljännes hylkäysosuuden noususta. Hylkäysosuuden nousun vaikutus työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen vähenemiseen oli suurempi yksityisellä sektorilla, alemmilla toimihenkilöillä ja työttömyyttä kokeneilla. Naisilla hylkäysosuuden nousun vaikutus työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen vähenemiseen oli hieman suurempi kuin miehillä ja mielenterveyssyistä hieman suurempi kuin somaattisissa sairauksissa.

Viimeisten kahden vuoden aikana työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius ja alkavuus ovat kääntyneet nousuun. Muutokset ovat ollut suhteellisesti suurempia mielenterveysongelmien kuin somaattisten sairauksien kohdalla. Mielenterveysongelmiin perustuva työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden ja alkavuuden kasvu menee läpi kaik-

kien väestöryhmien. Vuonna 2019 työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius mielenterveyssyistä oli naisilla korkeampi kuin 2000-luvun alun huippuvuosina. Muutokset ovat samansuuntaisia masennuksen ja muiden mielenterveysongelmien kohdalla. Somaattisiin sairauksiin perustuva hakemisalttiuden ja eläkealkavuuden nousu kohdistuu pääosin yli 60-vuotiaisiin.

Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius ja alkavuus lisääntyivät huomattavasti enemmän työttömyyttä kokeneilla kuin ei-työttömillä. Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden ja alkavuuden kasvuun vuosien 2018 ja 2019 aikana vaikutti osaltaan työttömyysturvan aktiivimalli. Ei-työttömillä työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuuden nousu johtui ainoastaan mielenterveyssyistä.

Viimeaikaisen kehityksen pohjalta voidaan mielenterveyssyistä työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyvien määrän ajatella lähitulevaisuudessa edelleen kasvavan, kun taas somaattisista syistä johtuvan eläkealkavuuden suuntaa on vaikea määrittää. Koska työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen yläikäraja on sidottu alimpaan vanhuuseläkeikään, vanhuuseläkeikään alarajan nosto lisää tulevaisuudessa työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyvien määrää.

SUMMARY

This report looks at how the propensity to apply for disability pensions, the application rejection rate and the number of starting disability pensions have changed during the 2000s, and goes on to offer an outlook of future trends.

The propensity to apply for disability pensions has clearly decreased during the 2000s. However, this only applies to full disability pensions; applications for partial disability pensions have clearly increased. The increase in applications for partial disability pensions is heavily concentrated in the oldest age groups.

Men's applications for disability pensions have fallen more sharply than women's in all diagnostic groups. The main reason for the change in gender differences lies in the sharp decrease in men's applications based on somatic diagnoses other than musculoskeletal disorders. Among women, the number of applications based on mental health problems has decreased the least. The proportion of women among applicants for disability pensions has clearly increased.

Disability pension applications have clearly decreased in population groups where the baseline propensity to apply was high, such as low-educated groups, blue-collar workers and the unemployed. At the same time, however, the decline in disability pension applications has been sharpest in metropolitan Helsinki, which had the lowest application propensity to start with. The unequal distribution of the increase in partial disability pension applications is clearly reflected in population group differences in the propensity to apply for disability pensions. For example, the increase in the propensity to apply for partial disability pensions among persons with a lower degree level tertiary education completely offsets the decline in the propensity to apply for full disability pensions.

The number of starting disability pensions has declined somewhat more steeply than the number of applications. All in all, changes in the number of starting disability pensions are very similar to the changes seen in application propensity.

From 2007 to 2016, three-quarters of the decrease in applications with a positive outcome was attributable to the declining number of applications and one-quarter to the increased rejection rate. The effect of the increased rejection rate on the declining rate of retirement on disability pension was greater in the private sector, among lower white-collar employees and persons with experiences of unemployment. The effect of the increased rejection rate on the reduced rate of retirement on disability pension was somewhat greater among women than men, and somewhat greater for mental health reasons than for somatic diseases.

In the past two years both disability pension applications and the number of starting disability pensions have started to rise. In relative terms the change has been more pronounced for mental health problems than for somatic diseases. The increase in disability pension applications and starting disability pensions based on mental health

problems cuts through all population groups. In 2019 women's disability pension applications on mental health grounds were at a higher level than in the peak years of the early 2000s. The changes are similar both for depression and other mental health problems. The rise in disability pension applications based on somatic diseases and in the number of starting disability pensions is mainly concentrated in the age group over 60.

Disability pension applications and starting disability pensions increased far more sharply among persons with experiences of unemployment than among the non-unemployed. The rise in disability pension applications and the number of starting disability pensions during 2018 and 2019 was in part attributable to the activation model for unemployment security. Among the non-unemployed, the increase in the number of starting disability pensions was exclusively attributable to mental health reasons.

Based on recent trends it can be expected that the number of people retiring on disability pension on mental health grounds will continue to rise in the immediate future. It is hard to predict future trends for starting disability pensions granted on grounds of somatic diseases. Over longer term, the rising age limit for old-age retirement will drive up the number of people retiring on disability pension.

SISÄLTÖ

1 Johdanto	11
2 Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius vuosina 2000–2019	13
3 Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden muutokset vuosina 2007–2016	16
3.1 Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius laski neljänneksen vuosien 2007 ja 2016 välillä	16
3.2 Hakemisalttius laski miehillä enemmän kuin naisilla kaikissa diagnoosiryhmissä	17
3.3 Osatyökyvyttömyyseläkkeiden lisääntyminen vähentää hakemisalttiuden laskua yli 60-vuotiailla	19
3.4 Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius on laskenut lähes yksinomaan perusasteen koulutuksen saaneilla	21
3.5 Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius on vähentynyt kaikissa sosiaaliryhmissä	23
3.6 Hakemisalttiuden lasku korostuu työttömillä	25
3.7 Yksityisen ja julkisen sektorin ero hakemisalttiuden muutoksessa johtuu somaattisiin sairauksiin perustuvista hakemuksista	26
3.8 Osatyökyvyttömyyseläkkeet ovat yleistyneet eniten maaseudulla ja taajamissa	29
4 Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuuden muutokset vuosina 2007–2016	31
4.1 Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden ja alkavuuden vertailua	33
5 Hylkäysosuuden muutos ja sen vaikutus eläkkeelle siirtymiseen vuosina 2007–2016	35
5.1 Hakijakunnan rakennemuutosten vaikutus hylkäysosuuden kasvuun	37
5.2 Hylkäysosuuden kasvun vaikutus työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen vähenemiseen	38
6 Työkyvyttömyyseläkkeen hakemisen ja työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen lisääntyminen vuosina 2018 ja 2019	42
6.1 Aktiivimallin vaikutus	45
6.2 Sinnittelyhypoteesi	47
6.3 Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus vuosina 2016–2019	49
7 Tulevan kehityksen arviointia	54
7.1 Kuukausitason tarkastelu	55
7.2 Pitkän aikavälin kehitys	56

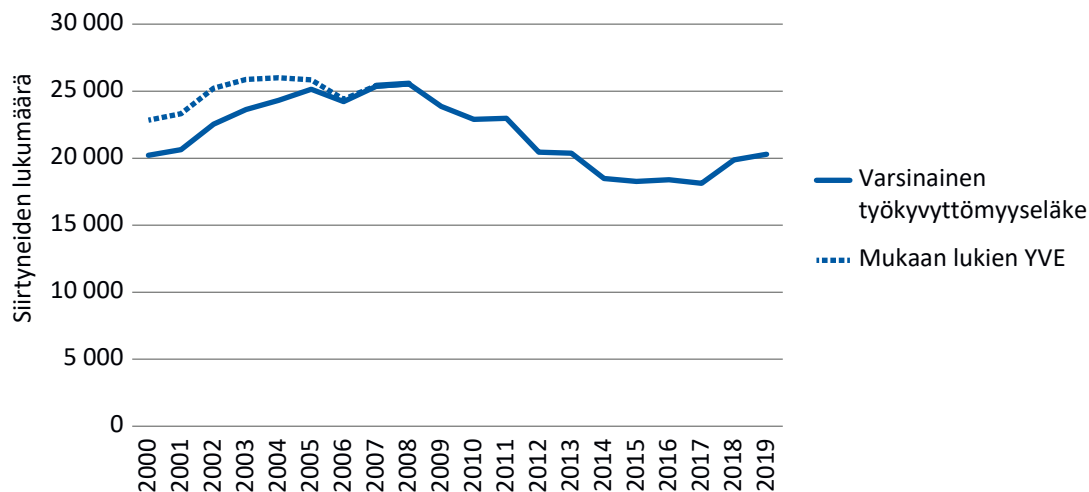
8 Yhteenveto	58
Lähteet	61
Liitteet	63
Liite 1. Tutkimuksen aineisto	63
Liite 2. Muistio: Työkyvyttömyyseläkkeiden kehitys eri oletuksilla tulevasta työkyvyttömyysriskin kehityksestä	65
Liite 3. Liitekuviot	67
Liite 4. Liitetaulukot	73

1 Johdanto

Työmarkkinoiden keskusjärjestöt allekirjoittivat 11.6.2019 sopimuksen vuoden 2017 eläkeuudistuksen jatkoneuvotteluihin liittyvistä asioista. Sopimuksen osana Eläketurvakeskukselle ja sosiaali- ja terveysministeriölle annettiin tehtäväksi selvittää työkyvyttömyyseläkkeiden hakijamäärien kehitystä, myönnettyjen ja hylkäävien päätösten määrien muutoksia ja niiden syitä sekä arvioida työkyvyttömyyseläkkeiden tulevaa kehitystä. Tässä selvityksessä tarkastellaan näitä kysymyksiä. Selvitys perustuu Eläketurvakeskuksen rekisteritietoihin ja siinä käsitellään vain työeläkkeitä. Tarkastelu alkaa vuosituhaten vaihteesta, mutta se painottuu viimeisiin vuosiin.

Kuvio 1.1.

Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden lukumäärä vuosina 2000–2019.

Kuviossa 1.1 on esitetty työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden lukumäärä vuosina 2000–2019. Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrä lisääntyi 2000-luvun alkuvuosiin saakka, lähti sen jälkeen alenemaan ja on jälleen lisääntynyt vuoden 2018 jälkeen ([Eläketurvakeskus 2020a](#)). Vuosituhannen alussa työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrä lisääntyi sekä tuki- ja liikuntaelinsairauksien että mielenterveyden häiriöiden johdosta. Kasvu selittyy osittain työikäisen väestön vanhenemisella, sillä suuret ikäluokat saavuttivat tuolloin kohonneen työkyvyttömyysriskin iän ([Gould & Nyman 2004](#)). Lievemmin terveydellisin perustein ikääntyneille henkilöille myönnettävälle yksilölliselle varhaiseläkkeelle (YVE) siirtyneiden määrä puolestaan väheni, kun tämän eläkelajin ikärajoja vähitellen nostettiin ja lopulta se lakkautettiin kokonaan.

Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuuden muutoksia vuosien 2007 ja 2016 välillä on tarkasteltu vuonna 2019 julkaistussa artikkelissa ([Laaksonen & Nyman 2019](#)). Vuonna 2018 julkaistiin artikkeli työkyvyttömyyseläkkeiden hylkäysosuuden muutoksesta samalla aikavälillä ([Laaksonen & Nyman 2018](#)). Näitä tutkimuksia referoidaan jäljempänä. Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden muutoksia sen sijaan on viimeksi

tarkasteltu vuosien 2000–2011 työkyvyttömyyseläkepääätöksiä koskeneessa julkaisussa ([Gould & Nyman 2012](#)). Tarkastelu oli vain yhden sivun laajuinen. Tätä ennen hakemisalttiuden muutoksia on laajemmin tarkasteltu vuosien 1990–2001 osalta julkaisussa [Gould & Nyman \(2002\)](#). Sen takia tässä selvityksessä tarkastellaan aluksi perusteellisemmin työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden muutoksia.

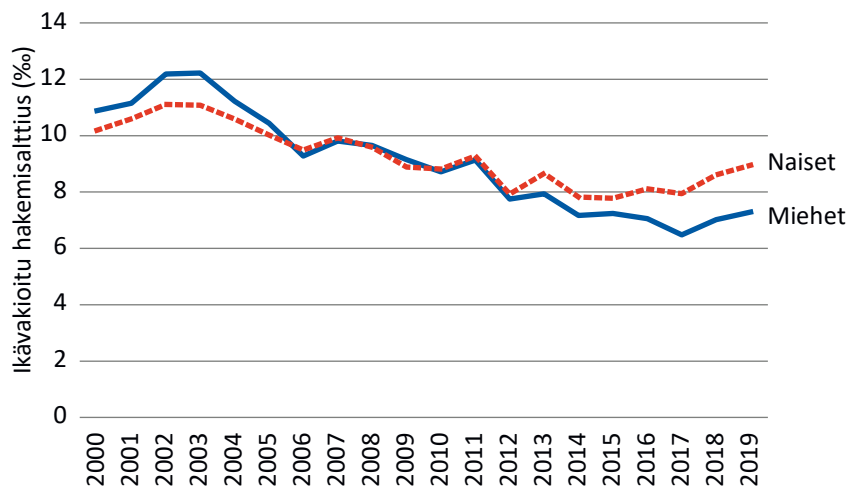
Hakemisalttiuden muutoksen tarkastelussa katsotaan ensin lyhyesti kehitystä vuodesta 2000 lähtien. Tarkastelun pääpaino on kuitenkin vuosissa 2007–2016. Tältä ajanjaksolta on paremmin saatavilla rekisteripohjaisia taustatietoja. Tutkimusjakso on myös vertailukelpoinen aikaisemmin julkaistujen alkavuutta ja hylkäysosuutta koskeneiden tutkimusten kanssa. Erikseen tarkastellaan työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisen ja eläkkeelle siirtymisen muutoksia vuosien 2016–2019 aikana. Tässä tarkastelussa nojaututaan osittain aikaisempaan tutkimukseen, jossa keskityttiin erityisesti siihen, vaikuttiko työttömyysturvan aktiivimalli työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisen ja työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen lisääntymiseen ([Laaksonen ym. 2019](#)). Erikseen arvioidaan työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen tulevaa kehitystä.

2 Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius vuosina 2000–2019

Kuviossa 2.1 on esitetty työkyvyttömyyseläkkeiden ikävakioitu hakemisalttius eli työkyvyttömyyseläkettä hakeneiden määrä suhteessa edellisen vuoden ei-eläkkeellä olevaan väestöön miehillä ja naisilla vuosina 2000–2019. Vakioväestönä on käytetty vuoden 2019 sukupuolittaista väestöä. Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius on 2000-luvulla vähentynyt, mutta viimeisten vuosien aikana hakemisalttius on kääntynyt hienoiseen nousuun. Miehillä hakemisalttius on vähentynyt enemmän kuin naisilla, etenkin tarkastelujakson alku- ja loppupuolella. Naisilla hakemisalttiuden lasku pysähtyi jo vuoden 2012 tienoilla. Ikävakiointi nostaa hakemisalttiutta 2000-luvun alussa, mutta sen jälkeen ikävakioinnin vaikutus on minimaalinen (liitekuvio 1).

Kuvio 2.1.

Työkyvyttömyyseläkkeiden ikävakioitu hakemisalttius vuosina 2000–2019 (‰).

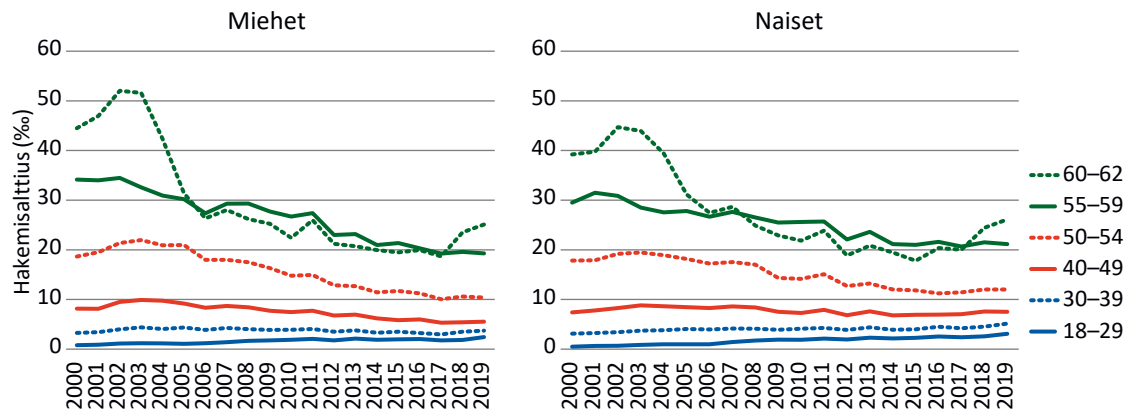

Hakemisalttius on vähentynyt yli 50-vuotiailla ja miehillä myös 40–49-vuotiaiden ikäryhmässä (kuvio 2.2). 50–59-vuotiailla hakemisalttiuden lasku on ollut voimakkaampaa miehillä kuin naisilla. 60–62-vuotiailla hakemisalttiuden lasku oli puolestaan ensin voimakkaampaa naisilla ja viime vuosina nousu voimakkaampaa kuin miehillä. Alle 40-vuotiailla hakemisalttius on noussut. Kokonaisuutena muutokset ovat miehillä ja naisilla kuitenkin hyvin samanlaisia. Viimeisten vuosien hakemisalttiuden kasvu on pääosin peräisin yli 60-vuotiailta.

Vaikka hakemisalttius on yli 60-vuotiailla laskenut, on hakeneiden lukumäärä 2000-luvulla kuitenkin noussut (liitekuvio 2). Tähän vaikuttaa se, että yli 60-vuotiaiden ei-eläkkeellä olevien määrä on kasvanut (liitekuvio 14).

Kuvio 2.2.

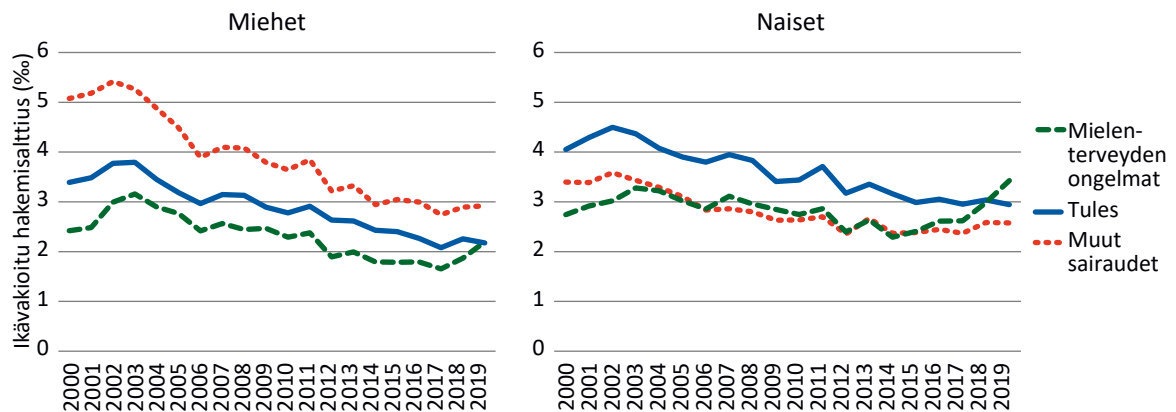
Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius ikäryhmittäin (‰).

Työkyvyttömyyseläkkeiden ikävakioitu hakemisalttius on laskenut kaikissa diagnoosiryhmissä (kuvio 2.3). Miehillä hakemisalttisuuden absoluuttinen lasku on hieman voimakkaampaa muiden somaattisten sairauksien kuin tuki- ja liikuntaelinsairauksien perusteella haetuissa eläkkeissä. Suhteellinen muutos on kuitenkin kaikissa diagnoosiryhmissä suunnilleen yhtä suurta.

Kuvio 2.3.

Työkyvyttömyyseläkkeiden ikävakioitu hakemisalttius diagnoosiryhmittäin (‰).

Naisilla hakemisalttius on laskenut vähemmän kuin miehillä kaikissa diagnoosiryhmissä. Muiden somaattisten sairauksien kuin tuki- ja liikuntaelinsairauksien perusteella haettujen työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius tasaantuu tarkastelujakson loppua kohden, ja mielenterveyseläkkeiden hakemisalttius kääntyy vuoden 2015 tienoilta kasvuun. Vuonna 2018 naisten mielenterveyseläkkeiden hakemisalttius nousi vuoden 2007 tasolle ja vuonna 2019 ylitti sen.

Naisilla diagnoosiryhmien järjestys on hyvin erilainen kuin miehillä. Tuki- ja liikuntaelinsairauksiin perustuvia työkyvyttömyyseläkehakemuksia on naisilla enemmän kuin muihin somaattisiin sairauksiin perustuvia hakemuksia tai mielenterveyden häiriöihin pe-

rustuvia hakemuksia. Miehillä taas muihin somaattisiin sairauksiin perustuvia hakemuksia on eniten ja mielenterveyden häiriöihin perustuvia hakemuksia vähiten. Naisilla on enemmän mielenterveyden häiriöihin ja tuki- ja liikuntaelinsairauksiin perustuvia hakemuksia kuin miehillä, miehillä puolestaan on enemmän muihin somaattisiin sairauksiin perustuvia hakemuksia.

Masennuksen ja muiden mielenterveysongelmien osalta hakemisalttiuden kehitys on melko samanlaista (liitekuvio 3.) Miehillä muihin mielenterveysongelmiin perustuvissa hakemuksissa hakemisalttiuden lasku on kuitenkin ollut hieman voimakkaampaa kuin masennukseen perustuvissa hakemuksissa. Myös viime vuosien hakemisalttiuden nousu koskee sekä masennusta että muita mielenterveysongelmia.

Jos katsotaan vain täysiä työkyvyttömyyseläkkeitä, hakemisalttiuden kehitys on miehillä hyvin samanlaista kuin kaikissa työkyvyttömyyseläkkeissä (liitekuvio 4). Tuki- ja liikuntaelinsairauksiin perustuva täysien työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius on tasoltaan hieman alhaisempi, mutta kehitys on tässäkin diagnoosiryhmässä samanlaista kuin kaikissa työkyvyttömyyseläkkeitä katsottaessa. Naisilla osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakeminen on yleisempää kuin miehillä, joten niiden rajaaminen pois vaikuttaa naisilla enemmän. Naisilla hakemisalttiuden lasku on kaikissa diagnoosiryhmissä jonkin verran voimakkaampaa, kun tarkastelu rajataan vain täysiä työkyvyttömyyseläkkeitä koskeviin hakemuksiin.

Osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius on täysien työkyvyttömyyseläkkeiden komplementti, joten niiden muutokset voidaan periaatteessa päätellä jo edellisiä kuvia vertaamalla. Selvemmin muutokset kuitenkin näkyvät, kun osatyökyvyttömyyseläkkeitä katsotaan erikseen. Osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiutta tarkasteltaessa näkyy selvästi, että miesten mielenterveyshäiriöissä hakemisalttius on alhainen, vaikkakin se lähes nelinkertaistuu tarkastelujakson aikana (liitekuvio 5). Muihin somaattisiin sairauksiin perustuva osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius on miehillä lähempänä tuki- ja liikuntaelinsairauksiin perustuvien eläkkeiden hakemisalttiutta kuin naisilla. Naisilla tuki- ja liikuntaelinsairauksiin perustuva osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius kasvaa voimakkaasti vuodesta 2005 lähtien, mutta tasoittuu hieman tarkastelujakson loppua kohden. Mielenterveyssyihin perustuvien osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius kasvaa voimakkaasti erityisesti tarkastelujakson lopussa.

Päähuomioita luvusta 2

Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius on 2000-luvulla vähentynyt. Miehillä hakemisalttius on laskenut enemmän kuin naisilla, etenkin tarkastelujakson alku- ja loppupuolella. Naisilla hakemisalttiuden lasku pysähtyi jo vuoden 2012 tienoilla.

Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius on laskenut kaikissa diagnoosiryhmissä, mutta lasku on varsinkin naisilla ollut vähäisempää mielenterveyssyihin perustuvissa hakemuksissa kuin muissa diagnoosiryhmissä. Vuonna 2018 mielenterveyseläkkeiden hakemisalttius nousi naisilla vuoden 2007 tasolle ja vuonna 2019 ylitti sen.

Hakemisalttiuden lasku on ollut voimakkainta yli 50-vuotiailla. Viimeisten vuosien nousu on pääosin peräisin yli 60-vuotailta.

3 Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden muutokset vuosina 2007–2016

Seuraavaksi tarkastellaan tarkemmin työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden muutoksia eri väestöryhmissä vuosien 2007 ja 2016 välillä. Tarkastelu kattaa siis valtaosan työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden laskuvaiheesta. Tarkastelu on rajattu näihin vuosiin taustatietojen saatavuuden takia. Tältä aikaväliltä on myös aikaisemmin julkaistu tutkimukset työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuuden muutoksista (Laaksonen & Nyman 2019) ja hylkäysosuuden muutoksista (Laaksonen & Nyman 2018), joten tarkastelu on niiden kanssa yhdenmukainen. Näiden tutkimusten tuloksia tarkastellaan jäljempänä.

Vaikka sukupuolen ja iän mukaisia eroja on tarkasteltu pidemmältä aikaväliltä jo edellä, esitetään tulokset vertailun helpottamiseksi tässä myös sukupuolen ja iän mukaan. Muut tarkasteltavat muuttujat ovat koulutustaso, sosioekonominen asema, työttömyys, työskentelysektori ja asuinalueen kaupungistuneisuusaste (ks. liite 1). Taulukoissa on esitetty kunkin tarkasteltavan tekijän luokissa sosiaalivakuutettuun väestöön suhteutettu työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius vuosina 2007 ja 2016, näiden vuosien välinen muutos ja hakemisalttiuden muutos prosentteina ilmaistuna. Pääasiallisen huomion kohteena on hakemisalttiuden suhteellinen muutos vuosien 2007 ja 2016 välillä. Erikseen tarkastellaan täysien ja osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemista ja seuraavia diagnoosiryhmiä: tuki- ja liikuntaelinsairaudet, muut somaattiset sairaudet ja mielen-terveyden ongelmat. Masennusta katsotaan myös erikseen. Useiden taustamuuttujien kohdalla tehdään myös spesifejä lisätarkasteluja.

3.1 Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius laski neljänneksen vuosien 2007 ja 2016 välillä

Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius vuonna 2007 oli 9,7 promillea¹ ja vuonna 2016 7,4 promillea (taulukko 3.1). Hakemisalttius laski siis näiden vuosien välillä lähes neljänneksen. Ei-eläkkeellä olevan väestön määrä kasvoi hieman vastaavana aikana, joten hakemisalttiutta tarkasteltaessa muutos on hivenen suurempi kuin hakijoiden lukumäärä tarkasteltaessa.

Kun työkyvyttömyyseläkehakemuksen perusteena olevat sairaudet jaetaan kolmeen ryhmään (tuki- ja liikuntaelinsairaudet (tules), muut somaattiset sairaudet ja mielen-terveysongelmat), väheni työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius suhteellisesti kaikissa diagnoosiryhmissä suunnilleen yhtä paljon. Masennuksen perusteella työ-

---

1 Tässä esitettävät luvut perustuvat käytettävissä olevaan yksilötason aineistoon, joka poikkeaa hieman työeläkelajien mukaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeutetusta työeläkevakuutetusta väestöstä. Tämän vuoksi aivan kaikkia työkyvyttömyyseläkkeen hakijoita ei aineistosta löydy: vuonna 2007 tilastojen mukainen 18–63-vuotiaiden hakijamäärä 29 251 (hakemisalttius 9,7 ‰), tässä aineistossa 28 743; vuonna 2016 se oli 22 872 (7,6 ‰), tässä aineistossa 22 601.

kyvyttömyyseläkettä hakeneiden hakemisalttius väheni suhteellisesti yhtä paljon kuin muiden mielenterveyssyiden perusteella työkyvyttömyyseläkettä hakeneilla.

Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden lasku koski kuitenkin ainoastaan täysiä työkyvyttömyyseläkkeitä, joiden hakemisalttius väheni noin kolmanneksella, kun taas osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius kasvoi noin puolella.

Taulukko 3.1.

Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius ja hakemisalttiuden muutos 2007–2016 (‰).

	Työkyvyttömyyseläkkeen diagnoosi					Eläkkeen tyyppi	
	Kaikki	Tules	Muu somaattinen sairaus	Mielen-terveys	Masennus	Täysi TK	Osa TK
2007	9,7	3,5	3,4	2,8	1,5	8,4	1,2
2016	7,4	2,6	2,6	2,2	1,1	5,6	1,8
Muutos 2007–2016	-2,3	-0,9	-0,7	-0,7	-0,4	-2,8	+0,6
Muutos 2007–2016, %	-23	-25	-21	-24	-25	-33	+47

3.2 Hakemisalttius laski miehillä enemmän kuin naisilla kaikissa diagnoosiryhmissä

Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius väheni vuosien 2007 ja 2016 välillä miehillä selvästi enemmän kuin naisilla (taulukko 3.2). Vuonna 2007 hakemisalttius oli miehillä ja naisilla lähellä toisiaan, mutta tarkastelujakson lopussa naisten hakemisalttius oli selvästi korkeampi. Kuvioista 2.1 näkyy, että tämä sukupuoliero syntyi siis vuoden 2012 jälkeen.

Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius väheni miehillä naisia enemmän kaikissa diagnoosiryhmissä. Miehillä hakemisalttiuden suhteellinen lasku oli lähes samansuurista kaikissa diagnoosiryhmissä. Naisilla tuki- ja liikuntaelinsairauksiin perustuvat hakemukset vähenivät suhteellisesti enemmän kuin muihin somaattisiin sairauksiin tai mielenterveyssyihin perustuvat hakemukset. Masennukseen perustuvien eläkkeiden hakemisalttius laski naisilla hieman enemmän kuin muihin mielenterveyssyihin perustuvien eläkkeiden hakemisalttius².

Miesten ja naisten välillä on kuitenkin selviä eroja hakemisalttiuden yleisyydessä eri diagnoosiryhmien välillä. Miehillä muihin somaattisiin sairauksiin kuin tuki- ja liikuntaelinsairauksiin perustuvat hakemukset ovat yleisimpiä, ja absoluuttisesti hakemisalttiuden lasku on suurinta tässä sairausryhmässä. Naisilla taas tuki- ja liikuntaelinsairauksiin perustuvat hakemukset ovat yleisimpiä, ja hakemisalttiuden lasku on absoluuttisesti

2 Tarkasteluvuosien pienelläkin muutoksella on kuitenkin selvä vaikutus siihen, onko naisten hakemusten väheneminen pienempää masennukseen vai muihin mielenterveyssyihin perustuvissa hakemuksissa.

tisesti tarkastellen suurinta tässä diagnoosiryhmässä. Mielenterveyshäiriöissä masennus on selvästi yleisempi hakemuseruste naisilla kuin miehillä. Vaikka masennukseen perustuvissa hakemuksissa hakemisalttius laski miehillä suhteellisesti enemmän kuin naisilla, absoluuttisesti tarkastellen lasku on suurempaa naisilla.

Naisilla hakemisalttius on selvästi korkeampi mielenterveysongelmiin ja tuki- ja liikuntaelinsairauksiin perustuvissa hakemuksissa kuin miehillä, ja miehillä hakemisalttius taas on korkeampi muihin somaattisiin sairauksiin perustuvissa hakemuksissa. Koska miehillä hakemisalttiuden lasku on ollut voimakkaampaa kuin naisilla kaikissa diagnoosiryhmissä, sukupuolten välinen ero on kasvanut mielenterveysongelmiin ja tuki- ja liikuntaelinsairauksiin perustuvissa hakemuksissa, mutta pienentynyt muihin syihin perustuvissa hakemuksissa. Vuonna 2016 naisten osuus mielenterveyshakemuksissa oli 59 prosenttia, tuki- ja liikuntaelinsairauksiin perustuvissa hakemuksista 57 prosenttia ja muista hakemuksista 45 prosenttia.

Taulukko 3.2.

Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius ja hakemisalttiuden muutos 2007–2016 sukupuolen mukaan (%).

	Työkyvyttömyyseläkkeen diagnoosi					Eläkkeen tyyppi	
	Kaikki	Tules	Muu somaattinen sairaus	Mielen-terveys	Masennus	Täysi TK	Osa TK
2007							
Miehet	9,6	3,1	4,0	2,6	1,1	8,9	0,7
Naiset	9,7	3,8	2,8	3,1	1,9	8,0	1,7
2016							
Miehet	6,8	2,2	2,9	1,8	0,8	5,9	1,0
Naiset	8,0	3,0	2,4	2,6	1,5	5,4	2,6
Muutos 2007–2016							
Miehet	-2,8	-0,9	-1,1	-0,8	-0,3	-3,0	0,2
Naiset	-1,7	-0,8	-0,4	-0,5	-0,4	-2,6	0,9
Muutos 2007–2016, %							
Miehet	-29	-29	-28	-32	-31	-34	+33
Naiset	-18	-21	-13	-17	-21	-32	+53

Täysien työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius laski suhteellisesti lähes yhtä paljon sekä miehillä että naisilla, mutta absoluuttisesti muutos oli miehillä vähän suurempi. Osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius nousi molemmilla sukupuolilla, naisilla selvästi enemmän kuin miehillä. Suhteellisesti osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius nousi naisilla noin puolella, miehillä kolmanneksen.

Osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemisen ero siis selittää sukupuolten välistä eroa varsin paljon: täysien työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden laskussa sukupuolten välinen ero on pieni.

Osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiudessa on eroja myös diagnoosiryhmittäin. Erityisesti miehillä osatyökyvyttömyyseläkkeen hakeminen muiden somaattisten sairauksien kuin tuki- ja liikuntaelinsairauksien perusteella on harvinaista. Jos tarkastelu rajataan vain täysiin työkyvyttömyyseläkkeisiin, diagnoosiryhmien väliset erot kapenevat miehillä selvästi. Erityisesti naisilla tuki- ja liikuntaelinsairauksiin perustuvien täysien työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius laski vuosien 2007 ja 2016 välillä enemmän kuin kaikkia työkyvyttömyyseläkkeitä tarkasteltaessa (liitekuvio 6).

Sukupuolieroihin täysien ja osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiudessa voi vaikuttaa myös miesten ja naisten sijoittuminen eri työskentelysektoreille. Osatyökyvyttömyyseläkkeet ovat yleisiä naisvaltaisella julkisella sektorilla. Liitekuviossa 7 on esitetty erikseen täysien työkyvyttömyyseläkkeiden ja osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius yksityisellä ja julkisella sektorilla sukupuolen mukaan. Miehillä sektorilla ei ole juurikaan vaikutusta hakemisalttiuden kehitykseen. Täysien työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden lasku on miehillä kummallakin sektorilla samanlaista. Osatyökyvyttömyyseläkkeen hakeminen on miehillä yleisempää julkisella kuin yksityisellä sektorilla mutta hakemisalttiuden kehitys on kummallakin sektorilla samansuuntaista. Osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden kasvu kuitenkin kompensoi täysien työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden vähenemistä enemmän julkisella kuin yksityisellä sektorilla.

Naisilla osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden kasvu on painottunut julkiselle sektorille (liitekuvio 7). Yksityisellä sektorilla osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius ei ole juurikaan suurempaa naisilla kuin miehillä. Naisilla myös täysien työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden lasku on ollut julkisella puolella hieman voimakkaampaa kuin yksityisellä sektorilla, mikä saattaa liittyä lisääntyneisiin osatyökyvyttömyyseläkkeisiin.

3.3 Osatyökyvyttömyyseläkkeiden lisääntyminen vähentää hakemisalttiuden laskua yli 60-vuotiailla

Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius on vähentynyt erityisesti vanhimmilla työikäisillä (taulukko 3.3). Tämä onkin lähes välttämätöntä, jotta suuria muutoksia voi tapahtua, koska työkyvyttömyyseläkkeiden hakeminen lisääntyy erittäin voimakkaasti iän myötä. Nuoria hakijoita on niin vähän, että niin suuria muutoksia ei käytännössä voi tapahtua, että nuorten hakeneiden määrän muutoksilla olisi kokonaisuuden kannalta merkitystä.

Hakemisalttiuden lasku on ollut voimakkainta 50–59-vuotiailla. Nämä ikäryhmät selittävät valtaosan työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden laskusta. Hakemisalttius on laskenut selvästi myös 40–49-vuotiailla ja yli 60-vuotiailla. Yli 60-vuotiaisiin vaikuttaa voimakkaasti riskiväestön muutos. Työkyvyttömyyseläkettä hakeneiden lukumäärä on vähän noussut, mutta koska ei-eläkkeellä olevan väestön määrä on kasvanut selvästi, on hakemisalttius laskenut.

Alle 30-vuotiaalla hakemisalttius on noussut. Suhteellisesti muutokset ovat suuria mutta pienten lukumäärien takia niiden vaikutus kokonaisuutteen on vähäinen. On muistettava, että tämä tarkastelu koskee vain työeläkehakemuksia, ja nuorimmissa ikäryh-

missä on paljon pelkkään kansaneläkkeeseen oikeutettuja. Lisäksi alle 30-vuotiailla hylkäykseen johtaneet hakemukset ovat lisääntyneet selvästi enemmän kuin myöntöön johtaneet hakemukset (ei näy tästä taulukosta). Vaikka nuorten työkyvyttömyyseläkkeiden lisääntymisessä on selvää ja pitkään jatkunutta kasvua, on tämä kasvu vielä suurempaa hakemuksia tarkasteltaessa.

Taulukko 3.3.

Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius ja hakemisalttiuden muutos 2007–2016 iän mukaan (‰).

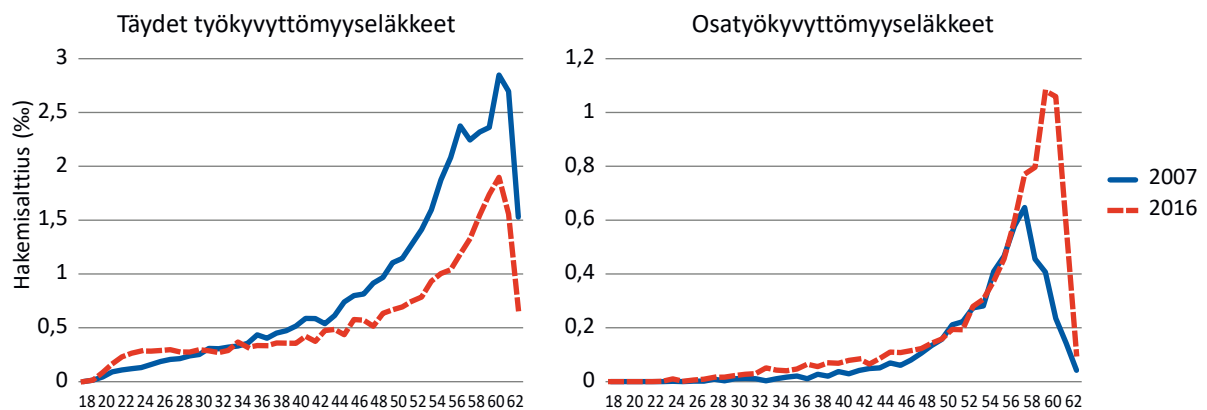
	Työkyvyttömyyseläkkeen diagnoosi					Eläkkeen tyyppi	
	Kaikki	Tules	Muu somaattinen sairaus	Mielen-terveys	Masennus	Täysi TK	Osa TK
2007							
18–29	1,4	0,2	0,3	0,9	0,4	1,4	0,0
30–39	3,8	0,8	1,1	1,9	0,8	3,6	0,1
40–49	7,7	2,3	2,5	2,9	1,5	7,1	0,7
50–54	15,3	5,7	5,3	4,3	2,4	13,0	2,3
55–59	26,9	11,2	9,8	5,9	3,6	21,8	5,1
60–63	27,0	11,5	11,1	4,4	3,0	24,5	2,5
2016							
18–29	2,2	0,2	0,4	1,6	0,7	2,1	0,1
30–39	3,7	0,7	1,0	2,0	1,0	3,2	0,5
40–49	5,8	1,7	2,0	2,1	1,2	4,9	1,0
50–54	9,9	3,6	4,0	2,3	1,3	7,7	2,3
55–59	18,1	7,7	7,1	3,2	2,0	12,1	5,9
60–63	22,4	10,6	8,9	3,0	1,9	15,0	7,4
Muutos 2007–2016							
18–29	0,8	0,0	0,1	0,7	0,3	0,7	0,0
30–39	-0,1	-0,1	-0,1	0,0	0,1	-0,4	0,3
40–49	-1,9	-0,6	-0,5	-0,8	-0,3	-2,2	0,3
50–54	-5,4	-2,1	-1,3	-2,0	-1,1	-5,4	0,0
55–59	-8,8	-3,5	-2,7	-2,6	-1,6	-9,6	0,8
60–63	-4,6	-1,0	-2,2	-1,5	-1,1	-9,5	4,9
Muutos 2007–2016, %							
18–29	54	+8	+21	+73	+83	+52	+239
30–39	-3	-12	-7	+2	+18	-12	+214
40–49	-24	-26	-19	-27	-21	-31	+51
50–54	-35	-37	-25	-47	-47	-41	-1
55–59	-33	-31	-27	-45	-44	-44	+16
60–63	-17	-8	-20	-33	-38	-39	+196

Diagnoosiryhmittäin tarkasteltuna ikäryhmittäiset erot näyttävät karkeasti ottaen samanlaisilta: hakemisalttius on laskenut kaikissa diagnoosiryhmissä yli 40-vuotiailla. Eri-tyisesti 50–59-vuotiailla hakemisalttiuden suhteellinen lasku oli hieman voimakkaampaa mielenterveyshakemuksissa kuin somaattisissa hakemuksissa. Absoluuttisesti somaattisiin sairauksiin perustuvat hakemukset vähenivät kuitenkin enemmän. Nuorimpien (alle 40-vuotiaat) hakemusten lisääntyminen johtui erityisesti mielenterveyssyistä.

Osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden nousu on erittäin voimakkaasti painotunut yli 60-vuotiaisiin (kuvio 3.1). Tämä vaikuttaa myös kokonaisalkavuuden muutokseen yli 60-vuotiailla: vain täysiä työkyvyttömyyseläkkeitä katsottaessa hakemisalttius on vähentynyt yhtä paljon kuin vähän nuoremmillakin. Nuorimmissa ikäryhmissä hakemisalttiuden nousu koskee etupäässä täysiä työkyvyttömyyseläkkeitä, vaikka prosentuaalisesti muutokset osatyökyvyttömyyseläkkeissä ovatkin suuria. Keskimmaisissa ikäryhmissä hakemisalttiuden lasku koskee vain täysiä työkyvyttömyyseläkkeitä.

Kuvio 3.1.

Täysien ja osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius 2007 ja 2016 iän mukaan (%). Huom. kuvioissa eri asteikko.

3.4 Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius on laskenut lähes yksinomaan perusasteen koulutuksen saaneilla

Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius nousee jyrkästi koulutuksen vähetessä (taulukko 3.4). Vuonna 2007 hakemisalttius oli vain peruskoulutuksen saaneilla noin viisinkertainen ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneisiin verrattuna. Vuosien 2007 ja 2016 välillä hakemisalttius kuitenkin laski voimakkaasti korkeintaan perusasteen koulutuksen saaneilla. Vuonna 2007 työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius oli perusasteen koulutuksen suorittaneilla 15,4 promillea, kun se oli 8,2 promillea vuonna 2016 (laskua 47 %). Keskiasteen koulutuksen saaneilla hakemisalttius laski vain yhdeksän prosenttia. Vuonna 2016 hakemisalttius oli keskiasteen ja perusasteen koulutuksen suorittaneilla samaa suuruusluokkaa.

Väestön koulutustaso on hieman noussut tarkastelujakson 2007–2016 aikana. Perusasteen koulutuksen suorittaneiden määrä on hieman vähentynyt ja ylemmän korkea-

koulututkinnon suorittaneiden osuus lisääntynyt. Tämä vaikuttaa hivenen koulutusryhmien välisiin eroihin. Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneilla työkyvyttömyyseläkkeiden hakemusmäärä hieman kasvoi, mutta koska myös ryhmän koko kasvoi, hakemisalttius laski. Vain perusasteen koulutuksen suorittaneilla hakemusmäärä laski hieman enemmän kuin ryhmän kokoon suhteutettu hakemisalttius. Yli 80 prosenttia työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden kokonaislaskusta tuli perusasteen koulutuksen saaneilta.

Taulukko 3.4.

Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius ja hakemisalttiuden muutos 2007–2016 koulutuksen mukaan (%).

	Työkyvyttömyyseläkkeen diagnoosi					Eläkkeen tyyppi	
	Kaikki	Tules	Muu somaattinen sairaus	Mielen-terveys	Masennus	Täysi TK	Osa TK
2007							
Perusaste	15,4	6,0	5,5	3,9	1,8	14,0	1,4
Keski-aste	9,8	3,7	3,3	2,8	1,5	8,6	1,2
Alempi korkea	6,2	1,6	2,2	2,4	1,5	5,1	1,2
Ylempi korkea	3,3	0,4	1,3	1,7	1,0	2,6	0,8
2016							
Perusaste	8,2	3,0	3,0	2,3	1,0	7,0	1,1
Keski-aste	8,9	3,4	3,0	2,4	1,2	6,8	2,1
Alempi korkea	6,0	1,8	2,3	1,9	1,3	3,9	2,1
Ylempi korkea	3,0	0,4	1,3	1,2	0,7	1,9	1,1
Muutos 2007–2016							
Perusaste	-7,2	-3,0	-2,6	-1,6	-0,8	-6,9	-0,3
Keski-aste	-0,9	-0,3	-0,3	-0,3	-0,2	-1,7	0,8
Alempi korkea	-0,2	0,2	0,1	-0,5	-0,3	-1,2	1,0
Ylempi korkea	-0,3	0,0	0,1	-0,4	-0,3	-0,7	0,3
Muutos 2007–2016, %							
Perusaste	-47	-50	-47	-42	-45	-50	-19
Keski-aste	-9	-9	-8	-11	-15	-20	+67
Alempi korkea	-4	+11	+2	-19	-18	-23	+81
Ylempi korkea	-10	+8	+5	-26	-29	-27	+45

Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius laski perusasteen koulutuksen saaneilla selvästi kaikissa diagnoosiryhmissä. Lasku oli hieman voimakkaampaa somaattisiin sairauksiin kuin mielenterveysongelmiin perustuvissa hakemuksissa. Keski-asteen koulutuksen suorittaneilla hakemisalttiuden lasku mielenterveyssyistä ja somaattisten sairauksien perusteella oli samanlaista. Alemman tai ylemmän korkea-asteen koulutuksen

Hakemisalttiuden muutosten eroja perus- ja keskiasteen koulutuksen saaneiden välillä selittää osittain se, että osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden kasvu on voimakkaasti painottunut keskiasteen tai alemman korkea-asteen koulutuksen saaneisiin. Näillä koulutusasteilla osatyökyvyttömyyseläkkeiden lisääntyminen kompensoi selvästi täysien työkyvyttömyyseläkkeiden vähenemistä (alemmalla korkea-asteen saaneilla lähes kokonaan). Perusasteen koulutuksen saaneilla osatyökyvyttömyyseläkkeen hakeminen on harvinaista ja hakemisalttius jopa laski tarkasteluvuosien välillä.

Entä onko osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden lisääntymisessä keskiasteen ja alemman korkea-asteen saaneilla kyse vain siitä, että osatyökyvyttömyyseläkkeet ovat lisääntyneet julkisen sektorin naisilla, ja julkisen sektorin naisten ammateissa on paljon keskiasteen ja alemman korkea-asteen koulutusta vaativia ammatteja? Vai onko kyseessä osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden lisääntyminen keskiasteen ja alemman korkea-asteen koulutuksen saaneilla yleisemminkin? Liitekuviossa 9 on esitetty osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden muutos koulutuksen mukaan su-
kupuolittain eri sektoreilla. Tarkastelu vahvistaa, että osatyökyvyttömyyseläkkeiden ha-
kemisalttiuden nousu on hyvin pitkälti peräisin julkisen sektorin keskiasteen tai alem-
man korkea-asteen koulutuksen saaneilta naisilta. Perusasteen koulutuksen saaneilla
ja ylemmän korkeakoulutututkinnon suorittaneilla osatyökyvyttömyyseläkkeiden hake-
misalttiuden muutos on selvästi vähäisempää, tosin perusasteen koulutuksen saaneilla
se on jo alun alkaen korkealla tasolla. Myös miehillä osatyökyvyttömyyseläkkeiden ha-
kemisalttius on selvästi korkeampi julkisella kuin yksityisellä sektorilla, ja se on nous-
sut erityisesti keskiasteen koulutuksen saaneilla.

Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius vähentyi kaikissa sosiaaliryhmissä vuosien 2007 ja 2016 välillä (taulukko 3.5). Vähenneminen oli suurinta työttömillä, maatalousryhtäjillä ja työntekijöillä ja vähäisintä ylemmällä toimihenkilöillä. Muutokset olivat siis suurimpia niissä diagnoosiryhmissä, joissa hakemisalttius on ollut korkeinta, mikä on kaventanut sosioekonomisten ryhmien välisiä eroja.

Muutoksissa on jonkin verran eroja diagnoosiryhmittäin. Työttömillä mielenterveysongelmiin perustuvat hakemukset ovat vähentyneet enemmän kuin somaattisiin sairauksiin perustuvat hakemukset. Myös toimihenkilöillä mielenterveysongelmiin perustuvat hakemukset ovat vähentyneet enemmän kuin somaattisiin sairauksiin perustuvat hakemukset. Maatalousyrittäjillä ja muilla yrittäjillä puolestaan hakemisalttiuden lasku on ollut suurempaa somaattisten sairauksien puolella.

Taulukko 3.5.

Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius ja hakemisalttiuden muutos 2007–2016 sosioekonominen aseman mukaan (%).

	Työkyvyttömyyseläkkeen diagnoosi					Eläkkeen tyyppi	
	Kaikki	Tules	Muu somaattinen sairaus	Mielen-terveys	Masennus	Täysi TK	Osa TK
2007							
Maatalousyrittäjä	14,7	7,3	5,2	2,3	1,2	14,5	0,3
Yrittäjä	9,4	3,3	3,9	2,2	1,5	8,3	1,1
Ylempi toimihenkilö	4,3	0,9	1,7	1,8	1,2	3,4	1,0
Alempi toimihenkilö	8,0	3,0	2,6	2,4	1,7	6,3	1,7
Työntekijät	12,0	5,6	4,3	2,2	1,3	10,4	1,6
Työtön	19,7	4,6	6,7	8,4	2,9	19,3	0,4
Muu	3,9	0,6	1,2	2,1	0,8	3,8	0,0
2016							
Maatalousyrittäjä	10,6	5,0	4,1	1,5	1,0	9,1	1,5
Yrittäjä	6,9	2,3	2,9	1,7	1,2	5,7	1,1
Ylempi toimihenkilö	3,6	0,7	1,6	1,3	0,8	2,2	1,4
Alempi toimihenkilö	7,4	2,9	2,4	2,0	1,3	4,3	3,0
Työntekijät	9,2	4,2	3,4	1,6	0,9	6,8	2,4
Työtön	12,0	3,2	4,2	4,6	1,8	11,5	0,4
Muu	3,6	0,5	1,0	2,2	0,9	3,5	0,1
Muutos 2007–2016							
Maatalousyrittäjä	-4,2	-2,3	-1,1	-0,7	-0,2	-5,4	1,2
Yrittäjä	-2,6	-1,1	-1,0	-0,5	-0,4	-2,6	0,0
Ylempi toimihenkilö	-0,7	-0,2	-0,1	-0,5	-0,3	-1,2	0,4
Alempi toimihenkilö	-0,7	-0,1	-0,2	-0,4	-0,4	-2,0	1,3
Työntekijät	-2,8	-1,4	-0,9	-0,5	-0,4	-3,6	0,8
Työtön	-7,8	-1,4	-2,5	-3,8	-1,1	-7,8	0,0
Muu	-0,3	-0,1	-0,3	0,1	0,1	-0,3	0,0
Muutos 2007–2016, %							
Maatalousyrittäjä	-28	-32	-22	-31	-17	-37	+444
Yrittäjä	-27	-32	-27	-21	-24	-31	+2
Ylempi toimihenkilö	-17	-17	-6	-27	-29	-34	+44
Alempi toimihenkilö	-8	-2	-7	-17	-23	-31	+76
Työntekijät	-23	-25	-21	-25	-31	-35	+53
Työtön	-39	-31	-37	-46	-37	-40	-1
Muu	-8	-22	-22	5	17	-8	+31

Sosiaaliryhmien välisiin eroihin vaikuttaa jälleen osatyökyvyttömyyseläkehakemusten epätasainen jakautuminen eri sosiaaliryhmiin. Osatyökyvyttömyyseläkehakemukset ovat lisääntyneet erityisesti alemmilla toimihenkilöillä. Myös ylemmillä toimihenkilöillä osatyökyvyttömyyseläkehakemusten lisääntyminen kompensoi merkittävän osan täysien työkyvyttömyyseläkehakemusten vähenemisestä. Vain täysiä työkyvyttömyyseläkekeitä katsottaessa hakemisalttiuden suhteelliset muutokset ovat kaikissa sosiaaliryhmissä samanlaisia (noin 30–40%).

Koulutus ja sosioekonominen asema korreloivat pitkälti keskenään. Perusasteen koulutuksen saaneet kuuluvat usein työntekijäluokkaan ja työttömyys on keskimääräistä yleisempää. Keskiasteen ja alemman korkea-asteen saaneet ovat usein alempia toimihenkilöitä (julkisen sektorin naisia). Pakkaantuuko peruskoulutuksen saaneilla havaittu hakemisalttiuden lasku vain joihinkin sosioekonomisiin ryhmiin? Liitekuviossa 10 on katsottu täysien työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiutta vuosina 2007 ja 2016 sosioekonomisen aseman mukaan vain peruskoulutuksen saaneilla. Tarkastelu on jaettu myös ikäryhmiin. Nuorimmissa ikäryhmissä työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius on alhainen ja sen muutos perusasteen koulutuksen saaneilla on vähäistä. Yli 45-vuotiailla hakemisalttius laskee perusasteen koulutuksen saaneilla kaikissa sosiaaliryhmissä. Tämä tarkastelu osoittaa siis, että hakemisalttiuden laskun taustalla alhainen koulutus on tärkeä tekijä sosiaaliryhmästä riippumatta. Näyttää myös siltä, että koulutuksen suhteen hakemisalttiuden lasku on jakaantunut vielä voimakkaammin kuin sosiaaliryhmän suhteen. Tämä voi liittyä siihen, että koulutus on ikäriippuvaisempi kuin sosiaaliryhmä.

3.6 Hakemisalttiuden lasku korostuu työttömillä

Edellä oleva sosioekonomisen aseman mittari perustuu Tilastokeskuksen sosioekonomisen aseman luokitukseen. Ammattiin perustuvaa sosioekonomista asemaa on katsottu edeltävän vuoden lopusta, ja mikäli sitä ei ole löytynyt, on katsottu tätä edeltävän kahden vuoden tietoja. Työttömäksi luokitellut ovat siis olleet työttöminä vähintään kolmen edellisen vuoden lopussa. Alla olevassa tarkastelussa työttömyyttä on katsottu edellisen kalenterivuoden ajalta, ja henkilöt on jaoteltu niihin, joilla ei ole ollut yhtään työttömyyttä, korkeintaan kolme kuukautta työttömyyttä ja enemmän kuin kolme kuukautta työttömyyttä.

Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius on korkeampi niillä, jotka ovat kokeneet työttömyyttä kuin ei-työttömillä (taulukko 3.6). Korkeintaan kolme kuukautta ja tätä enemmän työttömänä olleiden välillä työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiudessa ei ole kovin suurta eroa. Hakemisalttius on laskenut molemmissa ryhmissä noin 40 prosenttia. Muutos on siis samaa luokkaa kuin edellä olevassa tarkastelussa. Ei-työttömillä hakemisalttius on laskenut noin viidenneksen.

Ei-työttömillä somaattisiin sairauksiin perustuvat hakemukset ovat vähentyneet enemmän kuin mielenterveyshakemukset. Työttömillä taas mielenterveysongelmiin perustuvat hakemukset ovat vähentyneet hieman enemmän.

Osatyökyvyttömyyseläkehakemukset ja niiden lisääntyminen kohdistuvat (odotusten mukaan) niihin, jotka eivät ole olleet työttöminä tai jotka ovat olleet työttöminä korkeintaan kolme kuukautta (mutta tällaisten työttömien määrä on pieni). Osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius ei-työttömillä on kasvanut 55 prosenttia, millä on suuri vaikutus hakemisalttiuden kokonaismuutokseen tässä ryhmässä: ei-työttömillä täysien työkyvyttömyyseläkehakemuksia hakemisalttius on vähentynyt selvästi enemmän kuin kaikkien työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius.

Taulukko 3.6.

Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius ja hakemisalttiuden muutos 2007–2016 edellisen vuoden työttömyyden mukaan (%).

	Työkyvyttömyyseläkkeen diagnoosi					Eläkkeen tyyppi	
	Kaikki	Tules	Muu somaattinen sairaus	Mielen-terveys	Masennus	Täysi TK	Osa TK
2007							
Ei yhtään	7,9	3,1	2,8	2,0	1,3	6,6	1,3
Alle 3 kk	19,5	6,1	6,2	7,2	3,3	18,9	0,6
Yli 3 kk	18,4	4,8	6,3	7,2	2,7	17,9	0,5
2016							
Ei yhtään	6,5	2,5	2,3	1,7	1,0	4,5	2,1
Alle 3 kk	11,6	3,8	3,8	4,0	2,0	10,6	0,9
Yli 3 kk	10,3	2,8	3,8	3,7	1,5	9,8	0,5
Muutos 2007–2016							
Ei yhtään	-1,4	-0,7	-0,5	-0,3	-0,2	-2,1	0,7
Alle 3 kk	-7,9	-2,3	-2,4	-3,2	-1,3	-8,2	0,4
Yli 3 kk	-8,0	-2,0	-2,5	-3,5	-1,3	-8,0	0,0
Muutos 2007–2016, %							
Ei yhtään	-18	-21	-17	-13	-19	-32	+55
Alle 3 kk	-40	-37	-39	-44	-41	-44	+60
Yli 3 kk	-44	-41	-39	-49	-46	-45	-7

3.7 Yksityisen ja julkisen sektorin ero hakemisalttiuden muutoksessa johtuu somaattisiin sairauksiin perustuvista hakemuksista

Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius on vähentynyt enemmän yksityisellä kuin julkisella sektorilla (taulukko 3.7). Yksityisellä sektorilla alenema on lähes neljännes, kun se julkisella sektorilla on vain 11 prosenttia. Koska hakemisalttius oli jo tarkastelujak-

son alkaessa yksityisellä sektorilla matalampi kuin julkisella sektorilla, ovat sektorien väliset erot kasvaneet.³

Taulukko 3.7.

Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius ja hakemisalttiuden muutos 2007–2016 työskentelysektorin mukaan (‰).

	Työkyvyttömyyseläkkeen diagnoosi					Eläkkeen tyyppi	
	Kaikki	Tules	Muu somaattinen sairaus	Mielen-terveys	Masennus	Täysi TK	Osa TK
2007							
Yksityinen	8,3	3,2	3,1	2,0	1,2	7,5	0,8
Julkinen	10,6	4,2	3,2	3,1	2,0	8,0	2,6
Puuttuu	17,2	3,4	5,9	7,9	2,6	17,0	0,2
2016							
Yksityinen	6,4	2,3	2,4	1,7	0,9	5,2	1,2
Julkinen	9,4	3,8	3,1	2,5	1,6	5,0	4,4
Puuttuu	8,7	1,9	2,9	3,8	1,3	8,5	0,1
Muutos 2007–2016							
Yksityinen	-1,9	-0,9	-0,7	-0,4	-0,3	-2,2	0,3
Julkinen	-1,2	-0,4	-0,1	-0,6	-0,4	-2,9	1,8
Puuttuu	-8,5	-1,5	-3,0	-4,0	-1,3	-8,5	0,0
Muutos 2007–2016, %							
Yksityinen	-23	-27	-21	-18	-22	-30	42
Julkinen	-11	-10	-4	-20	-20	-37	67
Puuttuu	-50	-44	-50	-51	-48	-50	-21

Sektoreiden välillä on kuitenkin suuret erot hakemusten diagnooseissa. Yksityisellä sektorilla somaattisiin sairauksiin ja erityisesti tuki- ja liikuntaelinsairauksiin perustuvat hakemukset ovat vähentyneet enemmän kuin mielenterveysongelmiin perustuvat hakemukset. Julkisella sektorilla taas mielenterveysongelmiin perustuvien hakemusten väheneminen on ollut selvästi suurempaa kuin somaattisiin sairauksiin perustuvien hakemusten. Masennuksen osalta tulokset ovat likimain samanlaisia kuin kaikkien mielenterveysongelmiin perustuvien hakemusten osalta. Mielenterveyden häiriöiden osalta hakemisalttiuden lasku on ollut yksityisellä ja julkisella sektorilla samanlaista, ja sektorien välinen ero hakemisalttiuden muutoksessa syntyy somaattisiin sairauksiin perustuvista hakemuksista.

³ Jos henkilö ei ollut saanut ansioita kummaltakaan sektorilta edellisen kolmen vuoden aikana määriteltiin työskentelysektori puuttuvaksi. Tässä joukossa työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius puolittui vuosien 2007 ja 2016 välillä. Tällaisten henkilöiden osuus on kasvanut (noin 20 % vuonna 2016), mikä viittaa myös sen erilaiseen valikoitumiseen. Tähän vaikuttaa se, että riskiväestöstä on poistettu edellisen vuoden lopussa eläkkeellä olevat. Vuonna 2007 eläkkeellä olevia oli paljon enemmän, ja näiden poistamisen myötä riskiväestöstä tippuu paljon sellaisia henkilöitä, joiden sektoritieto on puuttuva.

Jos kuitenkin katsotaan vain täysiä työkyvyttömyyseläkehakemuksia, on hakemisalttiuden lasku julkisella sektorilla jopa hieman suurempaa kuin yksityisellä sektorilla. Myöskään hakemisalttiuden tasossa ei ole suurta eroa kumpanakaan tarkasteluvuonna, jos tarkastelu rajataan vain täysiin työkyvyttömyyseläkehakemuksiin. Osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius puolestaan kasvoi julkisella sektorilla enemmän kuin yksityisellä sektorilla. Tällä on suuri merkitys sektorien välisiin eroihin, koska osatyökyvyttömyyseläkehakemukset olivat jo lähtötasoltaan julkisella sektorilla yksityistä sektoria yleisempiä.

Osatyökyvyttömyyseläkkeen hakemisen yleisyyden lisäksi monet muut tekijät voivat selittää yksityisen ja julkisen sektorin välisiä eroja työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiudessa: tällaisia tekijöitä ovat esimerkiksi ikärakenne, sukupuoli (vaikka sukupuolten väliset erot ovatkin paljon pienemmät sektoreittain tarkasteltuna), koulutus ja sosioekonominen rakenne ja työkyvyttömyyden sairausperusteiden erot. Seuraavaksi tarkastellaan ikärakenteen ja diagnoosien erojen vaikutusta.

Yksityisen ja julkisen sektorin ikärakenteen eroilla on selvä vaikutus sektorien hakemisalttiuden eroihin (liitekuvio 11). Julkisen sektorin työntekijät ovat yksityisen sektorin työntekijöitä vanhempia. Jos tämä huomioidaan niin, että ikärakenne vakioidaan samanlaiseksi kuin se oli yksityisellä sektorilla vuonna 2016, on julkisen sektorin täysien työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius selvästi alhaisempi kuin yksityisellä sektorilla. Myös osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius olisi julkisella sektorilla selvästi havaittua alhaisempi, jos ikärakenne vastaisi yksityisen sektorin ikärakennetta vuonna 2016. Ikävakiointi kaventaa sektorien välisiä eroja hieman enemmän vuonna 2016, koska julkisen sektorin ikärakenne oli työkyvyttömyyseläkehakemuksia ajatellen tällöin vielä epäedullisempi kuin vuonna 2007 (erityisesti yli 60-vuotiaiden työntekijöiden osuus on julkisella sektorilla kasvanut). Yksityisen sektorin hakemisalttiuteen iän vakioinnilla on vähäinen vaikutus, koska yksityisen sektorin ikärakenne ei ole merkittävästi muuttunut vuosien 2007 ja 2016 välillä.

Vaikka yksityisen ja julkisen sektorin täysien työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius on kaikki sairausryhmän yhteen laskien lähes yhtä suuri sekä vuonna 2007 että vuonna 2016, sektorien välillä on diagnooseittain tarkasteltuna selviä eroja (liitekuvio 12). Julkisella sektorilla mielenterveysongelmiin perustuva hakemisalttius on laskenut selvästi enemmän kuin yksityisellä sektorilla, ja lähtötaso on paljon korkeampi. Myös tuki- ja liikuntaelinsairauksiin perustuva hakemisalttius on laskenut julkisella sektorilla enemmän kuin yksityisellä sektorilla. Muihin somaattisiin sairauksiin perustuva hakemisalttius on puolestaan laskenut enemmän yksityisellä sektorilla, jossa lähtötaso on myös korkeampi.

Kaikissa sairausryhmissä osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius on kasvanut enemmän julkisella kuin yksityisellä sektorilla (liitekuvio 12). Osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius oli jo vuonna 2007 kaikissa sairausryhmissä selvästi korkeampi julkisella kuin yksityisellä sektorilla. Erityisesti tuki- ja liikuntaelinsairauksiin perustuva osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius on julkisella sektorilla korkea: vuonna 2016 selvä enemmistö julkisen sektorin tuki- ja liikuntaelinsairauksiin perustuvista työkyvyttömyyseläkehakemuksista oli osatyökyvyttömyyseläkehakemuksia.

3.8 Osatyökyvyttömyyseläkkeet ovat yleistyneet eniten maaseudulla ja taajamissa

Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius on vähentynyt kaikissa kuntatyypeissä (taulukko 3.8). Suhteellisesti eniten hakemisalttius on laskenut pääkaupunkiseudulla, jossa hakemisalttius oli jo ennestäänkin alhaisin. Vähiten hakemisalttius on laskenut taajamissa. Lukumääräisesti hakemusten vähenemisestä valtaosa kuitenkin tulee maaseutumaisista kunnista, mikä johtuu osittain hakemisalttiuden korkeammasta tasosta ja osittain maaseutumaisissa kunnissa asuvien lukumäärän vähenemisestä (kuntaliitoksista ja muuttoliikkeestä johtuen).

Taulukko 3.8.

Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius ja hakemisalttiuden muutos 2007–2016 asuinkunnan kaupungistumisasteen mukaan (‰).

	Työkyvyttömyyseläkkeen diagnoosi					Eläkkeen tyyppi	
	Kaikki	Tules	Muu somaattinen sairaus	Mielen-terveys	Masennus	Täysi TK	Osa TK
2007							
Pääkaupunki-seutu	7,0	1,8	2,4	2,7	1,4	6,0	0,9
Isot kaupungit	9,4	3,3	3,2	2,9	1,6	8,1	1,3
Taajamat	10,4	3,9	3,9	2,6	1,4	9,2	1,2
Maaseutu	12,2	5,0	4,3	2,9	1,6	10,8	1,3
2016							
Pääkaupunki-seutu	4,9	1,4	1,7	1,8	0,9	3,8	1,1
Isot kaupungit	7,5	2,6	2,6	2,3	1,2	5,6	1,8
Taajamat	9,1	3,5	3,4	2,2	1,2	6,9	2,2
Maaseutu	9,9	4,1	3,8	2,1	1,1	7,5	2,4
Muutos 2007–2016							
Pääkaupunki-seutu	-2,1	-0,4	-0,7	-0,9	-0,5	-2,2	0,1
Isot kaupungit	-1,9	-0,8	-0,6	-0,6	-0,4	-2,5	0,5
Taajamat	-1,3	-0,5	-0,5	-0,4	-0,2	-2,3	1,0
Maaseutu	-2,3	-0,9	-0,5	-0,9	-0,5	-3,3	1,1
Muutos 2007–2016, %							
Pääkaupunki-seutu	-30	-24	-29	-34	-33	-36	15
Isot kaupungit	-21	-23	-19	-20	-22	-31	43
Taajamat	-13	-12	-12	-16	-15	-25	79
Maaseutu	-19	-18	-12	-29	-29	-31	80

Pääkaupunkiseudulla on vähentynyt eniten mielenterveyssyistä johtuvien työkyvyttömyyseläkkeiden hakeminen. Myös maaseudulla mielenterveyssyistä johtuvien työkyvyttömyyseläkkeiden hakemismäärä on laskenut eniten. Toisin kuin pääkaupunkiseudulla, maaseudulla somaattiset sairaudet ovat kuitenkin selvästi yleisempiä työkyvyttömyyseläkkeen hakemisen syitä kuin mielenterveysongelmat.

Täysien työkyvyttömyyseläkkeiden hakemismäärän muutoksissa kuntatyyppien väliset erot ovat pieniä. Osatyökyvyttömyyseläkkeet puolestaan ovat yleistyneet enemmän maaseudulla ja taajamissa, ja vähiten pääkaupunkiseudulla.

Ikärakenteen erot on ilmeinen mahdollinen kuntatyyppien välisiä työkyvyttömyyseläkkeiden hakemismäärän eroja selittävä tekijä. Ikävakiointi kaventaakin alueiden välisiä eroja täysien työkyvyttömyyseläkkeiden hakemismäärässä jonkun verran, erityisesti maaseudun ja taajamien välillä (liitekuviot 13). Ikä on kuviossa vakioitu suhteessa isojen kaupunkien ikärakenteeseen vuonna 2016. Osatyökyvyttömyyseläkkeitä koskevissa hakemuksissa kuntatyyppien erot supistuvat ikävakioinnin myötä niin, että vuonna 2016 maaseudun ja taajamien hakemismäärä ei poikkea isojen kaupunkien hakemismäärästä. Pääkaupunkiseudulla osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemismäärä on kuitenkin ikävakioinnin jälkeenkin alhaisempi kuin muualla, eikä se ole vuosien 2007 ja 2016 välillä noussut samoin kuin muualla.

Päähuomioita luvusta 3

Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemismäärän lasku on koskenut vain täysiä työkyvyttömyyseläkkeitä, kun taas osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemismäärä on selvästi kasvanut. Joissakin väestöryhmissä osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemismäärän nousu kompensoi selvästi täysien työkyvyttömyyseläkkeiden hakemismäärän laskua.

Yli 80 prosenttia hakemismäärän laskusta tuli perusasteen koulutuksen saaneilta. Vanhimmillä ikäryhmillä on muutokseen suurin vaikutus, mihin vaikuttaa myös se, että näissä ikäryhmissä vain peruskoulutuksen saaneiden osuus on voimakkaasti vähentynyt.

Hakemismäärä on laskenut kaikissa sosiaaliryhmissä mutta lasku oli suurinta työttömillä, maatalousyrittäjillä ja työntekijöillä. Muutokset ovat siis olleet suurimpia niissä sosiaaliryhmissä, joissa hakemismäärä on ollut korkeinta, mikä on kaventanut sosioekonomisten ryhmien välisiä eroja.

Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemismäärä on vähentynyt enemmän yksityisellä kuin julkisella sektorilla. Kuitenkin täysissä työkyvyttömyyseläkkeissä hakemismäärän lasku on julkisella sektorilla jopa hieman suurempaa kuin yksityisellä sektorilla. Myös erilaiset diagnoosijakaumat ja ikärakenteen erot vaikuttavat suuresti sektorien välisiin eroihin.

4 Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuuden muutokset vuosina 2007–2016

Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuuden muutoksia vuosien 2007 ja 2016 välillä on tarkasteltu aikaisemmin julkaistussa artikkelissa ([Laaksonen & Nyman 2019](#)). Seuraavassa referoidaan artikkelin keskeisiä tuloksia ja täydennetään niitä vastaamaan edellä olevaa hakemisalttiuden tarkastelua. Edellä olevasta poiketen tarkastelu on rajattu 25 vuotta täyttäneisiin.

Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus laski vuosien 2007 ja 2016 välillä 0,99 prosentista 0,72 prosenttiin⁴. Täysien työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus laski 0,85 prosentista 0,51 prosenttiin. Osatyökyvyttömyyseläkkeiden alkavuus puolestaan nousi 0,14 prosentista 0,21 prosenttiin. Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus laski kaikissa tarkasteluissa sairausryhmissä. Mielenterveyssyistä myönnetyissä työkyvyttömyyseläkkeissä alkavuuden lasku oli hieman voimakkaampaa kuin muissa sairausryhmissä.

Täysien työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuuden lasku oli miehillä voimakkaampaa kuin naisilla. Osatyökyvyttömyyseläkkeiden alkavuus puolestaan nousi naisilla enemmän kuin miehillä. Sukupuolten välinen ero kasvoi siten enemmän kaikkia työkyvyttömyyseläkkeitä kuin täysiä työkyvyttömyyseläkkeitä tarkasteltaessa.

Mielenterveyssyiden ja tuki- ja liikuntaelinsairauksien perusteella myönnettyjen työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus laski miehillä ja naisilla likimain yhtä paljon (taulukko 4.1). Muiden somaattisten sairauksien perusteella myönnettyjen työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuuden lasku oli miehillä selvästi suurempaa kuin naisilla. Mielenterveyssyiden ja tuki- ja liikuntaelinsairauksien perusteella myönnettyjen työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus on naisilla korkeampaa kuin miehillä. Muiden sairauksien perusteella myönnettyjen eläkkeiden alkavuus on puolestaan korkeampaa miehillä, mutta sukupuolten välinen ero kaventui huomattavasti vuosien 2007 ja 2016 välillä. Miehillä lähes 40 prosenttia alkavuuden alenemisesta vuosien 2007 ja 2016 välillä johtui muista somaattisista sairauksista kuin tuki- ja liikuntaelinsairauksista. Naisilla puolestaan sekä mielenterveyssyiden että tuki- ja liikuntaelinsairauksien perusteella myönnettyjen työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuuden aleneminen kumpikin selittivät muutoksesta yli 40 prosenttia, kun taas muiden sairauksien vaikutus kokonaismuutokseen oli vähäinen.

4 Tässä esitettävät luvut perustuvat julkaistuun artikkeliin, jossa ikä on vakioitu tarkasteluvuosien keskimääräisellä ikärakenteella, mikä vaikuttaa numeroihin hieman.

Taulukko 4.1.

Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus vuosina 2007 ja 2016 miehillä ja naisilla diagnoosiryhmittäin (%). Diagnoosiryhmän vaikutus kokonaismuutokseen.

	2007 (%)	2016 (%)	Muutos (%-yksikköä)	Diagnoosi- ryhmän osuus kokonais- muutoksesta (%)
Miehet				
Mielenterveysongelmat	0,26	0,16	-0,10	32
Tules	0,31	0,21	-0,10	29
Muut sairaudet	0,42	0,30	-0,13	39
Yhteensä	1,00	0,67	-0,33	
Naiset				
Mielenterveysongelmat	0,33	0,23	-0,10	46
Tules	0,37	0,29	-0,09	41
Muut sairaudet	0,29	0,26	-0,03	13
Yhteensä	0,99	0,78	-0,21	

Täysien työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus laski erityisesti vanhimmissa ikäryhmissä. Puolet täysien työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuuden kokonaisalenemisestä aiheutui alkavuuden laskusta yli 55-vuotiailla. Osatyökyvyttömyyseläkkeiden alkavuuden kasvu puolestaan kohdistui lähes yksinomaan yli 55-vuotiaisiin. Tulokset olivat samansuuntaiset kaikissa diagnoosiryhmissä.

Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuuden lasku kohdistui erityisesti perus- ja keskiasteen koulutuksen saaneisiin. Täysiä työkyvyttömyyseläkkeitä koskevat tulokset ovat samansuuntaisia, mutta sekä alemman että ylemmän korkea-asteen koulutuksen saaneilla osatyökyvyttömyyseläkkeiden yleistymisen kompensoi täysien työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuuden laskua jonkun verran. Koulutusryhmien väliset erot ovat siis jonkun verran suurempia vain täysien työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuutta katsottaessa. Muutokset olivat kaikissa diagnoosiryhmissä samanlaisia, mutta somaattisissa sairauksissa hieman suurempia kuin mielenterveydenhäiriöissä. Osatyökyvyttömyyseläkkeiden alkavuus puolestaan nousi erityisesti keskiasteen ja alemman korkea-asteen koulutuksen saaneilla.

Sosioekonomisen aseman mukaan tarkasteltuna työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus laski erityisen voimakkaasti työttömillä. Vaikka työttömäksi luokiteltuja oli vain noin kymmenen prosenttia, aiheutui puolet kokonaisalkavuuden laskusta tästä ryhmästä. Alkavuus laski selvästi myös työntekijöillä ja yrittäjillä. Sen sijaan toimihenkilöillä alkavuuden lasku oli vähäisempää. Tulokset ovat samansuuntaiset täysiä työkyvyttömyyseläkkeitä tarkasteltaessa. Osatyökyvyttömyyseläkkeiden alkavuuden kasvu puolestaan kohdistui erityisesti alempiin toimihenkilöihin ja työntekijöihin. Yhteensä 80 prosenttia osatyökyvyttömyyseläkkeiden alkavuuden kasvusta aiheutui näistä kahdesta sosioekonomisesta ryhmästä.

Mielenterveyssyistä myönnettyjen työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus laski erityisesti työttömillä. Mielenterveysseläkkeiden väheneminen työttömillä selitti yli puolet mielen- terveysseläkkeiden alkavuuden kokonaislaskusta. Tuki- ja liikuntaelinsairauksissa ja muissa somaattisissa sairauksissa alkavuus laski selvästi myös työntekijöillä ja yrittäjillä. Toimihenkilöryhmissä alkavuuden muutos oli vähäistä.

Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus aleni enemmän yksityisellä kuin julkisella sektorilla. Mielenterveyssyistä myönnettyjen työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus aleni sekä yksityisellä että julkisella sektorilla. Tuki- ja liikuntaelinsairauksien ja muiden somaattisten sairauksien vuoksi myönnettyjen eläkkeiden alkavuuden lasku sen sijaan painottui yksityiselle sektorille. Sektoreiden välinen ero oli selvästi suurempi kaikkia työkyvyttömyyseläkkeitä kuin täysiä työkyvyttömyyseläkkeitä tarkasteltaessa, sillä osatyökyvyttömyyseläkkeet lisääntyivät enemmän julkisella sektorilla.

4.1 Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden ja alkavuuden vertailua

Kaiken kaikkiaan työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuutta koskevat tulokset ovat hyvin samankaltaisia kuin hakemisalttiudessa. Näyttää siis siltä, että hakemisalttiutus ja sen muutos on keskeinen tekijä työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuuden suuntien määräytymisessä.

Koko väestössä 25 vuotta täyttäneiden työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisosuus laski vuosien 2007 ja 2016 välillä 23,3 prosenttia. Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus puolestaan laski 26,4 prosenttia. Vuosien 2007 ja 2016 välillä työkyvyttömyyseläkkeiden hylkäysosuus kasvoi 20,4 prosentista 28,3 prosenttiin. Hylkäysosuuden nousu on alkanut jo tätä ennen ja jatkunut sen jälkeen ([Eläketurvakeskus 2020b](#)).

Alkavuus laski siis hieman enemmän kuin hakemisalttiutus, mihin vaikutti hylkäysosuu- den kasvu. Ero on kuitenkin suhteellisen pieni. Myös määritelmien erot vaikuttavat: alkavuuden tarkastelussa on eläkkeelle siirtyneeksi katsottu henkilö, joka ei ole saanut eläkettä kahden edellisen vuoden aikana. Riskiväestöstä on rajattu pois edellisen vuoden lopussa eläkkeellä olleet. Työkyvyttömyyseläkettä hakeneet käsittävät tässä niin sanotut uudet hakijat, eli ne, jotka eivät ole olleet eläkkeellä tai ole saaneet päätöstä edellisen neljän vuoden aikana. Työkyvyttömyyseläkkeen hakeminen ja eläkkeelle siirtyminen eivät välttämättä osu samalle vuodelle.

Monet hylkäävän työkyvyttömyyseläkepäättöksen saaneet saavat jatkossa myönteisen päätöksen, mikä pienentää hakemisalttiuden ja eläkealkavuuden välistä eroa. Työ- ja kansaneläkejärjestelmän tietoja yhdistävässä tutkimuksessa 43 prosenttia hylkäävän työkyvyttömyyseläkepäättöksen saaneista sai myönteisen päätöksen seuraavan neljän vuoden aikana ([Perhoniemi ym. 2018](#)). Aikaisemmassa vain työeläkejärjestelmän hylkäyk- siä tarkastelleessa tutkimuksessa 30 prosenttia sai myönteisen työkyvyttömyyseläkepäättöksen neljän vuoden sisällä hylkäyksestä. Työkyvyttömyyseläkkeelle päätyminen oli yleisempää vanhemmilla ja yksityisellä sektorilla työskennelleillä hylkäyksen saaneilla ([Laaksonen ym. 2018](#)).

Päähuomioita luvusta 4

Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuuden lasku on ollut hieman voimakkaampaa kuin hakemisalttiuden väheneminen. Ero on kuitenkin suhteellisen pieni. Kaiken kaikkiaan työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuuden muutokset ovat hyvin samankaltaisia kuin hakemisalttiuden muutokset.

Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus on naisilla nykyisin selvästi korkeampi kuin miehillä. Ero johtuu osatyökyvyttömyyseläkkeiden yleisyydestä.

Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus mielenterveyssyistä ja tuki- ja liikuntaelinsairauksien perusteella on naisilla korkeampaa kuin miehillä. Miehillä muiden syiden perusteella myönnettyjen eläkkeiden alkavuus on korkeampaa, mutta sukupuolten välinen ero on huomattavasti kaventunut.

Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus on laskenut erityisen voimakkaasti työttömillä. Vaikka työttömäksi luokiteltuja oli vain noin kymmenen prosenttia, aiheutui puolet kokonaisalkavuuden laskusta vuosien 2007 ja 2016 välillä alkavuuden vähenemisestä työttömillä.

5 Hylkäysosuuden muutos ja sen vaikutus eläkkeelle siirtymiseen vuosina 2007–2016

Työkyvyttömyyseläkkeiden hylkäysosuuksissa on eroja eri väestöryhmien välillä, ja joissakin väestöryhmissä sillä voi olla suurikin vaikutus alkavuuden muutoksiin. Hylkäysosuuden muutosta vuosien 2007–2016 välillä on tarkasteltu vuonna 2018 julkaistussa artikkelissa ([Laaksonen & Nyman 2018](#)).

Seuraavassa tarkastellaan tämän tutkimuksen tuloksia. Artikkelissa on esitetty hylkäysosuuden muutos vuosien 2007 ja 2016 välillä taustatekijöiden mukaan, ja eroteltu yksityinen ja julkinen sektori toisistaan. Sektorijaottelun sijaan alla olevassa taulukossa on esitetty erikseen täysien ja osatyökyvyttömyyseläkkeiden hylkäysosuudet.

Työkyvyttömyyseläkkeiden hylkäysosuus kasvoi vuosien 2007 ja 2016 välillä kahdeksan prosenttiyksikköä (taulukko 5.1). Hylkäysosuuden kasvu oli miehillä suurempaa kuin naisilla. Tämä päti sekä täysiin työkyvyttömyyseläkkeisiin että osatyökyvyttömyyseläkkeisiin.

Vuonna 2016 hylkäysosuudessa ei ollut eroa miesten ja naisten välillä. Täysiä ja osatyökyvyttömyyseläkkeitä erikseen tarkasteltaessa hylkäysosuus on kuitenkin kummassakin eläkelajissa hieman korkeampi naisilla kuin miehillä. Kun eläkelajit yhdistetään, sukupuoliero häviää, koska mieshakijoista suurempi osuus hakee täyttä työkyvyttömyyseläkettä, jossa hylkäysosuus on korkeampi.

Samanlainen ilmiö näkyy sektoreita tarkasteltaessa. Yksityistä ja julkista sektoria erikseen tarkasteltaessa hylkäysosuus on kummallakin sektorilla hieman korkeampi naisilla kuin miehillä mutta sektorit yhdistettynä eroa ei ole. Korkein hylkäysosuus on yksityisellä sektorilla työskentelevillä naisilla.

Hylkäysosuus oli kumpanakin tarkasteluvuotena alhaisempi yli 55-vuotiailla kuin tätä nuoremmilla. Erityisen alhainen hylkäysosuus oli 60 vuotta täyttäneillä, mihin voi vaikuttaa tätä ikäryhmää koskeva erityissäädös, jonka mukaan myös yksityisellä sektorilla hakijan työkykyä arvioidaan vain suhteessa hänen omaan työhönsä eikä kaikkeen saatavilla olevaan työhön. Yli 60-vuotiailla hylkäysosuus oli alhainen sekä täysissä että osatyökyvyttömyyseläkehakemuksissa. Vuosien 2007 ja 2016 välillä hylkäysosuus kasvoi erityisesti 35–54-vuotiailla. Yli 60-vuotiailla hakijoilla hylkäysosuuden kasvu oli vähäistä.

Vuonna 2007 hylkäysosuus oli alhaisempi ylempiin toimihenkilöihin kuuluvilla hakijoilla kuin muissa sosioekonomisissa ryhmissä, mutta muuten erot sosioekonomisen aseman mukaan olivat pieniä. Hylkäysosuuden kasvu oli suurempaa pitkäaikaistyöttömillä ja niillä, joiden sosioekonomisesta asemasta ei ollut tietoa, kuin ansiotyössä olevilla. Pitkäaikaistyöttömillä hylkäysosuus kasvoi tarkasteluvuosien välillä 24 prosentista 38 prosenttiin. Yrittäjillä ja työntekijöillä hylkäysosuus kasvoi enemmän kuin toimihenkilöillä.

Taulukko 5.1.

Työkyvyttömyyseläkkeiden hylkäysosuus (%) ja hylkäysosuuden muutos (%-yksikköä) taustatekijöiden mukaan vuosina 2007 ja 2016. Kaikki, täydet ja osatyökyvyttömyyseläkkeet.

	Kaikki			Täysi työkyvyttömyyseläke			Osatyökyvyttömyyseläke		
	2007	2016	Muutos 2007– 2016	2007	2016	Muutos 2007– 2016	2007	2016	Muutos 2007– 2016
Sukupuoli									
Miehet	19	28	+9	19	30	+11	13	17	+4
Naiset	22	28	+6	23	32	+9	18	20	+2
Ikä									
18–34	30	39	+9	30	39	+9	32	40	+8
35–44	32	43	+11	32	44	+12	29	39	+10
45–54	26	37	+11	27	38	+12	22	32	+10
55–59	15	23	+8	16	26	+10	12	16	+4
60+	4	7	+3	4	8	+4	4	3	-1
Sosioekonominen asema									
Ylempi toimihenkilö	15	19	+4	15	21	+6	13	15	+1
Alempi toimihenkilö	20	25	+5	20	28	+8	18	20	+2
Työntekijä	20	27	+7	21	31	+10	14	17	+3
Yrittäjä	20	27	+7	20	28	+8	20	20	0
Pitkäaikaistyötön	24	38	+14	24	38	+13	37	54	+18
Muu/ei tietoa	21	34	+13	21	34	+13	16	40	+24
Työttömyys									
Ei yhtään	18	25	+7	19	28	+9	15	18	+3
Alle 6 kk	25	33	+8	25	34	+9	31	25	-6
Yli 6 kk	24	38	+14	24	37	+14	40	51	+11
Diagnoosi									
Mielenterveyden ongelmat	22	33	+11	22	34	+12	17	23	+6
Tuki- ja liikuntaelin-sairaudet	24	31	+7	26	38	+12	16	18	+2
Hermoston sairaudet	15	24	+9	16	27	+11	11	16	+5
Verenkiertoelin-sairaudet	10	16	+6	9	16	+7	15	15	+1
Kasvaimet	6	7	+1	6	6	+1	9	9	0
Vammat	22	31	+9	22	32	+10	20	24	+4
Muut sairaudet	23	31	+8	23	34	+11	22	24	+2
Sektori									
Yksityinen	21	30	+11	22	33	+11	17	21	+4
Julkinen	18	23	+5	19	27	+7	16	18	+2
Kaikki	20	28	+8	21	31	+10	16	19	+3

Työttömyystaustaa tarkasteltaessa näkyi, että hylkäysosuus oli suurempi sellaisilla hakijoilla, jotka olivat kokeneet työttömyyttä. Hylkäysosuus kasvoi erityisesti niillä, jotka olivat olleet työttöminä vähintään puoli vuotta toiseksi viimeisen eläkepäätöstä edeltäneen vuoden aikana.

Diagnoosiryhmittäin tarkasteltuna työkyvyttömyyseläkkeiden hylkäysosuuksissa oli selkeitä eroja. Hylkäysosuus oli erityisen alhainen kasvainten perusteella haetuissa työkyvyttömyyseläkkeissä ja suhteellisen alhainen myös verenkiertoelinsairauksien perus-

teella haetuissa eläkkeissä. Hylkäysosuus kasvoi kaikissa diagnoosiryhmissä. Kasvu oli suurinta mielenterveyden ongelmiin perustuvissa hakemuksissa, joissa hylkäysosuus nousi 11 prosenttiyksikköä. Kasvaimiin perustuvissa hakemuksissa hylkäysosuus oli selvästi matalin ja sen kasvu vähäistä.

Yksityisellä sektorilla hylkäysosuuden kasvu oli suurempaa kuin julkisella sektorilla. Tämä johtui siitä, että julkisella sektorilla ainoastaan mielenterveyden häiriöihin perustuvien hakemusten hylkäysosuus nousi selvästi. Yksityisellä sektorilla puolestaan kaikkien muiden sairausryhmien paitsi kasvaimien hylkäysosuus nousi.

Täysien työkyvyttömyyseläkkeiden hylkäysosuus on selvästi korkeampi kuin osatyökyvyttömyyseläkkeiden hylkäysosuus. Täysien työkyvyttömyyseläkkeiden hylkäysosuus myös kasvoi enemmän vuosien 2007 ja 2016 välillä. Täysissä työkyvyttömyyseläkkeissä nousua oli kymmenen prosenttiyksikköä kun osatyökyvyttömyyseläkkeiden hylkäysosuus nousi puolestaan vain kolme prosenttiyksikköä.

Täysien työkyvyttömyyseläkkeiden hylkäysosuuksia koskevat tulokset ovat hyvin samanlaisia kuin kaikkia työkyvyttömyyseläkkeitä koskevat tulokset. Osatyökyvyttömyyseläkkeiden hylkäysosuus on useimmissa tarkastelluissa ryhmissä selvästi täysien työkyvyttömyyseläkkeiden hylkäysosuutta alhaisempi. Nuorilla ja työelämän ulkopuolella olevilla, joilla osatyökyvyttömyyseläkkeiden osuus hakemuksista on pieni, niiden hylkäysosuus on kuitenkin korkea. Tyypillisesti osatyökyvyttömyyseläkkeiden hylkäysosuuDET ovat korkeimpia samoissa ryhmissä kuin täysien työkyvyttömyyseläkkeidenkin. Diagnoosiryhmittäin tarkasteltuna täysien työkyvyttömyyseläkkeiden hylkäysosuus on korkein tuki- ja liikuntaelinsairauksiin perustuvissa hakemuksissa, kun taas osatyökyvyttömyyseläkkeiden hylkäysosuus on korkein mielenterveyshakemuksissa.

5.1 Hakijakunnan rakennemuutosten vaikutus hylkäysosuuden kasvuun

Tutkimuksessa tarkasteltiin myös hakijakunnan rakennemuutosten vaikutuksia työkyvyttömyyseläkkeiden hylkäysosuuden kasvuun. Hakijajoukon rakenteen muutokset voivat vaikuttaa hylkäysosuuden kasvuun, jos hakijat entistä useammin tulevat sellaisista väestöryhmistä, joissa työkyvyttömyyseläkkeiden hylkäysosuus on korkea. Hakijajoukon rakenteen muutoksen vaikutuksen selvittämiseksi vuoden 2016 hylkäysosuus laskettiin olettaen, että rakenteellisten tekijöiden jakaumassa ei olisi tapahtunut muutosta vuoteen 2007 verrattuna ja ryhmittäiset hylkäysosuudet olisivat olleet samat kuin vuonna 2016. Näin saatuja tuloksia verrattiin toteutuneeseen kehitykseen.

Yksikään edellä tarkastelluista tekijöistä ei selittänyt hylkäysosuuden kasvua. Sen sijaan ikärakenteen muutoksen vaikutus oli jopa hieman päinvastainen: jos hakijakunnan ikärakenne ei olisi vuosien 2007 ja 2016 välillä muuttunut, olisi hylkäysosuus ollut hieman korkeampi kuin mitä se oli vuonna 2016. Osatyökyvyttömyyseläkehakemusten yleistymisen vaikutus oli samansuuntainen: hylkäysosuus kasvoi vuosien 2007 ja 2016 välillä selvästi enemmän täyttä työkyvyttömyyseläkettä kuin osatyökyvyttömyyseläkettä hakeneilla. Samanaikaisesti osatyökyvyttömyyseläkettä hakeneiden osuus kaikista työkyvyttömyyseläkettä hakeneista kaksinkertaistui. Koska täysien eläkkeiden hylkäysosuus on osatyökyvyttömyyseläkkeiden hylkäysosuutta suurempi, vaikutti tämä

hylkäysosuuteen siten, että ilman osatyökyvyttömyyseläkehakemusten yleistymistä työkyvyttömyyseläkkeiden hylkäysosuus olisi kasvanut vielä havaittua enemmän. Laskelmassa on oletettu, että osatyökyvyttömyyseläkehakemusten osuuden kasvu ei vaikuta osatyökyvyttömyyseläkkeiden ja täysien työkyvyttömyyseläkkeiden hylkäysosuuksiin.

5.2 Hylkäysosuuden kasvun vaikutus työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen vähenemiseen

Kuviossa 5.1 on tarkasteltu hylkäysosuuden kasvun vaikutusta työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen vähenemiseen. Eläkkeelle siirtymistä on mitattu myönteisen työkyvyttömyyseläkepäättöksen saamisella, joka on suhteutettu ei-eläkkeellä olevan väestön määrään. Tarkastelussa on mukana vain uudet eläkkeenhakijat, joilla ei ole työkyvyttömyyseläkettä eikä edeltävää päätöstä edellisen neljän vuoden aikana. Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiksi puolestaan yleensä katsotaan ne, jotka eivät ole saaneet työkyvyttömyyseläkettä (tyypillisesti kuntoutustukea) kahden edellisen vuoden aikana (ks. myös liite 1). Siirtyneiden määritelmässä ei siis ole väliä sillä, onko henkilöllä aikaisempaa hylkäystä vai ei. Suuri osa hylkäyksen saaneista saa kuitenkin myönteisen eläkepäättöksen seuraavien vuosien aikana. Myönteisen työkyvyttömyyseläkkeen päättöksen saaminen ja työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen eivät yksittäisten henkilöiden kohdalla myöskään välttämättä osu samalla vuodelle. Ero myönteisen päättöksen saaneiden ja eläkkeelle siirtyneiden välillä kuitenkin tasoittuu pidemmän aikavälin muutoksia tarkasteltaessa.

Havaittujen työkyvyttömyyseläkemyöntöjen määrän perusteella laskettua eläkkeelle siirtyneiden väestöosuutta on kuviossa 5.1 verrattu hypoteettiseen tilanteeseen, jossa työkyvyttömyyseläkkeiden hylkäysosuus olisi pysynyt samana kuin se oli vuonna 2007. Vuonna 2007 ei-eläkkeellä olevista 0,77 prosenttia sai myönteisen työkyvyttömyyseläkepäättöksen. Vuonna 2016 myönteisen työkyvyttömyyseläkepäättöksen saaneiden osuus oli 0,54 prosenttia. Tähän havaittuun myönteisen työkyvyttömyyseläkepäättöksen saaneiden osuuden vähenemiseen vaikuttaa sekä hakemisalttiuden lasku että hylkäysosuuden nousu. Jos hylkäysosuus olisi pysynyt samana kuin mitä se oli vuonna 2007, myönteisen työkyvyttömyyseläkepäättöksen saaneiden osuus väestöstä olisi vuonna 2016 ollut 0,60 prosenttia. Myönteisen päättöksen saaneiden osuus siis väheni vuosien 2007 ja 2016 välillä 0,23 prosenttiyksiköllä mutta ilman hylkäysosuuden muutosta lasku olisi ollut vain 0,17 prosenttiyksikköä. Kaikkiaan siis 73 prosenttia myönteiseen päätökseen johtaneiden hakemusten vähenemisestä johtui hakemisalttiuden laskusta ja 26 prosenttia hylkäysosuuden noususta.

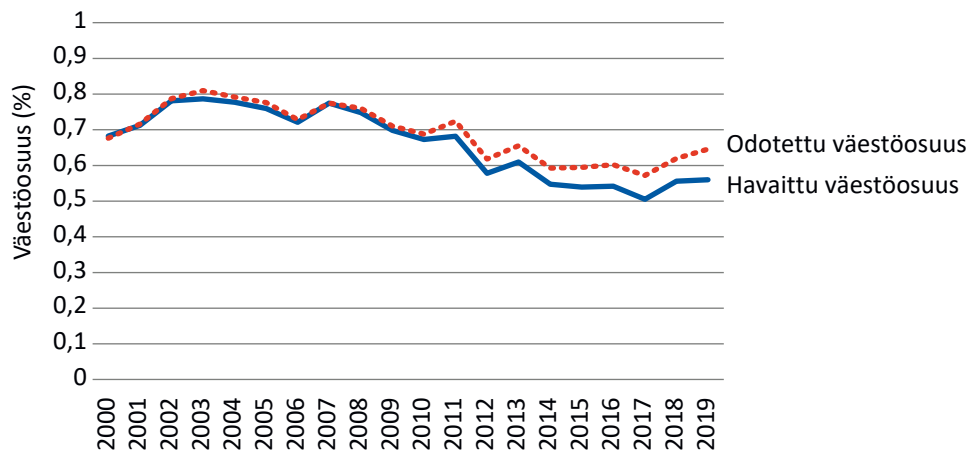
Vuoteen 2019 mennessä hylkäysosuus on edelleen kasvanut, kun taas työkyvyttömyyseläkettä hakeneiden määrä kääntyi vuoden 2017 jälkeen nousuun ([Eläketurvakeskus 2020b](#)). Vuoteen 2007 verrattuna hylkäysosuuden nousu selitti myönteiseen päätökseen johtaneiden hakemusten vähenemisestä 40 prosenttia.

Hakijakunnan rakenteen muutoksia ei laskelmassa ole huomioitu. Muutokset esimerkiksi hakijoiden ikärakenteessa eivät kuitenkaan ole niin suuria, että niillä olisi juurikaan vaikutusta hylkäysosuuden muutokseen. Vuosina 2018 ja 2019 yli 60-vuotiaiden hakijoiden osuuden kasvu kuitenkin vaikutti jonkin verran hylkäysosuutta alentavasti, koska yli 60-vuotiailla hylkäysosuus on alhainen. Mielenterveyden häiriöihin pe-

rustuvien hakemusten osuus kaikista hakemuksista on noussut ja niiden hylkäysosuus on hieman keskimääräistä korkeampi. Hylkäysosuus on kuitenkin noussut samaan tasoon muissakin diagnoosiryhmissä (joitakin pienehköjä diagnoosiryhmiä lukuun ottamatta), joten diagnoosirakenteen muutoksellakaan ei ole juurikaan vaikutusta hylkäysosuuden muutokseen.

Kuvio 5.1.

Havaittujen työkyvyttömyyseläkemyöntöjen määrään perustuva työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden väestöosuus ja odotettu väestöosuus, jos työkyvyttömyyseläkkeiden hylkäysosuus olisi pysynyt samana kuin vuonna 2007 (%). Viivojen ero kuvastaa hylkäysosuuden kasvun vaikutusta.

Taulukossa 5.2 on tarkasteltu hakemisosuuden laskun ja hylkäysosuuden nousun vaikutusta eläkkeelle siirtymisen (myönteisen päätöksen saaneet) muutokseen vuosien 2007 ja 2016 välillä eri väestöryhmissä. Hakemisosuuden laskun vaikutus on laskettu hylkäysosuuden nousun komplementtina, eli se osa eläkkeelle siirtymisen muutoksesta, joka ei johdu hylkäysosuuden noususta, johtuu hakemisalttiuden laskusta.

Hylkäysosuuden nousu vaikutti eläkkeelle siirtymisen vähenemiseen hieman enemmän naisilla kuin miehillä. Nuoremmista ikäryhmissä hylkäysosuuden nousu vaikutti enemmän (alle 35-vuotiailla ja yli 60-vuotiailla eläkkeelle siirtyminen ei vähentynyt). Hylkäysosuuden nousu vaikutti eläkkeelle siirtymisen vähenemiseen eniten alemmilla toimihenkilöillä, työttömillä ja niillä, joiden ammattiasemasta ei ollut tietoa. Hylkäysosuuden nousu vaikutti eniten hermoston sairauksien diagnoosiryhmässä, ja sillä oli keskimääräistä suurempi vaikutus myös mielenterveyssyiden ja vammojen perusteella myönnettyjen eläkkeiden vähenemiseen. Yksityisellä sektorilla hylkäysosuuden nousu vaikutti enemmän kuin julkisella sektorilla. Vaikka siis suurin osa työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen vähenemisestä johtuu hakemisalttiuden laskusta, monissa osaryhmissä sillä on selvästi keskimääräistä enemmän vaikutusta.

Jos katsotaan vain täysiä työkyvyttömyyseläkkeitä (joiden alkavuus on laskenut, toisin kuin osatyökyvyttömyyseläkkeiden), on hylkäysosuuden nousun vaikutus hieman pienempi kuin kaikkia työkyvyttömyyseläkkeitä tarkasteltaessa. Tämä johtuu siitä, että täysien työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisosuus on laskenut enemmän kuin kaikkien eläkkeiden yhteensä, eikä täysien työkyvyttömyyseläkkeiden korkeampi hylkäysosuus riitä tätä eroa kompensoimaan.

Taulukko 5.2.

Hakemisalttiuden laskun ja hylkäysosuuden nousun vaikutus työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen muutokseen vuosien 2007 ja 2016 välillä eri väestöryhmissä.

	Hakemisalttiuden laskun vaikutus, %	Hylkäysosuuden nousun vaikutus, %
Sukupuoli		
Miehet	76	24
Naiset	72	28
Ikä		
18–34	-	-
35–44	63	37
45–54	79	21
55–59	85	15
60+	-	-
Sosioekonominen asema		
Ylempi toimihenkilö	74	26
Alempi toimihenkilö	51	49
Työntekijä	83	17
Yrittäjä	81	19
Pitkäaikaistyötön	63	37
Muu/ei tietoa	66	34
Työttömyys		
Ei yhtään	77	23
Alle 6 kk	71	29
Yli 6 kk	67	33
Diagnoosi		
Mielenterveyden ongelmat	67	33
Tuki- ja liikuntaelinsairaudet	77	23
Hermoston sairaudet	58	42
Verenkiertoelin sairaudet	88	12
Kasvaimet	88	12
Vammat	69	31
Muut sairaudet	73	27
Sektori		
Yksityinen	72	28
Julkinen	79	21
Hakemuslaji		
Täysi työkyvyttömyyseläke	78	22
Osatyökyvyttömyyseläke	-	-
Kaikki	74	26

- tarkoittaa, että kyseissä ryhmässä työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen ei tarkastelujaksolla vähentynyt, joten hakemisalttiuden laskun ja hylkäysosuuden nousun vaikutusta ei ole laskettu.

Päähuomioita luvusta 5

Työkyvyttömyyseläkkeiden hylkäysosuus nousi vuosien 2007 ja 2016 välillä kahdeksan prosenttiyksikköä. Yksityisellä sektorilla nousu oli suurempaa kuin julkisella sektorilla. Ero johtui siitä, että julkisella sektorilla ainoastaan mielenterveyden häiriöihin perustuvien hakemusten hylkäysosuus nousi selvästi.

Työkyvyttömyyseläkkeiden hylkäysosuuksissa on selviä eroja väestöryhmittäin. Tyypillisesti osatyökyvyttömyyseläkkeiden hylkäysosuudet ovat korkeita samoissa ryhmissä kuin täysien työkyvyttömyyseläkkeidenkin.

Täysien työkyvyttömyyseläkkeiden hylkäysosuus on selvästi korkeampi ja se on myös noussut enemmän kuin osatyökyvyttömyyseläkkeiden hylkäysosuus. Ilman osatyökyvyttömyyseläkehakemusten yleistymistä työkyvyttömyyseläkkeiden hylkäysosuus olisi kasvanut vielä havaittua enemmän. Samoin hakijakunnan ikärakenteen muutos on vaikuttanut siten, että ilman ikärakenteen muutosta hylkäysosuus olisi noussut vielä enemmän.

Vuosien 2007 ja 2016 välillä kolme neljäsosaa myönteiseen päätökseen johtaneiden hakemusten vähenemisestä johtui hakemusten vähenemisestä ja neljännes hylkäysosuuden noususta. Hylkäysosuuden nousun vaikutus työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen vähenemiseen oli suurempi yksityisellä sektorilla, alemmilla toimihenkilöillä ja työttömyyttä kokeneilla.

6 Työkyvyttömyyseläkkeen hakemisen ja työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen lisääntyminen vuosina 2018 ja 2019

Työkyvyttömyyseläkkeen hakeminen ja työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen kääntyivät nousuun vuonna 2018. Työkyvyttömyyseläkettä hakeneiden määrä lisääntyi vuonna 2018 noin kahdeksan prosenttia ja työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrä noin seitsemän prosenttia. Vuonna 2019 työkyvyttömyyseläkettä hakeneiden määrä lisääntyi edelleen noin neljä prosenttia ja työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrä noin kaksi prosenttia. Vuoden 2018 osalta muutosta on tarkasteltu aikaisemmin blogissa ([Laaksonen 2019](#)) ja erityisesti työttömyyteen ja työttömyysturvan aktiivimalliin liittyen Työpoliittisen aikakauskirjan artikkelissa ([Laaksonen ym. 2019](#)).

Taulukossa 6.1 on esitetty työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius vuosina 2016–2019 taustamuuttujien mukaan ja hakemisalttiuden prosentuaalinen muutos verrattuna edelliseen vuoteen. Hakemisalttius nousi kahdeksan prosenttia vuonna 2018 ja kolme prosenttia vuonna 2019. Yhden prosenttiyksikön ero verrattuna tilastojen hakeneiden määrään johtuu siitä, että aineistosta on rajattu pois alle 25- ja yli 63-vuotiaat, ja se on rajattu sosiaalivakuutettuun väestöön kuuluviin.

Vuosina 2018 ja 2019 hakemisalttiuden muutokset olivat miehillä ja naisilla samanlaisia. Hakemisalttiuden nousu painottui alle 35- ja yli 60-vuotiaisiin. Vuonna 2019 hakemisalttius jopa hieman laski 45–59-vuotiailla. Hakemisalttius nousi kaikissa koulutusryhmissä. Korkea-asteen koulutuksen saaneilla suhteelliset muutokset olivat hieman suurempia. Hakemisalttius nousi yksityisellä sektorilla sekä vuonna 2018 että vuonna 2019. Julkisella sektorilla hakemisalttius ensin nousi ja sitten laski. Selvästi eniten hakemisalttius kuitenkin nousi niillä, jotka eivät olleet työskennelleet kummallakaan sektorilla edellisen kolme vuoden aikana. Sama ilmiö näkyy edellisen vuoden työttömyyttä tarkasteltaessa. Hakemisalttius nousi selvästi sekä korkeintaan kolme kuukautta että tätä pidempään työttöminä olleilla. Niillä, jotka eivät olleet kokeneet lainkaan työttömyyttä edellisen vuoden aikana, hakemisalttiuden nousu oli vähäistä. Hakemisalttiuden muutokset olivat samanlaisia asuinalueen kaupungistuneisuudesta riippumatta.

Taulukko 6.1.

Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius vuosina 2016, 2017, 2018 ja 2019 taustamuuttujien mukaan, 25–63-vuotiaat (‰).

	Hakemisalttius				Muutos vrt. ed. vuoteen (%)		
	2016	2017	2018	2019	2016–17	2017–18	2018–19
Kaikki	8,4	8,0	8,7	9,0	-5	8	3
Sukupuoli							
Miehet	7,8	7,2	7,8	8,0	-8	8	3
Naiset	9,1	8,9	9,6	10,0	-2	9	3
Ikä							
25–35	3,2	2,9	3,2	3,7	-7	8	18
35–44	4,4	4,1	4,6	4,8	-7	11	4
45–59	11,5	11,0	11,5	11,4	-4	4	-1
60–63	22,4	21,7	26,3	28,2	-3	21	7
Koulutus							
Perusaste	11,3	10,1	10,6	10,9	-11	5	3
Keski-aste	10,5	9,9	10,6	10,7	-6	7	1
Alempi korkea	6,1	5,9	6,7	7,1	-3	14	5
Ylempi korkea	3,0	3,3	3,5	3,8	10	7	7
Sektori							
Yksityinen	6,7	6,4	6,6	6,9	-5	3	5
Julkinen	9,8	9,5	10,5	10,0	-3	10	-4
Puuttuu	13,6	12,6	15,1	16,6	-8	20	10
Työttömyys							
Ei yhtään	7,4	7,0	7,2	7,3	-5	3	1
Alle 3 kk	14,3	12,7	15,7	19,6	-11	24	25
Yli 3 kk	11,4	11,3	14,0	15,2	0	23	9
Kuntaluokka							
Pääkaupunkiseutu	5,5	5,3	5,7	5,6	-4	8	-2
Isot kaupungit	8,6	8,2	8,9	9,4	-5	9	5
Taajamat	10,2	9,9	10,6	11,1	-3	7	5
Maaseutu	11,2	10,7	11,7	11,8	-5	10	1

Liitetaulukkoissa on esitetty hakemisalttiuden muutokset taustatekijöiden mukaan erikseen somaattisiin sairauksiin ja mielenterveyssyihin perustuville hakemuksille (liitetaulukko 1), täysille ja osatyökyvyttömyyseläkkeille (liitetaulukko 2) sekä myöntöön ja hylkäykseen johtaneiden hakemusten osalta (liitetaulukko 3).

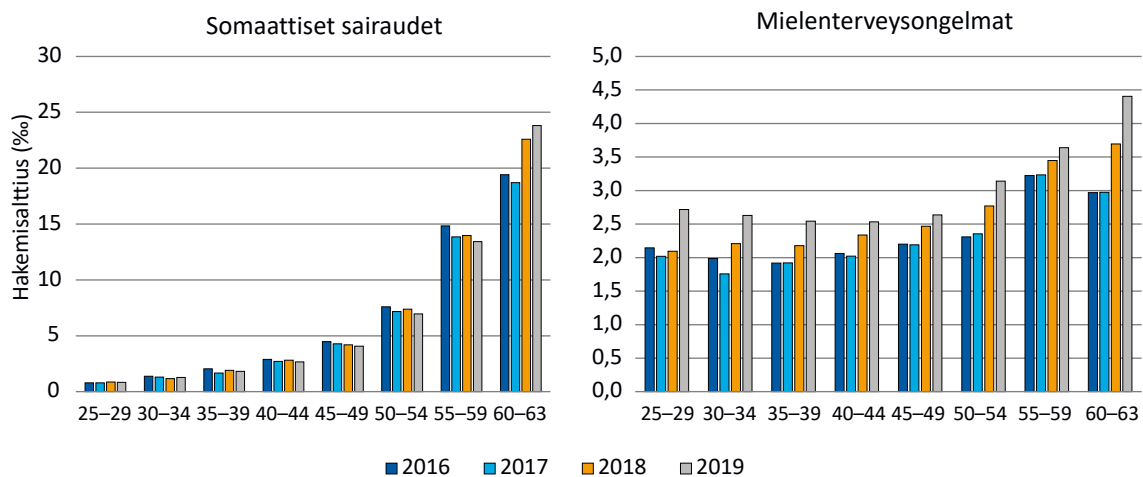
Vuonna 2018 mielenterveyseläkkeiden hakemisalttius nousi 14 prosenttia ja somaattisiin sairauksiin perustuvien eläkkeiden hakemisalttius kuusi prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna (liitetaulukko 1). Hakemisalttiuden kokonaisnoususta 45 prosenttia johtui mielenterveyssyistä. Vuonna 2019 mielenterveyseläkkeiden hakemisalttius nousi

jälleen 14 prosenttia. Somaattisiin sairauksiin perustuva hakemisalttius puolestaan laski. Sukupuolittain muutokset olivat samanlaisia.

Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisuuden nousu somaattisista syistä vuosina 2018 ja 2019 kohdistui yli 60-vuotiaisiin. Muissa ikäryhmissä nousua ei ollut käytännössä lainkaan. Sen sijaan hakemisalttius mielenterveyssyistä nousi kaikissa ikäryhmissä (liitetaulukko 1 ja kuvio 6.1).

Kuvio 6.1.

Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius vuosina 2016–2019 somaattisten sairauksien ja mielenterveysongelmien perusteella iän mukaan. Huom: kuvioissa y-akselilla eri asteikko.

Hakemisalttiuden nousu oli suurinta työttömyyttä edellisen vuoden aikana kokeneilla ja sosioekonomiselta asemaltaan niillä, joiden työskentelysektoria ei voitu määrittää, mikä kuvastanee samaa asiaa. Ei-työttömillä ainoastaan mielenterveyseläkkeiden hakemisalttius nousi, kun taas somaattisten sairauksien perusteella työkyvyttömyyseläkkeelle hakeminen pysyi ennallaan.

Somaattisiin sairauksiin ja mielenterveysongelmiin perustuvien työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiutta erikseen tarkasteltaessa vuosien 2017–2018 ja 2018–2019 välisissä muutoksissa on suuria eroja esimerkiksi koulutuksen ja sektorin mukaan. Nämä erot johtunevat suurelta osin sattumasta. Esimerkiksi julkisella sektorilla somaattisiin sairauksiin perustuva työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius ensin nousi yhdeksän prosenttia ja sitten laski kahdeksan prosenttia. Yhteensä siis kahden vuoden aikana hakemisalttiudessa ei tapahtunut muutosta juuri lainkaan, mikä vastaa yksityisen sektorin tilannetta. Muutenkin vaikuttaa siltä, että sektorien väliset vuosittaiset vaihtelut tasoittuvat vähän pidemmällä aikavälillä tarkasteltuna.

Sekä täysien että osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius nousi (liitetaulukko 2). Osatyökyvyttömyyseläkehakemusten lisääntyminen oli vuonna 2018 jopa suurempaa kuin täysien työkyvyttömyyseläkkeiden, mutta vuonna 2019 nousu hiipui. Sukupuolen ja iän suhteen muutokset olivat samanlaisia. Täysien työkyvyttömyyseläkkeiden hakeminen lisääntyi kaikilla koulutusasteilla, mutta osatyökyvyttömyyseläkkeissä hakemi-

salttiuden nousu ei koskenut peruskoulutuksen saaneita. Täysien työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius nousi niillä, joiden työskentelysektorista ei ollut tietoa (tai sitä ei ollut kolmeen vuoteen), osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius nousi kaikilla. Vastaava ilmiö näkyy työttömyydessä: täysien työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius nousi vain työttömyyttä kokeneilla, osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius nousi kaikilla. Sekä täysien että osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius nousi kaikilla kaupungistuneisuusasteilla.

Vuonna 2018 lisääntyivät erityisesti myöntöön johtaneet hakemukset, kun taas vuonna 2019 hakemisalttiuden kasvu näkyi erityisesti hylkäykseen johtaneissa hakemuksissa (liitetaulukko 3). Myöntöön johtaneet hakemukset eivät silti vähentyneetkään, vaan pysyivät vuoden 2018 tasolla. Vuonna 2018 hylkäysten lisääntyminen kohdistui erityisesti naisiin. Sekä myöntöön että hylkäykseen johtaneiden työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden nousu kohdistui voimakkaammin nuorimpiin ja vanhimpiin ikäryhmiin, korkea-asteen koulutuksen saaneisiin ja työttömiin. Asuinkunnan kaupungistuneisuusasteesta riippumatta muutokset olivat suhteellisen samanlaisia.

Mielenterveyssyihin perustuneissa työkyvyttömyyseläkkeissä lisääntyivät sekä myöntöön että hylkäykseen johtaneet hakemukset. Somaattisella puolella muutokset hylkäykseen johtaneissa hakemuksissa olivat vähäisiä.

6.1 Aktiivimallin vaikutus

Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrän lisääntyminen ajoittui vuodenvaihteen 2017–2018. Tammikuusta 2018 lähtien työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneitä oli joka kuukausi enemmän kuin vastaavana kuukautena edellisellä vuonna. Loppuvuotta kohti ero kasvoi ([Eläketurvakeskus 2020c](#); [Laaksonen 2019](#)).

Edellä olevista tarkasteluista nähdään, että työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden kasvu kohdistui suurelta osin työttömiin. Vuoden 2018 alusta tuli voimaan työttömyysturvan aktiivimalli, jonka tavoitteena oli työttömyyden pitkittymisen ehkäisy ja työllisyyden lisääminen. Aktiivimalli leikkasi työttömän päivärahaa, jos hän ei noin kolmen kuukauden pituisen tarkastelujakson aikana täyttänyt tiettyjä työllistymiseen tai työllistymisvalmiuksien kehittämiseen liittyviä ehtoja. Näitä ehtoja ei kuitenkaan tarvinnut täyttää, jos henkilö oli hakenut työkyvyttömyyseläkettä ja odotti siihen päätöstä. Aktiivimallilla voidaan siis uskoa olleen vaikutusta työkyvyttömyyseläkkeen aikaisempaa aktiivisempaan hakemiseen ja sitä kautta työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymiseen vuosien 2018 ja 2019 aikana. Vuoden 2020 alusta aktiivimalli kumottiin.

Aktiivimallin vaikutusta työkyvyttömyyseläkkeen hakemiseen on tarkasteltu tutkimuksessa [Laaksonen ym. \(2019\)](#). Tutkimuksen mukaan työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisosuus nousi vuosien 2017 ja 2018 välillä työttömillä 36 prosenttia kun se ei-työttömillä nousi vain 2,5 prosenttia. Yhteensä hakemisosuus nousi 9,4 prosenttia. Työttömäksi luokiteltiin sekä tarkasteluvuoden alussa työttömänä olleet että vuoden aikana työttömäksi tulleet (työkyvyttömyyseläkkeen hakemisen jälkeen työttömäksi tulleet).

ta ei huomioitu).⁵ Ansiosidonnaista päivärahaa saaneista noin puolet ja Kelan työttömyysturvaetuutta saaneista kaksi kolmasosaa oli työttömänä vuoden alussa ja loput tulivat työttömäksi vuoden kuluessa. Tämä selittää, miksi ero on hieman suurempi kuin taulukossa 6.1, jossa työttömyyttä mitattiin edellisen vuoden työttömyyden perusteella.⁶ Lisäksi erona on, että taulukossa 6.1 ovat mukana vain uudet työkyvyttömyyseläkkeen hakijat, kun taas tässä tarkastelussa ovat mukana myös ne, joilla on aikaisempi hylkäävä päätös.

Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius lisääntyi enemmän ansiosidonnaista päivärahaa ja työmarkkinatukea saaneilla kuin peruspäivärahaa saaneilla. Työttömyyden kesken mukaan tarkasteltuna hakeminen lisääntyi eniten toisaalta koko edellisen vuoden työttömänä olleilta ja toisaalta niillä, jotka eivät olleet olleet lainkaan työttömänä edellisen vuoden aikana. Näyttää siis siltä, että aktiivimalli vaikutti toisaalta pitkäaikaistyöttömiin mutta toisaalta saattoi lisätä työkyvyttömyyseläkkeen hakemista heti työttömäksi tulon jälkeen.⁷

Työkyvyttömyyseläkkeen hakeminen lisääntyi työttömillä kuitenkin jo vuoden 2017 aikana. Tähän ovat voineet vaikuttaa vuoden 2017 aikana työttömyysetuuksiin tulleet muutokset. Ansiosidonnaisen työttömyyspäivärahan enimmäiskesto lyheni vuonna 2017 sadalla päivällä ja työttömien määräaikaishaastatteluja tehostettiin. Vuoden 2017 kesäkuusta lähtien joukko ikääntyneitä pitkäaikaistyöttömiä siirtyi eläketuelle (Lex Lindstöm), mikä on voinut vaikuttaa työkyvyttömyyseläkkeen hakemisen tarpeeseen vanhimmassa ikäryhmässä (työkyvyttömyyseläkkeen hakemista vähentävästi). Vuonna 2018 ei työttömyysetuuksiin kuitenkaan tehty vastaavia muutoksia. Vaikka nämä vuonna 2017 tehdyt muutokset ovat voineet edelleen vaikuttaa työkyvyttömyyseläkkeen hakemiseen vuoden 2018 puolella, on aktiivimalli todennäköisin selitys sille, miksi työkyvyttömyyseläkkeen hakeminen lisääntyi vuonna 2018 selvästi edelliseen vuoteen verrattuna. Vastaavaa muutosta ei nähty niillä, joilla ei ollut lainkaan työttömyystaustaa. Työkyvyttömyyseläkkeen hakeminen lisääntyi erityisesti ikääntyneillä työttömillä, minkä voidaan myös ajatella oleva sopusoinnussa aktiivimallin odotettavissa olevan vaikutuksen kanssa.

Työkyvyttömyyseläkehakemukset jaoteltiin lisäksi sen mukaan, oliko hakemus johtanut myönteiseen vai kielteiseen päätökseen. Työttömillä hylkäykseen johtaneet hakemukset lisääntyivät hieman enemmän kuin myöntöön johtaneet hakemukset. Vaikka hylkäykseen johtaneet hakemukset olivat työttömillä selvästi yliedustettuina, lisääntyivät myös myönteiseen päätökseen johtaneet hakemukset selvästi. Itse asiassa hylkäysprosentti ei muuttunut juuri lainkaan työttömillä eikä ei-työttömillä vuosien 2017 ja 2018 välillä. Tämä viittaa siihen, että ulkoinen ärsyke, joka lisää työkyvyttömyyseläkkeen hakemista, lisää myös työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymistä.

---

5 Tässä kohtaa käytetään termiä hakemisosuus eikä hakemisalttius, koska riskiväestö on omalaatuisesti määritelty.

6 Taulukon 5.2 luvuista laskettuna kasvua oli työttömillä 23 prosenttia (sekä alle että yli 3 kk työttömänä olleet) ja ei-työttömillä 3,3 prosenttia.

7 Muutenkin näyttää siltä, että työkyvyttömyyseläkkeen hakeminen ei välttämättä lisäännä suoraviivaisesti työttömyyden pitkittyessä, mutta tätä on vaikea todentaa pitävästi, koska useimmat hakijat saavat ennen työkyvyttömyyseläkkeen hakemista sairauspäivärahaa (eivätkä näin ollen voi saada samaan aikaan työttömyysetuutta), mikä sotkee työttömyyden pituuden mittaamista.

Vuoden aikana ainakin lyhyen työttömyysjakson kokevia on noin puoli miljoonaa. Koska työkyvyttömyyseläkkeen hakeminen lisääntyi selvästi enemmän työttömällä kuin ei-työttömällä, lukumääräisesti tarkasteltuna noin kaksi kolmasosaa hakemusten lisäyksestä tuli työttömyystaustaisilta hakijoilta. Myönteiseen päätökseen johtaneiden hakemusten lisäyksestä vajaa puolet ja hylkäykseen johtaneista lähes 90 prosenttia oli peräisin työttömyystaustaisilta hakijoilta. Kuitenkin myönteiseen päätökseen johtaneista eläkehakemuksista yli puolet tuli sellaista hakijoilta, jotka eivät olleet lainkaan kokeneet työttömyyttä vuoden aikana. Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen lisääntymiselle vuonna 2018 täytyy siis olla myös muita kuin aktiivimalliin liittyviä syitä.

Työttömyystaustaisilla ja ei-työttömyystaustaisilla hakijoilla on selvä ero siinä, millä sairausperusteella haettujen työkyvyttömyyseläkkeiden hakemukset lisääntyivät vuosien 2017 ja 2018 välillä (taulukko 6.2). Työttömyystaustaisilla hakijoilla sekä somaattisiin sairauksiin että mielenterveysongelmiin perustuvat hakemukset lisääntyivät. Ei-työttömällä puolestaan ainoastaan mielenterveysongelmiin perustuvat hakemukset lisääntyivät. Myöntöön ja hylkäykseen johtaneissa hakemuksissa ei ole selvää eroa diagnoosiryhmien välillä.

Taulukko 6.2.

Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisosuus työttömällä ja ei-työttömällä vuosina 2017 ja 2018 jaoteltuna somaattisten sairauksien ja mielenterveysongelmien perusteella eläkettä hakeneisiin (%).

	Kaikki diagnoosit				Somaattiset sairaudet				Mielenterveyden ongelmat			
	2017	2018	muutos	%	2017	2018	muutos	%	2017	2018	muutos	%
Kaikki hakemukset												
Ei-työttömät	0,87	0,89	0,02	2,5	0,61	0,61	0,00	0,0	0,26	0,28	0,02	8,3
Työttömät	1,21	1,65	0,44	36,3	0,84	1,17	0,33	39,4	0,37	0,48	0,11	29,2
Myöntöön johtaneet												
Ei-työttömät	0,70	0,72	0,02	2,5	0,49	0,49	0,00	0,1	0,21	0,23	0,02	8,0
Työttömät	0,50	0,66	0,16	31,6	0,34	0,45	0,11	32,3	0,16	0,21	0,05	30,3
Hylkäykseen johtaneet												
Ei-työttömät	0,17	0,18	0,00	2,4	0,12	0,12	0,00	-0,4	0,05	0,05	0,00	9,4
Työttömät	0,71	0,99	0,28	39,5	0,50	0,72	0,22	44,2	0,21	0,27	0,06	28,4

6.2 Sinnittelyhypoteesi

Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisikä on sidottu vanhuuseläkkeen alaikärajaan. Vuoden 2017 saakka vanhuuseläkkeen alaikäraja oli 63 vuotta ja työkyvyttömyyseläkkeelle saattoi siis siirtyä ennen 63 ikävuoden täyttämistä. Vuoden 2017 eläkeuudistuksessa vanhuuseläkkeen ikärajaa sovittiin nostettavaksi siten, että vuonna 1955 ja sitä myöhemmin syntyneillä vanhuuseläkeikä nousee syntymävuosikohorteittain kolme kuukautta vuodessa, kunnes saavutetaan 65 vuoden eläkeikä. Vuonna 1955 syntyneet ovat siis voineet jäädä työkyvyttömyyseläkkeelle 63 vuoden 3 kuukauden ikään saakka (vuonna 2018) ja vuonna 1956 syntyneet 63,5 vuoden ikään saakka (vuonna 2019).

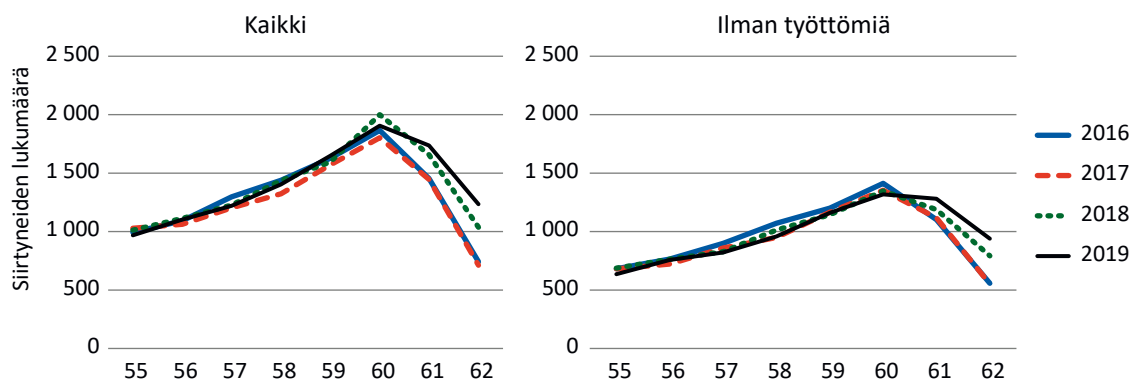
63 vuotta täyttäneitä työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneitä oli 117 vuonna 2018, ja vuonna 2019 heitä oli 322. Vanhuuseläkeiän noston seurauksena yli 63-vuotiaiden työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrä kasvaa tulevaisuudessa kumulatiivisesti. Edellä olevat tarkastelut on rajattu alle 63-vuotiaisiin.

Vanhuuseläkeiän alarajan nosto voi vaikuttaa työkyvyttömyyseläkkeen hakemiseen ja työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymiseen myös alle 63-vuotiailla. Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius nousee 61 ikävuoteen saakka ja kääntyy tämän jälkeen laskuun. Osittain tätä voi selittää se, että työkyvyttömäksi tulevat ovat ensin sairauspäivärahalla, eivätkä ehdi työkyvyttömyyseläkkeelle saakka, jos työkyvyttömyys alkaa lähellä vanhuuseläkeikärajaa. Voi myös olla, että työkyvyn heikentyessä lähellä vanhuuseläkeikää työkyvyttömyyseläkkeelle ei enää viitsitä hakea, vaan sinnitellään vanhuuseläkkeelle saakka. Kun vanhuuseläkeikäraja nousee, työkyvyttömyyseläkkeen hakeminen voisi lisääntyä paitsi 63 täyttäneillä, myös hieman nuoremmissa ikäluokissa.

Kuviossa 6.2 on tarkasteltu 55–62-vuotiaita työkyvyttömyyseläkkeen hakijoita yksivuotisikäryhmittäin vuosina 2016–2019. 60–62-vuotiaiden hakeneiden määrä oli vuosina 2018 ja 2019 korkeampi kuin kahden edellisen vuoden aikana. Työkyvyttömyyseläkkeen hakemisen lisääntymiseen erityisesti näissä ikäryhmissä on kuitenkin voinut vaikuttaa työttömyysturvan aktiivimalli. Jos työttömät rajataan tarkastelun ulkopuolelle, on 61- ja 62-vuotiaiden työkyvyttömyyseläkkeenhakijoiden määrä edelleen hieman korkeampi kuin edellisen vuoden aikana. Työttömät on rajattu pois edellisen vuoden työttömyystietojen perusteella. Vuoden 2019 työttömyystietoja ei vielä ole saatavilla, mutta jos vuoden 2018 osalta rajataan pois milloin tahansa ennen työkyvyttömyyseläkkeen hakemista työttömät olleet (kuten aktiivimallin vaikutusta käsitelleessä artikkelissa) säilyy tulos samana. Voi siis olla, että työkyvyttömyyseläkkeen hakeminen on lisääntynyt vanhuuseläkkeen ikärajan siirtymisen vuoksi myös alle 63-vuotiailla. Luotettavaa kuvaa ikärajan noston vaikutuksesta alle 63-vuotiaiden työkyvyttömyyseläkehakemuksiin ei kuitenkaan vielä voida saada, koska kyse on pienistä lukumääristä ja hakemismäärän nousuun ovat voineet vaikuttaa muutkin tekijät ja sattuma. Ilmiöstä tarvitaan tarkempaa arviota, kunhan vanhuuseläkeikä on noussut edelleen.

Kuvio 6.2.

55–62-vuotiaiden työkyvyttömyyseläkkeen hakijoiden lukumäärä yksivuotisikäryhmittäin vuosina 2016–2019.

6.3 Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus vuosina 2016–2019

Edellä olevien tarkastelujen pohjalta voidaan arvioida, että työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuuden muutokset vuosien 2016 ja 2019 välillä todennäköisesti muistuttavat hakemisalttiudessa havaittuja muutoksia. Hakemisalttiutta koskevien tulosten perusteella muutokset vuosina 2018 ja 2019 ovat kohdistuneet erityisesti mielenterveyseläkkeisiin ja työttömiin. Sen vuoksi tässä tarkastellaan työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuuden muutoksia vuosina 2016–2019 diagnoosiryhmän ja työttömyyden mukaan. Julkisessa keskustelussa on oltu huolissaan erityisesti masennukseen perustuvien eläkkeiden lisääntymisestä. Siksi masennukseen ja muihin mielenterveyssyihin perustuvia eläkkeitä tarkastellaan myös erikseen. Myös toistaiseksi myönnettyjä työkyvyttömyyseläkkeitä ja kuntoutustukia tarkastellaan erikseen.

Aluksi esitetään kuitenkin työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuuden muutokset vuosina 2016–2019 koko väestölle ja kaikille diagnoosiryhmille yhteensä (taulukko 6.3). Vuonna 2018 työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus kasvoi hieman enemmän ja vuonna 2019 hieman vähemmän kuin työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius (vrt. taulukko 6.1). Tämä johtui siitä, että vuonna 2018 työkyvyttömyyseläkkeiden hylkäysosuus hieman laski ja vuonna 2019 se puolestaan nousi ([Eläketurvakeskus 2020b](#)).

Miehillä ja naisilla työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuuden muutokset olivat samanlaisia. Alkavuuden muutokset olivat pienimpiä 45–59-vuotiaiden ikäryhmässä, ja vuonna 2019 tämän ikäisillä työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus jopa laski. Erityisesti nuorimmassa ja vanhimmassa ikäryhmässä alkavuuden muutokset olivat vuosia 2018 ja 2019 yhdessä tarkasteltaessa pienempiä kuin hakemisalttiuden muutokset, koska osa lisääntyneistä hakemuksista kanavoitui hylkäykseen. Alkavuuden nousu oli suhteellisesti voimakkaampaa korkea-asteen koulutuksen saaneilla, mikä voi olla jatkumoa sille, että vuosien 2007 ja 2016 välillä alkavuus laski selvästi enemmän etenkin perusasteen koulutuksen saaneilla kuin korkeasti koulutetuilla. Edellisenä vuonna ei-työttömänä olleilla työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus hieman laski vuonna 2019, vaikka hakemisalttius nousi. Myös työttömillä alkavuuden muutokset olivat pienempiä kuin hakemisalttiuden muutokset. Kuitenkin kokonaisuutena työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuuden muutosten erot verrattuna hakemisalttiuden muutoksiin ovat vähäisiä.

Vuonna 2018 täysien työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus nousi selvästi enemmän kuin osatyökyvyttömyyseläkkeiden alkavuus, mutta vuonna 2019 näiden eläketyyppien välillä ei ollut eroa. Kuntoutustuet lisääntyivät enemmän kuin toistaiseksi myönnetty työkyvyttömyyseläkkeet. Vuonna 2019 vain toistaiseksi myönnettyistä työkyvyttömyyseläkkeistä laskettu alkavuus jopa laski.

Taulukko 6.3.

Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus vuosina 2016, 2017, 2018 ja 2019 taustamuuttujien mukaan, 25–63-vuotiaat (%).

	Alkavuus				Muutos vrt. ed. vuoteen (%)		
	2016	2017	2018	2019	2016–17	2017–18	2018–19
Kaikki	0,63	0,64	0,70	0,71	1	9	1
Sukupuoli							
Miehet	0,58	0,57	0,63	0,64	-1	9	2
Naiset	0,68	0,70	0,77	0,78	3	9	0
Ikä							
25–35	0,20	0,20	0,22	0,24	-3	11	9
35–44	0,28	0,29	0,32	0,32	5	10	1
45–59	0,82	0,82	0,89	0,86	0	8	-4
60–63	1,71	1,81	2,06	2,23	5	12	8
Koulutus							
Perusaste	0,79	0,78	0,82	0,82	-2	5	0
Keski-aste	0,78	0,77	0,84	0,84	-1	8	-1
Alempi korkea	0,46	0,48	0,56	0,58	4	13	3
Ylempi korkea	0,24	0,28	0,30	0,32	16	5	8
Sektori							
Yksityinen	0,49	0,49	0,52	0,53	-1	7	1
Julkinen	0,81	0,84	0,88	0,86	4	4	-3
Puuttuu	0,85	0,88	1,07	1,16	3	18	8
Työttömyys							
Ei yhtään	0,54	0,55	0,58	0,57	0	6	-2
Alle 3 kk	1,21	1,21	1,52	1,79	0	20	15
Yli 3 kk	0,85	0,91	1,09	1,18	6	17	7
Kuntaluokka							
Pääkaupunkiseutu	0,40	0,41	0,44	0,44	4	6	-1
Isot kaupungit	0,64	0,65	0,72	0,74	2	10	2
Taajamat	0,77	0,77	0,85	0,87	-1	9	3
Maaseutu	0,83	0,85	0,94	0,94	2	9	0
Eläkkeen tyyppi							
Täysi TK	0,45	0,44	0,50	0,50	-1	12	1
Osa TK	0,18	0,19	0,20	0,21	8	5	2
Eläkkeen laji							
Toistaiseksi	0,30	0,30	0,32	0,31	-2	7	-1
Kuntoutustuki	0,33	0,34	0,38	0,40	5	12	3

Vuonna 2019 työkyvyttömyyseläkkeiden hylkäysosuus mielenterveyssyistä nousi 4,1 prosenttiyksikköä kun se somaattisista syistä nousi vain 1,2 prosenttiyksikköä ([Eläketurvakeskus 2020b](#)). Hylkäysosuuden nousun vaikutus vuonna 2019 näkyikin erityisesti mielenterveyspuolella, jos liitetaulukossa 4 esitettyjä työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuutta koskevia tuloksia verrataan työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiutta koskeviin tuloksiin (liitetaulukko 1). Somaattisten sairauksien osalta ja vuonna 2018 myös mielenterveysongelmien osalta työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuuden ja hakemisalttiuden muutoksia koskevat tulokset ovat samanlaisia. Vuonna 2019 mielenterveyssyihin perutuvien työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus kuitenkin nousee selvästi vähemmän kuin hakemisalttius. Alkavuuden nousu on pienempi erityisesti naisilla ja nuorimmissa ikäryhmissä. Somaattisissa sairauksissa puolestaan alkavuuden nousu vuonna 2018 oli yli 60-vuotiailla selvästi vähäisempää kuin hakemisalttiuden muutos. Mielenterveyssyistä alkavuus nousi vuonna 2018 maaseudulla ja taajamissa enemmän kuin hakemisalttius. Kaiken kaikkiaan näyttää myös siltä, että vuosittaisissa muutoksissa on paljon satunnaisvaihtelua ja ne tasoittuvat useampia vuosia katsottaessa. Siellä missä muutokset olivat vuonna 2018 suuria, ne ovat usein vuonna 2019 pieniä.

Masennuksen ja muun mielenterveyden suhteen työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuuden muutokset vuosina 2016–2019 ovat hyvin samanlaisia (liitetaulukko 5). Joitakin eroja havaitaan esimerkiksi korkeasti koulutetuilla tai julkisella sektorilla mutta ne tasoittuvat peräkkäisiä vuosia katsottaessa.

Työttömyyden vaikutuksen tarkastelemiseksi tutkittava väestö jaettiin edellisen vuoden aikana ei-työttömänä olleisiin ja työttömänä olleisiin. Vuonna 2018 ei-työttömillä työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus nousi kuusi prosenttia mutta laski hieman vuonna 2019 (liitetaulukko 6). Työttömänä olleilla työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus nousi 21 prosenttia vuonna 2018 ja 12 prosenttia vuonna 2019 edelliseen vuoteen verrattuna. Yleisesti ottaen työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus nousi työttömillä selvästi kaikissa tarkastelluissa ryhmissä sekä vuonna 2018 että vuonna 2019.

Työttömyyttä kokeneilla työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus nousi vuonna 2019 enemmän miehillä kuin naisilla. Työttömänä olleilla 60 vuotta täyttäneillä alkavuus nousi jopa yli kolmanneksen vuonna 2018. Nousu oli kuitenkin selvää myös muissa ikäryhmissä. Ei-työttömillä puolestaan nousu oli vuonna 2018 suhteellisesti voimakkaampaa nuoremmissa ikäryhmissä, ja vuonna 2019 alkavuus nousi ainoastaan alle 35-vuotiailla ja yli 60-vuotiailla. Työttömänä olleilla työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus nousi eniten korkeasti koulutetuilla, kuten tapahtui myös jo vuonna 2017 (mutta näissä ryhmissä työttömyyden kokeminen on harvinaisempaa). Myös ei-työttömillä työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuuden nousu oli kokonaisuutena voimakkainta korkeasti koulutetuilla. Tarkasteluvuosien välillä on kuitenkin huomattavaa vaihtelua. Yksityisellä sektorilla työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus nousi enemmän kuin julkisella sektorilla, erityisesti ei-työttömillä. Pääkaupunkiseudulla ei-työttömillä alkavuuden nousu oli vuonna 2018 pienempää ja lasku vuonna 2019 suurempaa kuin muualla.

Työttömyyttä kokeneilla sekä somaattisiin sairauksiin että mielenterveysongelmiin perustuvien työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus nousi voimakkaasti vuosina 2018 ja 2019 (liitetaulukko 6). Ei-työttömillä puolestaan ainoastaan mielenterveysongelmiin perustuvien työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus nousi, kun taas somaattisten sairauksien pe-

rusteella myönnettyjen eläkkeiden alkavuus jopa laski vuonna 2019. Työttömillä täysien työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus lisääntyi vuonna 2018 enemmän kuin osatyökyvyttömyyseläkkeiden alkavuus, mutta vuonna 2019 tilanne oli tasainen. Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuuden nousu painottui kuntoutustukiin, etenkin työttömillä vuonna 2018 ja ei-työttömillä vuonna 2019.

Liitetaulukossa 7 on tarkasteltu erikseen toistaiseksi myönnettyjen ja määräaikaisten työkyvyttömyyseläkkeiden (kuntoutustukien) alkavuuden muutoksia. Hakemisalttiuden osalta vastaavaa tarkastelua ei ole tehty, koska työkyvyttömyyseläkettä ei erikseen haeta toistaiseksi voimassa olevana tai määräaikaisena vaan työeläkelaitoksen asiantuntijat päättävät millainen eläke myönnetään sen mukaan, miten työkyvyn arvioidaan kehittyvän (toisin sanoen arvioidaanko työkyvyn palautumisen olevan vielä mahdollista). Toki hakemuksen liitteenä olevissa lääkärintlausunnoissa on jo arvioitu terveydentilan ja työkyvyn kehittymistä. Luvussa 4 esitellyssä vuosia 2007–2016 koskeneessa tutkimuksessa toistaiseksi myönnettyjä ja määräaikaista työkyvyttömyyseläkkeitä ei eroteltu. Tilastojen mukaan määräaikaisten työkyvyttömyyseläkkeiden osuuden tiedetään kuitenkin lisääntyneen 2000-luvun aikana ([Eläketurvakeskus 2020a](#)).

Kuntoutustukien alkavuus nousi vuosina 2018 ja 2019 enemmän kuin toistaiseksi myönnettyjen työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus (liitetaulukko 7). Vuonna 2019 toistaiseksi myönnettyjen työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus jopa hieman laski. Alkavuuden nousu painottui kuntoutustukiin naisilla enemmän kuin miehillä. Toistaiseksi myönnettyjen työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus nousi suhteellisesti eniten alle 35-vuotiailla. Vuonna 2019 sekä toistaiseksi myönnettyjen työkyvyttömyyseläkkeiden että kuntoutustukien alkavuus nousi eniten nuorimmassa ja vanhimmassa ikäryhmässä. Samoin kummankin eläkelajin alkavuuden nousu oli selvästi suurinta niillä, jotka eivät olleet työskennelleet kummallakaan sektorilla kolmeen vuoteen. Julkisella sektorilla toistaiseksi myönnettyjen työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus jopa hieman laski molempina vuosina. Työttömyyttä kokeneilla sekä toistaiseksi myönnettyjen työkyvyttömyyseläkkeiden että kuntoutustukien alkavuuden nousu oli voimakasta. Ei-työttömillä nousu painottui kuntoutustukiin.

Sekä toistaiseksi myönnettyjen että määräaikaisten mielenterveyssyihin perustuvien eläkkeiden alkavuus nousi enemmän kuin somaattisiin syihin perustuvien eläkkeiden alkavuus. Eniten lisääntyi mielenterveyden häiriöiden perusteella myönnettyjen kuntoutustukien alkavuus, joka oli noususuunnassa jo vuonna 2017. Samoin osakuntoutustukien alkavuus nousi selvästi, kuten jo vuonna 2017. Sen sijaan toistaiseksi myönnettyjen osatyökyvyttömyyseläkkeiden alkavuuden muutos oli vähäistä. Vuonna 2018 sekä toistaiseksi että määräajaksi myönnettyjen täysien työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus nousi voimakkaasti.

Yhteenvedona vuosien 2018 ja 2019 muutoksesta voidaan todeta, että molempina vuosina työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuuden kasvu on kohdistunut erityisesti työttömiin ja mielenterveysongelmien perusteella haettuihin eläkkeisiin. Vuonna 2019 nämä ilmiöt olivat vielä korostuneempia: tällöin ei-työttömyyttä kokeneilla työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus jopa laski, ja sama pätee somaattisten sairauksien perusteella myönnettyihin työkyvyttömyyseläkkeisiin. Sekä työttömillä että mielenterveysongelmiin perustuvassa alkavuudessa nousu menee läpi kaikkien väestöryhmien, mutta painottuu alle

35-vuotiaisiin ja yli 60-vuotiaisiin, etenkin vuonna 2019. Masennukseen ja muihin mielenterveysongelmiin perustuvien eläkkeiden alkavuuden muutokset ovat samanlaisia. Työttömillä sekä mielenterveysongelmiin että somaattisiin sairauksiin perustuvien työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus nousi, kun taas ei-työttömillä nousu painottui mielenterveysongelmiin. Kuntoutustukien alkavuus nousi enemmän kuin toistaiseksi myönnettujen eläkkeiden alkavuus ja täysien työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus nousi enemmän kuin osatyökyvyttömyyseläkkeiden alkavuus. Osatyökyvyttömyyseläkkeiden osalta nousi sekä toistaiseksi myönnettujen että kuntoutustukien alkavuus.

Edellä olevat työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuuden tarkastelut on rajattu alle 63-vuotiaisiin. 63 vuotta täyttäneitä työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneitä oli 117 vuonna 2018, ja vuonna 2019 heitä oli 322. Periaatteessa 63 vuotta täyttäneiden työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden lisääntyminen selittää yli puolet työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden lukumäärän noususta vuonna 2019. Kuitenkin alle 35-vuotiaiden työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden lukumäärä kasvoi vielä tätä enemmän, kun taas keskimmaisissa ikäryhmissä työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrä väheni.

Päähuomioita luvusta 6

Viimeisten kahden vuoden aikana työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius ja alkavuus ovat kääntyneet nousuun. Muutos on ollut suhteellisesti suurempaa mielenterveysongelmien kuin somaattisten sairauksien kohdalla. Mielenterveysongelmiin perustuva työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius ja alkavuus ovat kasvaneet kaikissa väestöryhmissä. Muutokset ovat samansuuntaisia masennuksen ja muiden mielenterveysongelmien kohdalla.

Työkyvyttömyyseläkkeiden hakeminen ja työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen lisääntyivät huomattavasti enemmän työttömyyttä kokeneilla kuin ei-työttömillä. Työttömillä työkyvyttömyyseläkkeiden hakeminen ja työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen lisääntyivät kaikissa väestöryhmissä. Osaltaan työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden ja alkavuuden nousuun vuosien 2018 ja 2019 aikana vaikutti työttömyysturvan aktiivimalli. Ei-työttömillä työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen lisääntyminen johtui ainoastaan mielenterveyssyistä.

Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuuden nousu vuosina 2018 ja 2019 kohdistuu kuitenkin suurelta osin yli 60-vuotiaisiin ja alkaneet eläkkeet ovat aikaisempaa useammin määräaikaaisia.

Osittain työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrän lisääntymistä selittää vanhuuseläkkeen alarajan nousu. 63 vuotta täyttäneitä työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneitä oli 117 vuonna 2018 ja vuonna 2019 heitä oli 322.

7 Tulevan kehityksen arviointia

Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus laski voimakkaasti vuosien 2007 ja 2016 välillä. Somaattisiin sairauksiin perustuva työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus väheni enemmän kuin mielenterveysongelmiin perustuva työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus. Miehillä lasku oli voimakkaampaa kuin naisilla.

Tämän jälkeen lasku hieman tasaantui ja kääntyi vuonna 2018 selvään kasvuun. Vuonna 2019 työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus nousi edellisestä vuodesta vielä hieman.

Vuosien 2018 ja 2019 nousuun vaikutti osaltaan työttömyysturvan aktiivimalli, joka lisäsi työkyvyttömyyseläkkeen hakemista ja työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymistä. Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen lisääntyi kuitenkin myös niillä, joilla ei ollut lainkaan työttömyystaustaa, joten kasvun taustalla on aktiivimallin lisäksi muitakin syitä. Ei-työtömillä työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen lisääntyminen johtui kokonaan mielenterveysongelmiin perustuvien työkyvyttömyyseläkkeiden lisääntymisestä.

Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuuden lasku vuosien 2007 ja 2016 välillä kohdistui erittäin voimakkaasti vain peruskoulutuksen saaneisiin, sosioekonomiselta asemaltaan työntekijöihin ja työttömiin. Näissä ryhmissä alkavuus oli vuonna 2007 selvästi korkeampaa kuin muissa ryhmissä, mutta erot ovat tasaantuneet. Näin ollen voidaan arvella, että työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuuden vähenemisessä suurin laskupotentiaali on jo käytetty. Vain peruskoulutuksen saaneilla työkyvyttömyyseläkkeen hakeminen väheni kaikissa ikäryhmissä. Vanhimmissa ikäryhmissä peruskoulutuksen saaneiden osuus on kuitenkin ollut muita suurempi, joten vanhimmat ikäryhmät ovat vaikuttaneet peruskoulutuksen saaneiden työkyvyttömyyseläkealkavuuden vähenemiseen eniten. Peruskoulutuksen saaneiden osuus vanhimmissa ikäryhmissä on kuitenkin nopeasti pienentynyt.

Työttömyysturvan aktiivimalli on lakkautettu, joten osittain vuosien 2018 ja 2019 työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen lisääntymisessä lienee kyseessä tilapäinen nousu. Mielenterveyspuolella sen sijaan näyttäisi tapahtuneen aito käänne huonompaan suuntaan. Myös mielenterveyssyistä sairauspäivärahaa saaneiden määrä ([Blomgren 2020](#)) ja mielenterveyslääkkeiden käyttö ([Fimea/Kela 2019](#)) ovat viime vuosien aikana selvästi lisääntyneet. Muutenkaan mielenterveyden ongelmiin perustuva työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden ja alkavuuden lasku 2000-luvun alkuvuosien jälkeen ei varsinkaan naisilla ole ollut läheskään niin selvää kuin somaattisissa sairauksissa.

Työikäisen väestön rakenteessa ei lähivuosina ole odotettavissa suuria muutoksia. Tätä taustaa vasten voidaan arvioida, että somaattisten sairauksien perusteella työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen edelleen hieman vähenee, kun taas mielenterveyssyistä työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen lisääntyy.

Entistä suurempi osuus alkavista työkyvyttömyyseläkkeistä on kuitenkin osatyökyvyttömyyseläkkeitä, ja alkavat työkyvyttömyyseläkkeet ovat aikaisempaa useammin määräaikaista. Vaikka myös nuorena työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyvien määrä on kasvanut,

painottuu työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen entistä vanhempiin ikäryhmiin. Vanhuuseläkeiän alarajan nosto lisää tulevaisuudessa työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyvien määrää.

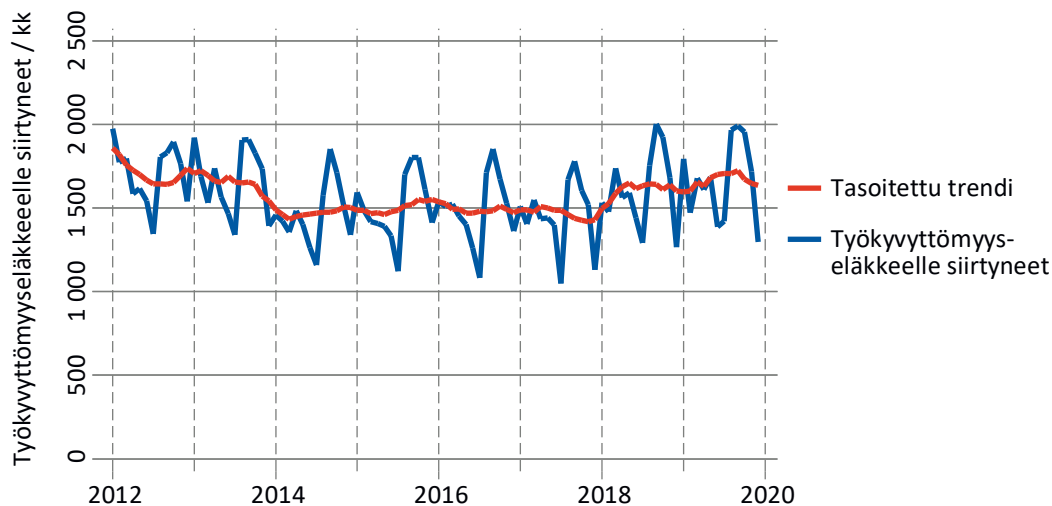
7.1 Kuukausitason tarkastelu

Kuviossa 7.1 työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrän kehitystä on tarkasteltu kuukausittaisella aineistolla. Useamman datapisteen avulla varsinkin viimeaikaisen kehityksen suunnasta voidaan saada parempi kuva. Kuviossa on esitetty työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrä kuukausittain vuoden 2012 alusta lähtien. Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisessä kuukausittainen vaihtelu on huomattavaa: työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen on vähäisintä kesällä ja joulukuussa ja korkeimmillaan syksyllä. Sinisellä viivalla on esitetty alkuperäinen aineisto ja punaisella viivalla työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrä, jossa ensin on regressioanalyysillä poistettu kuukausivaihtelu ja sen jälkeen laskettu viiden kuukauden liukuva keskiarvo. Pystyviivoilla on merkitty vuodenvaihteet.

Kuvio tukee aikaisemmin esitettyjä havaintoja. Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrässä on selkeä käänne alkuvuodesta 2014 ja toinen hyppäksenomainen muutos vuoden 2018 alussa.

Kuvio 7.1.

Työkyvyttömyyseläkkeelle vuosina 2012–2019 kuukausittain siirtyneiden lukumäärä, havaittu ja tasoitettu trendi.

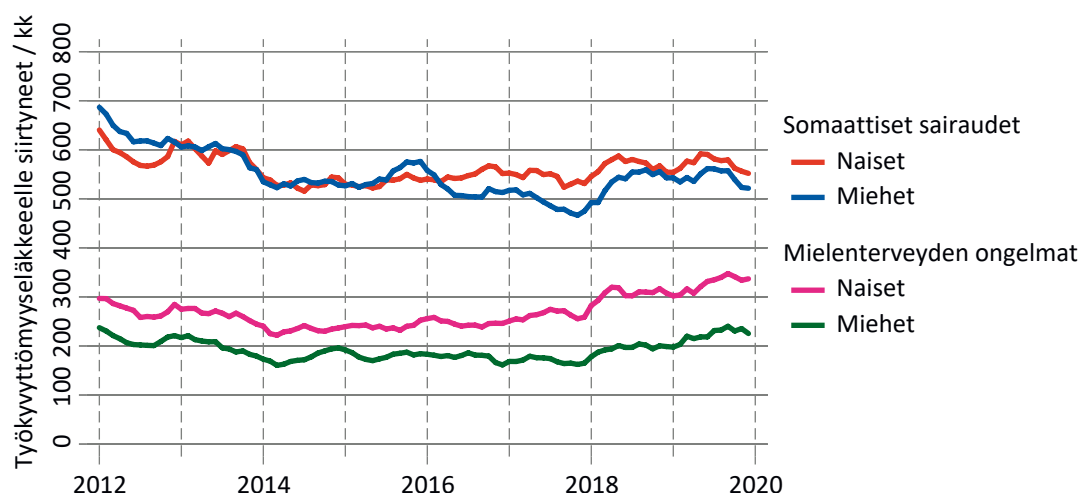

Kuviossa 7.2 tasoitettu kuukausitason trendi on esitetty sukupuolen ja diagnoosiryhmän mukaan. Kuvion mukaan mielenterveyseläkkeelle siirtyminen näyttäisi olevan noususuunnassa viimeisen kahden vuoden aikana. Naisilla lievää nousua on jo edellisten vuosien aikana. Somaattisten sairauksien perusteella työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyvien määrä lisääntyi vuoden 2018 alussa selvästi. Siihen asti somaattisista syistä työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrä on miehillä laskenut mutta naisilla kehitys on

ollut jo tätä edeltävien vuosien aikana tasaista. Vuoden 2018 alussa nousu on miehillä voimakkaampaa kuin naisilla. Somaattisiin sairauksiin perustuvien työkyvyttömyyseläkkeiden kehityksen suuntaa vuoden 2018 alun jälkeen on kuvion perusteella kuitenkin hankala määrittää.

Kuvio 7.2.

Työkyvyttömyyseläkkeelle vuosina 2012–2019 kuukausittain siirtyneiden lukumäärä, tasoitettu trendi sukupuolen ja diagnoosiryhmän mukaan.

7.2 Pitkän aikavälin kehitys

Eläketurvakeskuksen pitkän aikavälin ennustelaskelmassa arvioidaan tulevaa työkyvyttömyyseläkeläisten määrää ja työkyvyttömyyseläkkeistä aiheutuvaa eläkemenoa ([Tikanmäki ym. 2019](#)). Työkyvyttömyyseläkkeisiin liittyvä ennuste perustuu tuoreimpiin ikäryhmittäisiin alkavuuksiin (sukupuolen mukaan) ja alkavuuden pitkäaikaiseen kehitykseen. Nykyisessä peruslaskelmassa työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuuden on oletettu laskevan kaksi prosenttia vuodessa mutta niin, että lasku hidastuu vuosittain viidellä prosentilla. Vuoden 2017 eläkeuudistuksen myötä työkyvyttömyyseläkkeen piiriin tulevilla uusilla ikäluokilla työkyvyttömyyseläkeriskin on arvioitu nousevan aikaisemman ikäryhmittäisen trendin mukaisesti.

Näillä oletuksilla työkyvyttömyysalkavuuden taso alenee vuoteen 2025 mennessä 11 prosenttia ja vuoteen 2065 mennessä 31 prosenttia verrattuna vuoden 2018 tasoon. Työkyvyttömyyseläkemeno suhteessa työtulosummaan kasvaa, kun eläkeiän nousu alkaa lisätä työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyvien henkilöiden määrää. Vuonna 2017 työkyvyttömyyseläkemeno oli 2,3 prosenttia suhteessa työtulosummaan. Vuosina 2018–2035 meno pysyy runsaan kahden prosentin tuntumassa ja alkaa sen jälkeen nousta. Vuoteen 2085 mennessä työkyvyttömyyseläkemeno kohoaa yli kolmeen prosenttiin suhteessa työtulosummaan. Tämän peruslaskelman lisäksi on esitetty vaihtoehtoiset laskelmat, jossa toisessa työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus laskee hieman peruslaskelmaa vähemmän ja toisessa enemmän.

Näiden laskelmien lisäksi Eläketurvakeskuksen ennustelaskentayksikössä on tehty laskelma, jossa ikävakioidu työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus ei muutu vuoden 2018 tasosta (Reipas 2020, liite 2). Lähitulevaisuudessa mielenterveyssyistä työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyvien määrä saattaa kasvaa, kun taas somaattisista syistä siirtyvien määrän voidaan ajatella edelleen hieman vähenevän. Somaattisista syistä työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyviä on enemmän kuin mielenterveyssyistä siirtyviä, joten yhteensä työkyvyttömyyseläkealkavuus voisi pysytellä nykytasolla.

Jos näin kävisi, vaikutus olisi seuraava: vuonna 2025 työkyvyttömyyseläkkeellä olisi 7 000 henkilöä enemmän kuin peruslaskelman mukaan ja vuonna 2030 erotus olisi 15 000 henkilöä. Tämän jälkeen ero edelleen kasvaisi erityisesti vanhuuseläkeiän nousun seurauksena. Nykyisin työkyvyttömyyseläkettä saavia on noin 146 000. Vuonna 2025 työkyvyttömyyseläkemeno kasvaisi 4 prosenttia verrattuna peruslaskelmaan ja vuonna 2030 ero olisi kymmenen prosenttia. Tämän jälkeen ero kasvaisi edelleen. Työeläkemeno suhteessa työtulosummaan kasvaisi 0,1 prosenttiyksikköä vuonna 2025 ja 0,3 prosenttiyksikköä vuonna 2030. Vuonna 2065 vaikutus olisi 1,7 prosenttiyksikköä.

Päähuomioita luvusta 7

Somaattisiin sairauksiin perustuvien työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus on 2000-luvun alkuvuosien jälkeen laskenut selvästi. Mielenterveyden ongelmiin perustuvien työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuuden lasku on varsinkin naisilla ollut selvästi vähäisempää.

Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus on laskenut erittäin voimakkaasti sellaisissa ryhmissä, joissa alkavuus oli alun alkaen muita korkeampaa. Näin ollen voidaan arvella, että työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuuden vähenemisessä suurin laskupotentiaali on jo käytetty.

Lähitulevaisuudessa mielenterveyssyistä työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyvien määrä saattaa kasvaa, kun taas somaattisista syistä työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyvien määrän voidaan ajatella edelleen hieman vähenevän.

8 Yhteenveto

Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius on 2000-luvulla laskenut. Hakemisalttiuden lasku koskee kuitenkin ainoastaan täysiä työkyvyttömyyseläkkeitä, kun taas osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius on selvästi kasvanut. Täysien työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius on vähentynyt erityisesti yli 50-vuotiailla. Osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden nousu on puolestaan erittäin voimakkaasti painottunut vanhimpiin ikäryhmiin.

Miehillä hakemisalttius on laskenut enemmän kuin naisilla kaikissa diagnoosiryhmissä. Vuosituhannen alussa hakemisalttius oli miehillä korkeampi kuin naisilla, mutta nykyisin hakemisalttius on korkeampi naisilla. Eniten sukupuolierojen muutokseen on vaikuttanut se, että miehillä muihin somaattisiin sairauksiin kuin tuki- ja liikuntaelinsairauksiin perustuvat hakemukset ovat vähentyneet voimakkaasti. Naisilla lasku on ollut vähäisintä mielenterveysongelmiin perustuvissa hakemuksissa.

Osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemisaktiivisuus selittää myös sukupuolten välistä eroa työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden muutoksessa varsin paljon: täysien työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden laskussa sukupuolten välinen ero on pieni.

Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius on selvästi korkeampi perus- ja keskiasteen koulutuksen saaneilla kuin korkea-asteen tutkinnon suorittaneilla. Perusasteen koulutuksen saaneilla hakemisalttius on kuitenkin laskenut voimakkaasti. Osittain koulutusryhmien välisten muutosten eroa selittää se, että osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden kasvu on voimakkaasti painottunut keskiasteen tai alemman korkea-asteen koulutuksen saaneisiin. Näillä koulutusasteilla osatyökyvyttömyyseläkkeiden lisääntyminen kompensoi selvästi täysien työkyvyttömyyseläkkeiden vähenemistä. Osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden lisääntymien on hyvin pitkälti peräisin julkisen sektorin keskiasteen tai perusasteen koulutuksen saaneilta naisilta.

Myös sosioekonomisten ryhmien välillä on selvät erot työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden muutoksessa. Hakemisalttius on laskenut kaikissa sosiaaliryhmissä, mutta lasku on ollut voimakkainta työttömillä, maatalousyrittäjillä ja työntekijöillä. Muutokset ovat siis olleet suurimpia sellaisissa sosiaaliryhmissä, joissa hakemisalttius on ollut korkeinta, mikä on kaventanut sosioekonomisten ryhmien välisiä eroja. Sosiaaliryhmien välisiin eroihin vaikuttaa jälleen osatyökyvyttömyyseläkehakemusten erilainen jakautuminen eri sosiaaliryhmiin. Vain täysiä työkyvyttömyyseläkkeitä katsottaessa hakemisalttiuden suhteelliset muutokset ovat kaikissa sosiaaliryhmissä samanlaisia.

Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius on vähentynyt enemmän yksityisellä kuin julkisella sektorilla. Mielenterveyden häiriöiden osalta hakemisalttiuden lasku on ollut yksityisellä ja julkisella sektorilla samanlaista, ja sektorien välinen ero syntyy somaattisiin sairauksiin perustuvista hakemuksista. Jos kuitenkin katsotaan vain täysiä työkyvyttömyyseläkehakemuksia, on hakemisalttiuden lasku julkisella sektorilla jopa hieman suurempaa kuin yksityisellä sektorilla.

Kaiken kaikkiaan työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden muutokset ovat hyvin samankaltaisia kuin alkavuuden muutokset. Näyttää siis siltä, että hakemisalttius ja sen muutos on keskeinen tekijä työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuuden suuntien määräytymisessä. Alkavuuden lasku on hieman voimakkaampaa kuin hakemisalttiuden muutos, koska työkyvyttömyyseläkkeiden hylkäysosuus on noussut. Ero on kuitenkin suhteellisen pieni. Monet hylkäävän päätöksen saaneet saavat jatkossa myönteisen päätöksen, mikä pienentää hakemisalttiuden ja eläkealkavuuden välistä eroa.

Täysien työkyvyttömyyseläkkeiden hylkäysosuus on selvästi korkeampi kuin osatyökyvyttömyyseläkkeiden hylkäysosuus ja se on noussut osatyökyvyttömyyseläkkeiden hylkäysosuutta enemmän. Tyypillisesti osatyökyvyttömyyseläkkeiden hylkäysosuuDET ovat korkeimpia samoissa väestöryhmissä kuin täysien työkyvyttömyyseläkkeiden hylkäysosuudetkin.

Samaan aikaan kun työkyvyttömyyseläkkeiden hylkäysosuus on noussut, on osatyökyvyttömyyseläkettä hakeneiden osuus kaikista työkyvyttömyyseläkettä hakeneista kaksinkertaistunut. Ilman osatyökyvyttömyyseläkehakemusten yleistymistä työkyvyttömyyseläkkeiden hylkäysosuus olisi kasvanut vielä havaittua enemmän. Samoin hakijakunnan ikärakenteen muutos siten, että nuorimpien ja vanhimpien hakijoiden osuus on kasvanut, on vaikuttanut niin, että ilman ikärakenteen muutosta hylkäysosuus olisi noussut vielä enemmän.

Vuosien 2007 ja 2016 välillä kolme neljäsosaa myönteiseen päätökseen johtaneiden hakemusten vähenemisestä johtui hakemusten vähenemisestä ja neljännes hylkäysosuuden noususta. Hylkäysosuuden nousun vaikutus työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen vähenemiseen oli suurempi yksityisellä sektorilla, alemmilla toimihenkilöillä ja työttömyyttä kokeneilla. Naisilla hylkäysosuuden nousun vaikutus työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen vähenemiseen oli hieman suurempi kuin miehillä ja mielenterveyssyistä hieman suurempi kuin somaattisissa sairauksissa.

Vain täysiä työkyvyttömyyseläkkeitä tarkasteltaessa hylkäysosuuden nousun vaikutus työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen vähenemiseen on hieman pienempi kuin kaikkia työkyvyttömyyseläkkeitä tarkasteltaessa. Tämä johtuu siitä, että täysien työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius on laskenut enemmän kuin kaikkien työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius, eikä täysien työkyvyttömyyseläkkeiden osatyökyvyttömyyseläkkeitä korkeampi hylkäysosuus riitä tätä eroa kompensoimaan.

Viimeisten kahden vuoden aikana työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius ja alkavuus ovat kääntyneet nousuun. Muutos on ollut suhteellisesti suurempaa mielenterveysongelmien kuin somaattisten sairauksien kohdalla. Mielenterveysongelmiin perustuvien työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden ja alkavuuden nousu menee läpi kaikkien väestöryhmien. Vuonna 2019 työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius mielenterveyssyistä oli naisilla korkeampi kuin 2000-luvun alun huippuvuosina. Muutokset ovat samansuuntaisia masennukseen ja muiden mielenterveysongelmien kohdalla. Somaattisiin sairauksiin perustuva hakemisalttiuden ja eläkealkavuuden nousu kohdistuu pääosin yli 60-vuotiaisiin.

Vuosien 2017 ja 2018 välillä työkyvyttömyyseläkettä hakeneiden osuus nousi työttömyyttä kokeneilla 36 prosenttia, kun se ei-työttömillä nousi vain 2,5 prosenttia. Työ-

kyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden osuus nousi lähes samassa suhteessa. Työkyvyttömyyseläkkeen hakemisen ja työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen lisääntymiseen vuosien 2018 ja 2019 aikana vaikutti osaltaan työttömyysturvan aktiivimalli. Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen lisääntyi kuitenkin myös niillä, joilla ei ollut lainkaan työttömyystaustaa, joten kasvun taustalla on muitakin syitä. Ei-työttömillä työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen lisääntyminen johtui kokonaan mielenterveysongelmiin perustuvien työkyvyttömyyseläkkeiden lisääntymisestä.

Työttömyysturvan aktiivimalli on lakkautettu, joten osittain vuosien 2018 ja 2019 työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen lisääntymisessä lienee kyseessä tilapäinen nousu. Mielenterveyspuolella sen sijaan näyttäisi tapahtuneen aito käänne huonompaan suuntaan. Muutenkaan mielenterveyden ongelmiin perustuvien työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden ja alkavuuden lasku 2000-luvun alkuvuosien jälkeen ei varsinkaan naisilla ole ollut läheskään niin selvää kuin somaattisiin sairauksiin perustuvissa työkyvyttömyyseläkkeissä.

Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus on laskenut erittäin voimakkaasti sellaisissa ryhmissä, joissa alkavuus oli alun alkaen muita korkeampaa. Näin ollen voidaan arvela, että työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuuden vähenemisessä suurin laskupotentiaali on jo käytetty.

Viimeaikaisen kehityksen pohjalta voidaan ajatella, että somaattisista syistä työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen edelleen hieman vähenee, kun taas mielenterveyssyistä työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen saattaa lisääntyä. Entistä suurempi osuus työkyvyttömyyseläkkeistä on kuitenkin osatyökyvyttömyyseläkkeitä, ja ne ovat aikaisempaa useammin määräaikaaisia. Koska työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen yläikäraja on si-dottu alimpaan vanhuuseläkeikään, vanhuuseläkeiän alarajan nosto lisää tulevaisuudessa työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyvien määrää.

LÄHTEET

- Blomgren J. (2020) Mielenterveyden häiriöistä johtuvien sairauspoissaolojen kasvu jatkuu jyrkkänä. Kelan tutkimusblogi 29.1.2020. <https://www.kela.fi/-/mielenterveyden-hairioista-johtuvien-sairauspoissaolojen-kasvu-jatkuu-jyrkkana>
- Eläketurvakeskus (2020a) Tilastotietokanta. <https://www.etk.fi/tutkimus-tilastot-ennusteet/tilastot/tilastotietokanta/#>
- Eläketurvakeskus (2020b) Työeläkehakemukset. <https://www.etk.fi/tutkimus-tilastot-ennusteet/tilastot/tyoelakehakemukset/>
- Eläketurvakeskus (2020c) Suomen työeläkkeensaajat. Kuukausitilasto. <https://www.etk.fi/tutkimus-tilastot-ennusteet/tilastot/elakkeensaajat/tyoelakkeen-saajat/kuukausitilastot/>
- Fimea/Kela (2019). Suomen lääketilasto 2018. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea ja Kansaneläkelaitos, Helsinki, 2019.
- Gould, R. & Nyman, H. (2002) Työkyvyttömyyseläkkeet 1990–2001. Eläketurvakeskuksen monisteita 38.
- Gould, R. & Nyman, H. (2004) Mielenterveys ja työkyvyttömyyseläkkeet. Eläketurvakeskuksen monisteita 50.
- Gould, R. & Nyman, H. (2012) Työkyvyttömyyseläkepäätökset 2000–2011. Eläketurvakeskuksen keskustelualoitteita 3/2012.
- Laaksonen, M. (2019) Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrä kääntyi kasvuun 2018. Blogi etk.fi 28.1.2019. <https://www.etk.fi/blogit/tyokyvyttomyyselakkeelle-siirtyneiden-maara-kaantyi-kasvuun-2018/>
- Laaksonen, M. & Gould, R. & Liukko, J. (2018) Labor market position after a rejection of a disability pension application: a register-based cohort study. *Disability and Rehabilitation* 2018;40(25):3022–3029.
- Laaksonen, M. & Nyman, H. (2018) Työkyvyttömyyseläkkeiden hylkäysosuuden kasvu 2007–2016. *Yhteiskuntapolitiikka* 2018;83(5-6):544–554.
- Laaksonen, M. & Nyman, H. (2019) Työttömien ja ikääntyneiden siirtyminen työkyvyttömyyseläkkeelle on vähentynyt selvästi. *Lääkärilehti* 2019;74(33):1745–1748.
- Laaksonen, M. & Rantala, J. & Salonen, J. (2019) Työttömyysturvan aktiivimallin vaikutus työkyvyttömyyseläkkeen hakemiseen ja työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymiseen. *Työpoliittinen aikakauskirja* 2019;62(4):17–27.

Perhoniemi, R. & Blomgren, J. & Laaksonen, M. (2018) Mitä hylkäävän työkyvyttömyyseläkepäätöksen jälkeen? Työttömyys-, sairauspäiväraha- ja kuntoutusrahaetuudet sekä uudet eläkepäätökset neljän vuoden seurannassa. Yhteiskuntapolitiikka 2018; 83(2):117–131.

Reipas, K. (2020) Työkyvyttömyyseläkkeiden kehitys eri oletuksilla tulevasta työkyvyttömyysriskin kehityksestä. Muistio, Eläketurvakeskus, 30.3.2020.

Tikanmäki, H. & Lappo, S. & Merilä, V. & Nopola, T. & Reipas, K. & Sankala, M. (2019) Lakisääteiset eläkkeet: pitkän aikavälin laskelmat 2019. Eläketurvakeskuksen raportteja 02/2019.

LIITTEET

Liite 1. Tutkimuksen aineisto

Tutkimuksessa käytettiin Eläketurvakeskuksen rekisteriaineistoja ja Tilastokeskuksen väestötietoja. Työkyvyttömyyseläkettä hakeneiden määrä suhteutettiin edellisen vuoden lopun sosiaalivakuutettuun/Tilastokeskuksen ei-eläkkeellä olevaan väestöön (hakemisalttius). Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrä suhteutettiin niin ikään edellisen vuoden lopun ei-eläkkeellä olevaan väestöön (alkavuus).

Ei-eläkkeellä olevan väestön määrä on 2000-luvun aikana hieman kasvanut (liitekuvio 14). Muutos oli suurinta 2000-luvun alussa, ja se johtui pääasiassa eläkkeellä olevien työikäisten vähenemisestä, mikä puolestaan johtui varhaiseläkereittien (työttömyyseläke ja yksilöllinen varhaiseläke) ikärajojen nostamisesta ja lopulta näiden eläkelajien lakkauttamisesta kokonaan. Viimeisen reilun kymmenen vuoden aikana muutokset ovat olleet vähäisiä. Yli 60-vuotiaiden ei-eläkkeellä olevien määrä on lisääntynyt. Myös 30–39-vuotiaiden ei-eläkkeellä olevien määrä on hieman lisääntynyt, kun taas 40–49-vuotiaiden määrä on vähentynyt.

Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius ja eläkkeiden alkavuus on usein suhteutettu työeläkevakuutettuun väestöön. Työeläkevakuutettu väestö poikkeaa tässä käytystä väestöstä jonkin verran. Liitekuviossa 15 on esitetty työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius vuosina 2000–2018 työeläkevakuutetussa väestössä ja tämän tutkimuksen riskiväestössä. Taustatiedot olivat saatavilla vain tässä käytetylle aineistolle. Työkyvyttömyyseläkkeen hakijoiden ja työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden (vuosittain noin 200) joukossa on jonkin verran sellaisia henkilöitä, joita ei tässä käytetyssä riskiväestöstä löydy. Ne työkyvyttömyyseläkkeen hakijat ja eläkkeelle siirtyneet, joille eläke oli myönnetty takautuvasti edellisen vuoden puolelle, pakotettiin mukaan riskiväestöön.

Työkyvyttömyyseläkkeen hakijatiedot perustuvat vuosittaisiin ratkaisutilastoihin ja niissä ovat mukana vain ratkaisun saaneet uudet hakijat (ei eläkettä eikä aikaisempaa hakemusta neljän edellisen vuoden aikana). Tällöin on mahdollista erottaa toisistaan myös myönteiseen ja kielteiseen päätökseen johtaneet hakemukset. Hylkäysosuutta koskevat tiedot perustuvat samaan tiedostoon.

Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneet on poimittu eläkerekisteristä analyysien tekovaiheessa eli ne kuvaavat sen hetkisiä rekisteritietoja. Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneeksi katsottiin tilastokäytäntöä seuraten henkilöt, joilla oli alkanut työkyvyttömyyseläke eikä heillä ollut eläkettä edellisen kahden vuoden aikana. Liitekuviossa 16 on esitetty työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneet virallisten tilastojen mukaan ja tässä käytetyssä aineistossa. Summatasolla luvun vastaavat toisiaan pääsääntöisesti hyvin. Jostain syystä vuoden 2014 kohdalla ero on suurempi. Työkyvyttömyyseläkkeistä mukana tar-

kasteluissa ovat vain varsinaiset työkyvyttömyyseläkkeet (sisältäen toistaiseksi myönnetyt työkyvyttömyyseläkkeet ja kuntoutustuet), mutta ei yksilöllistä varhaiseläkettä eikä työuraeläkettä.

Tarkasteltavien taustamuuttujien arvot ovat pääsääntöisesti edellisen vuoden lopusta.

Jos edellisen vuoden lopun sosioekonomista asemaan kuvaava tieto puuttui/henkilö ei ollut työllinen, katsottiin sitä edellisen tai sitä edellisen vuoden tietoa. Esimerkiksi työttömyys kuvaa siis tässä hyvin pitkäaikaista työttömyyttä. Työskentelysektorin (yksityinen/julkinen) määrittely perustui eri sektoreilta saatujen työeläkevakuutettujen ansioiden määrään. Myös työskentelysektoria katsottiin tarpeen mukaan kolme vuotta tarkasteluvuodesta taaksepäin. Tästä huolimatta aineistoon kuuluvista henkilöistä yhdeksällä prosentilla vuonna 2007 ja 13 prosentilla vuonna 2016 sektori jäi puuttuvaksi.

Viimeisin koulutusta ja sosioekonomista asemaa kuvaava tieto oli saatavilla vuoden 2015 lopusta. Vuosia 2016–2019 koskevassa tarkastelussa kaikille henkilöille on käytetty vuoden 2015 lopun tietoa. Sosioekonomista asemaa kuvaavaa muuttujaa ei näissä tarkasteluissa esitetä lainkaan, koska tämä tieto on koulutusta herkempi muutoksille (työelämän ulkopuolella oleviin ryhmiin kuulumattomat voivat vääristää tuloksia, jos sosioekonomisen asema on mitattu eri etäisyydeltä suhteessa eläkkeen hakemisen tai eläkkeelle siirtymisen ajankohtaan).

Työttömyyspäivät laskettiin edelliseltä kalenterivuodelta.

Asuinaluetta tarkasteltiin jaottelulla pääkaupunkiseutu, muut kaupungit, taajamat ja maaseutumaiset kunnat (Tilastokeskuksen kuntaryhmitys, lisäksi pääkaupunkiseutu (Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen) erotettu erikseen). Vuosien 2006 ja 2015 lopun kuntaryhmityksiä käytettiin erikseen, eikä vuoden 2006 kuntajakoa muokattu vuoden 2015 jakoa vastaavaksi.

Aikaisemmin julkaistuihin artikkeleihin (Laaksonen & Nyman 2018; Laaksonen & Nyman 2019; Laaksonen ym. 2019) perustuvissa tarkasteluissa muuttujien määrittelyt saattavat hieman poiketa tässä ensi kertaa esitettävien hakemistietoa koskevien tarkastelujen määrittelyistä. Näissä tarkasteluissa käytettyjen muuttujien yksityiskohdat on esitetty kyseisissä artikkeleissa.

Liite 2. Muistio: Työkyvyttömyyseläkkeiden kehitys eri oletuksilla tulevasta työkyvyttömyysriskin kehityksestä

Kaarlo Reipas, Eläketurvakeskus. 30.3.2020

Tässä muistiossa esitetään kaksi arviolaskelmaa tulevasta työkyvyttömyyseläkeläisten määrästä ja työkyvyttömyyseläkemenon tasosta.

Ensimmäinen laskelma on sama kuin 17.10.2019 julkaistussa muistiossa ”Tilastokeskuksen 2019 väestöennusteeseen pohjautuva pitkän aikavälin eläkelaskelma”. Tässä laskelmassa työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuuden oletetaan madaltuvan vuoden 2018 jälkeen vuosina 1996–2018 havaitun trendin mukaisesti. Tällä aikajaksolla työkyvyttömyyseläkkeiden ikävakioitu alkavuus madaltui keskimäärin 2,0 prosenttia vuosittain. Alkavuuden oletetaan madaltuvan ennustejakson alussa tätä samaa tahtia, mutta madaltumisen oletetaan kuitenkin hidastuvan. Vuoden 2018 tasoon verrattuna alkavuus madaltuu 11 prosenttia vuoteen 2025 mennessä ja 31 prosenttia vuoteen 2065 mennessä.

Toisessa laskelmassa ikävakioidun alkavuuden oletetaan säilyvän vuoden 2018 tasolla.

Taulukossa 1 on esitetty työkyvyttömyyseläkeläisten määrän kehitys eri laskelmissa. Kummassakin laskelmassa määrä pienenee aluksi hieman vuoden 2017 tasosta, mutta kääntyy sen jälkeen nousuun. Pitkän aikavälin nousu johtuu pääasiassa vanhuuseläkeiän noususta, jonka seurauksena työkyvyttömyyseläkkeelle voi joutua vanhemmassa iässä kuin nykyisin.

Laskelmassa 1 työkyvyttömyyseläkeläisten määrä alkaa nousta 2030-luvulla ja kasvaa 2080-luvulle asti, jolloin työkyvyttömyyseläkkeellä on vuosittain noin 170 000 henkilöä. Laskelmassa 2 nousu alkaa jo 2020-luvun puolivälissä ja työkyvyttömyyseläkeläisten määrä saavuttaa 2060-luvulla 230 000 henkilöä.

Taulukossa 2 on esitetty työkyvyttömyyseläkemenon kehitys euromääräisesti vuoden 2017 hintatasossa ja taulukossa 3 on esitetty työkyvyttömyyseläkemenon ja koko työeläkemenon kehitys prosentteina talouden työtulosummasta.

Taulukko 1.

Työkyvyttömyyseläkeläisten lukumäärä, 1 000 henkilöä.

	2017	2020	2025	2030	2045	2065	2085
Täysi työkyvyttömyyseläke							
Laskelma 1	123	111	109	105	114	123	120
Laskelma 2	123	112	114	115	144	169	170
Osatyökyvyttömyyseläke							
Laskelma 1	24	27	31	31	36	43	45
Laskelma 2	24	27	33	34	46	58	61
Yhteensä							
Laskelma 1	146	139	140	135	150	166	165
Laskelma 2	146	139	147	150	190	226	230

Taulukko 2.

Työkyvyttömyyseläkemeno, miljoonaa euroa vuoden 2017 hintatasossa.

	2017	2020	2025	2030	2045	2065	2085
Täysi työkyvyttömyyseläke							
Laskelma 1	1 810	1 692	1 873	1 992	2 772	4 193	5 552
Laskelma 2	1 810	1 694	1 947	2 190	3 504	5 746	7 792
Osatyökyvyttömyyseläke							
Laskelma 1	181	202	239	255	396	676	974
Laskelma 2	181	202	253	286	499	896	1 303
Yhteensä							
Laskelma 1	1 991	1 893	2 112	2 247	3 168	4 869	6 527
Laskelma 2	1 991	1 896	2 200	2 476	4 003	6 643	9 095

Taulukko 3.

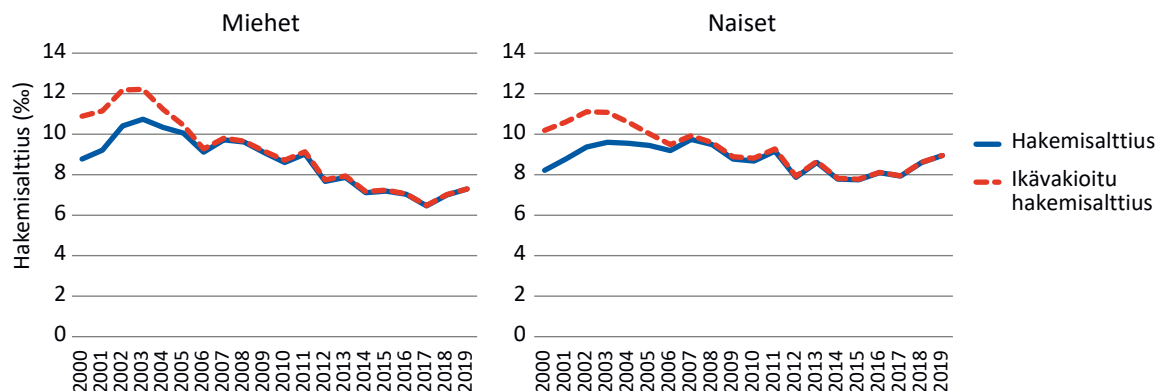
Työeläkemeno, prosenttia työtulosummasta.

	2017	2020	2025	2030	2045	2065	2085
Työkyvyttömyyseläkemeno							
Laskelma 1	2,3	2,1	2,2	2,1	2,4	3,0	3,4
Laskelma 2	2,3	2,1	2,2	2,4	3,1	4,1	4,8
Koko työeläkemeno							
Laskelma 1	31,6	31,5	32,5	32,7	30,0	33,8	39,1
Laskelma 2	31,6	31,5	32,6	33,0	31,0	35,5	41,2

Liite 3. Liitekuviot

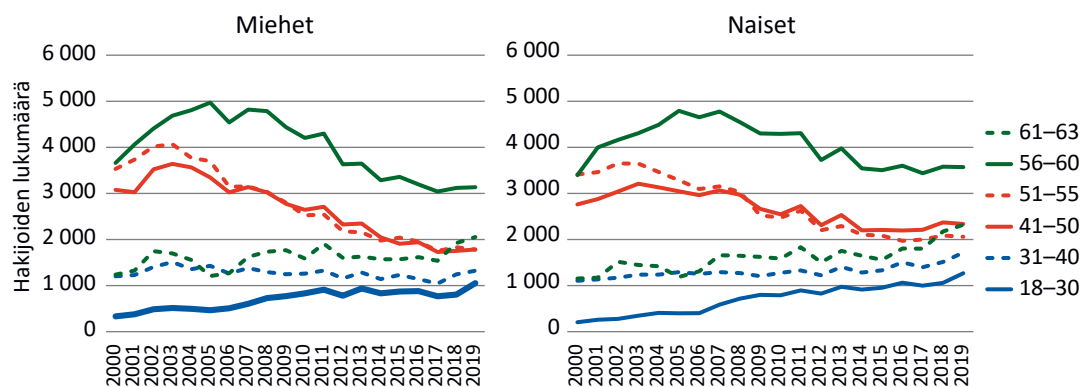
Liitekuvio 1.

Ikävakioiden vaikutus työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden muutokseen 2000–2019.

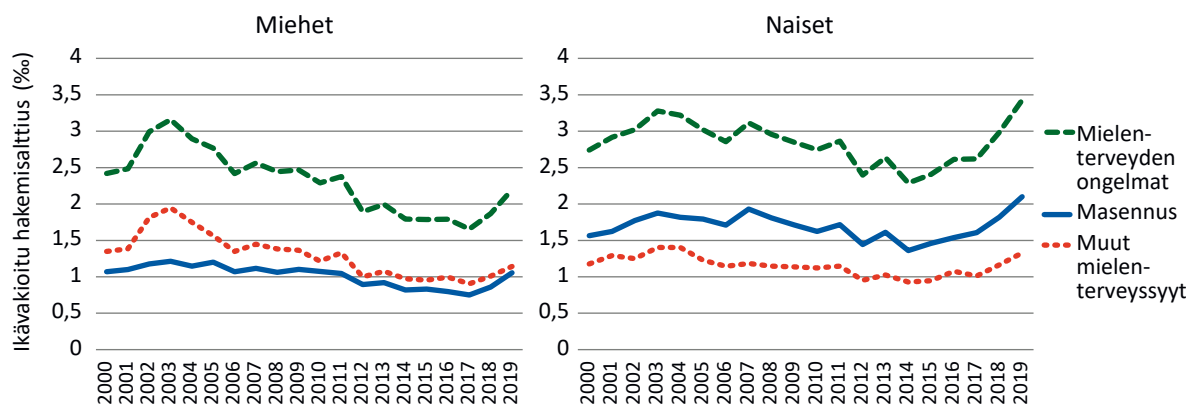
Liitekuvio 2.

Työkyvyttömyyseläkettä hakeneiden lukumäärä ikäryhmittäin 2000–2019.

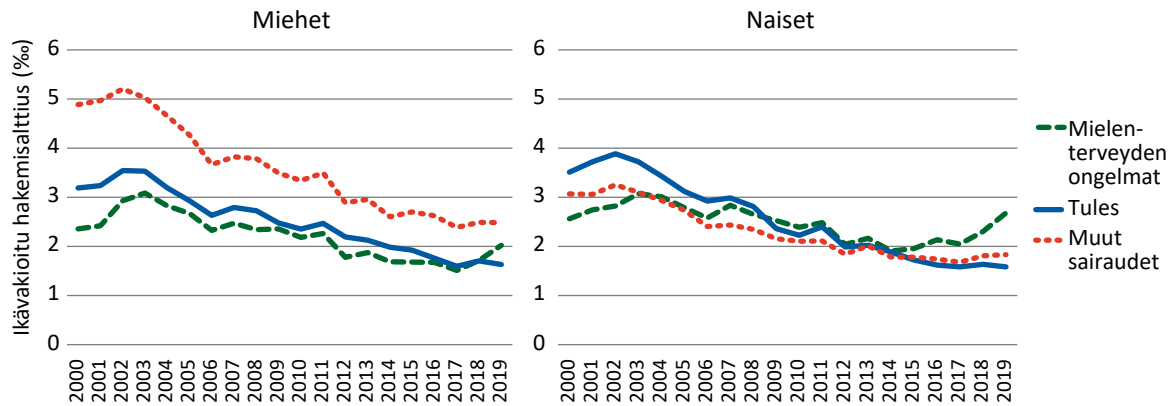
Liitekuvio 3.

Työkyvyttömyyseläkkeiden ikävakioitu hakemisalttiisuus mielensterveyssyistä 2000–2019. Kaikki mielensterveyssyyt sekä masennus ja muut mielensterveyssyyt erikseen.

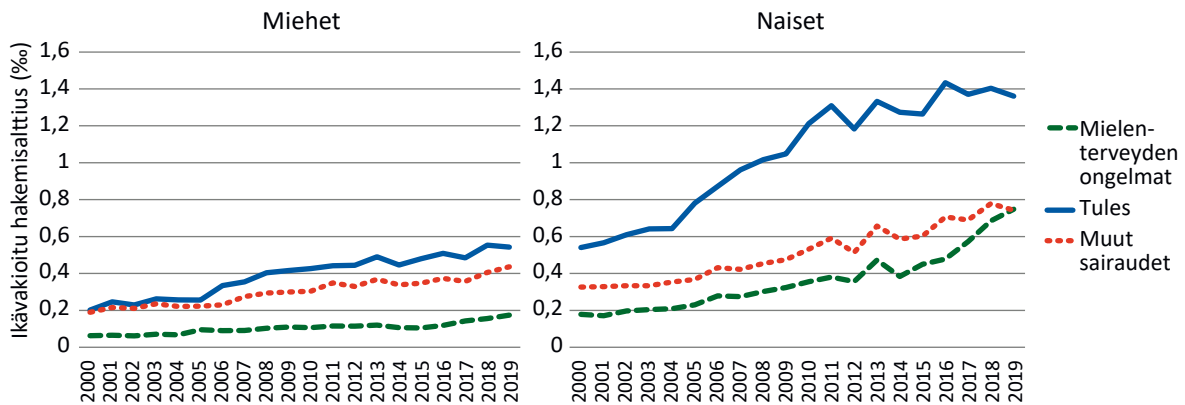

Liitekuvio 4.

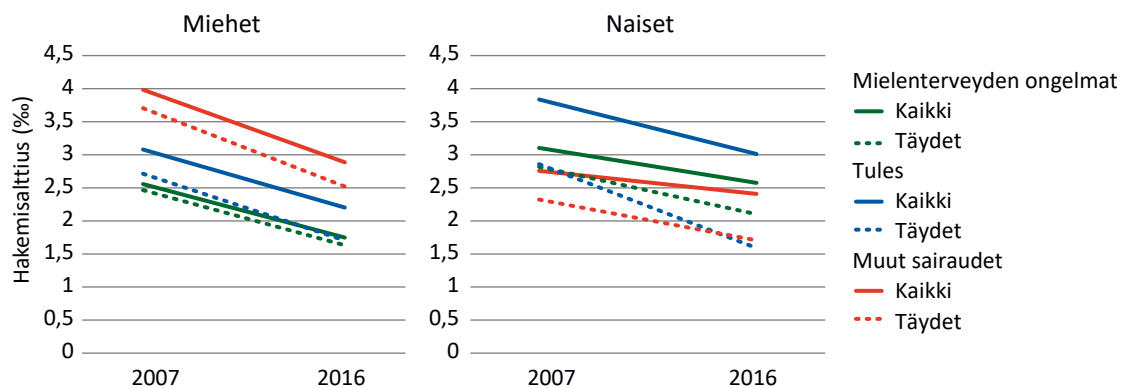
Työkyvyttömyyseläkkeiden ikävakioidu hakemisalttius diagnosoisryhmittäin 2000–2019, vain täydet työkyvyttömyyseläkkeet.

Liitekuvio 5.

Työkyvyttömyyseläkkeiden ikävakioidu hakemisalttius diagnosoisryhmittäin 2000–2019, vain osatyökyvyttömyyseläkkeet. Huom. y-akselilla eri asteikko kuin liitekuviossa 4.

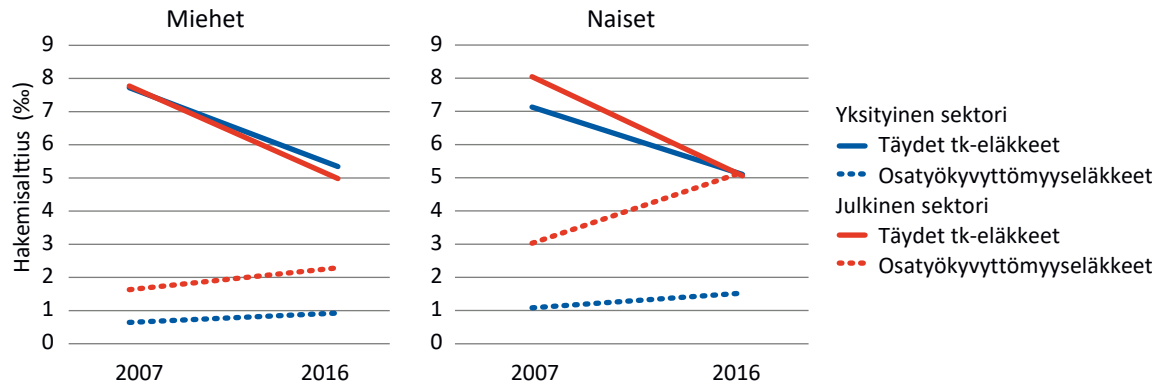
Liitekuvio 6.

Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius diagnosoisryhmittäin 2007 ja 2016, kaikki ja vain täydet työkyvyttömyyseläkkeet.

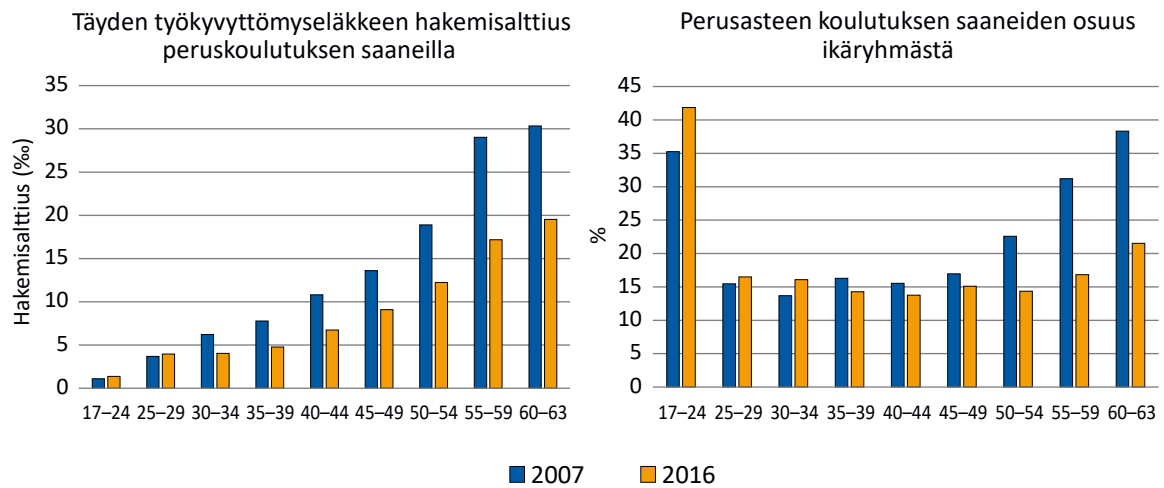
Liitekuvio 7.

Täysien ja osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius sektorin mukaan 2007 ja 2016.

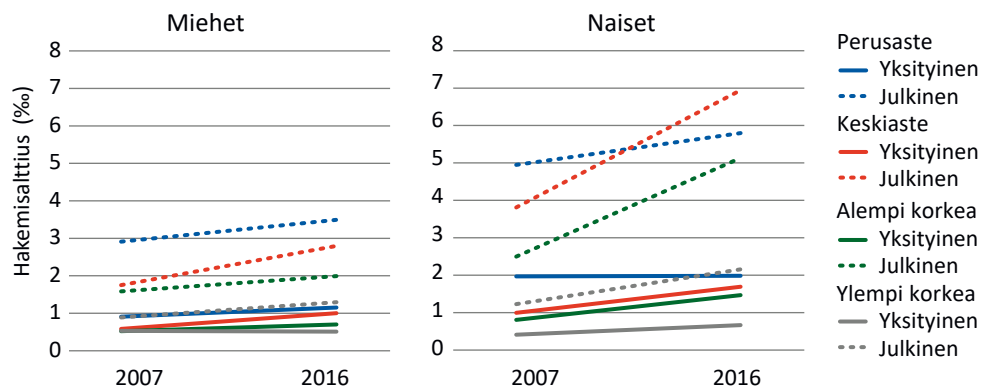
Liitekuvio 8.

Täysien työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius perusasteen koulutuksen saaneilla 2007 ja 2016 ikäryhmittäin.

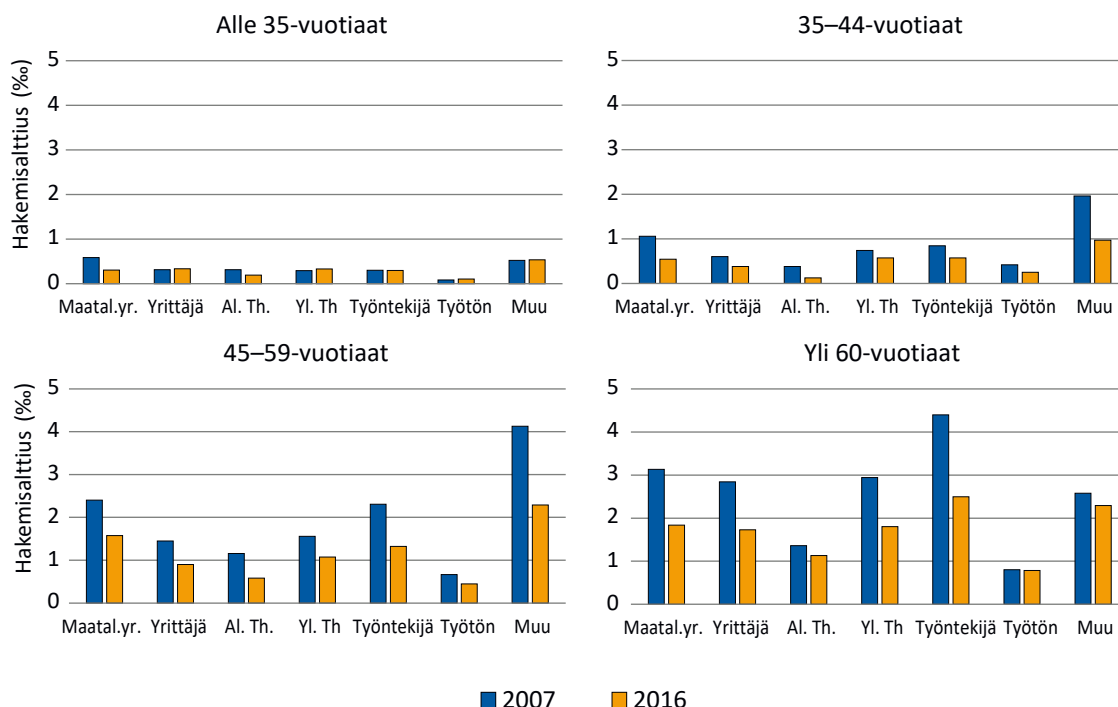
Liitekuvio 9.

Osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius koulutuksen ja sektorin mukaan 2007 ja 2016.

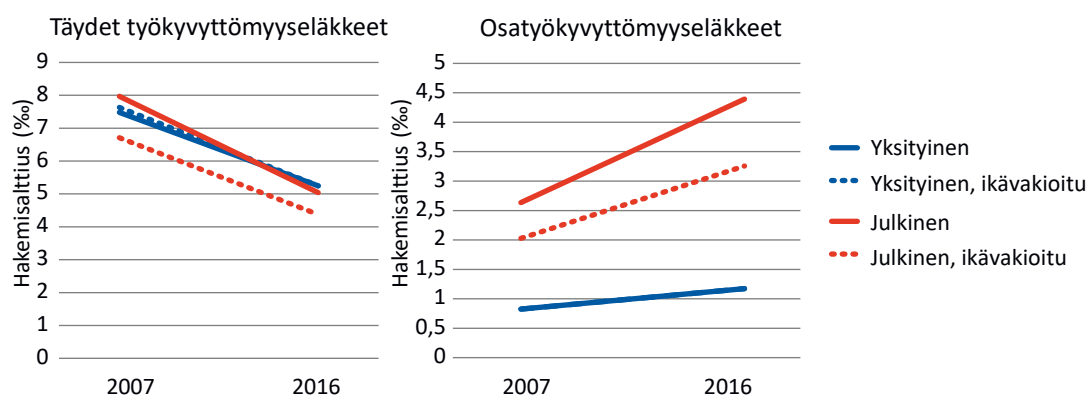

Liitekuvio 10.

Täysien työkyvyttömyyseläkkeiden hakemissalttius vain peruskoulutuksen saaneilla iän mukaan sosiaaliryhmittäin 2007 ja 2016.

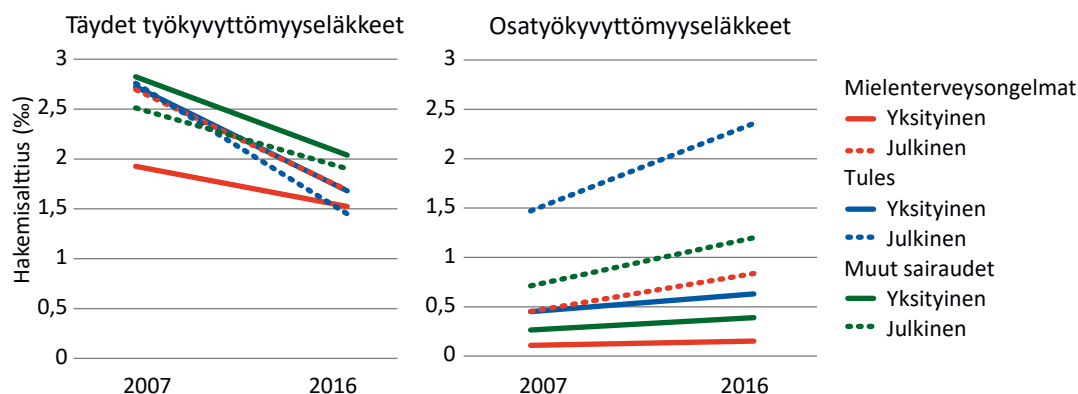
Liitekuvio 11.

Ikävakioinnin vaikutus sektorien välisiin eroihin täysien ja osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemissalttiudessa 2007 ja 2016. Vakioväestönä yksityinen sektori vuonna 2016.

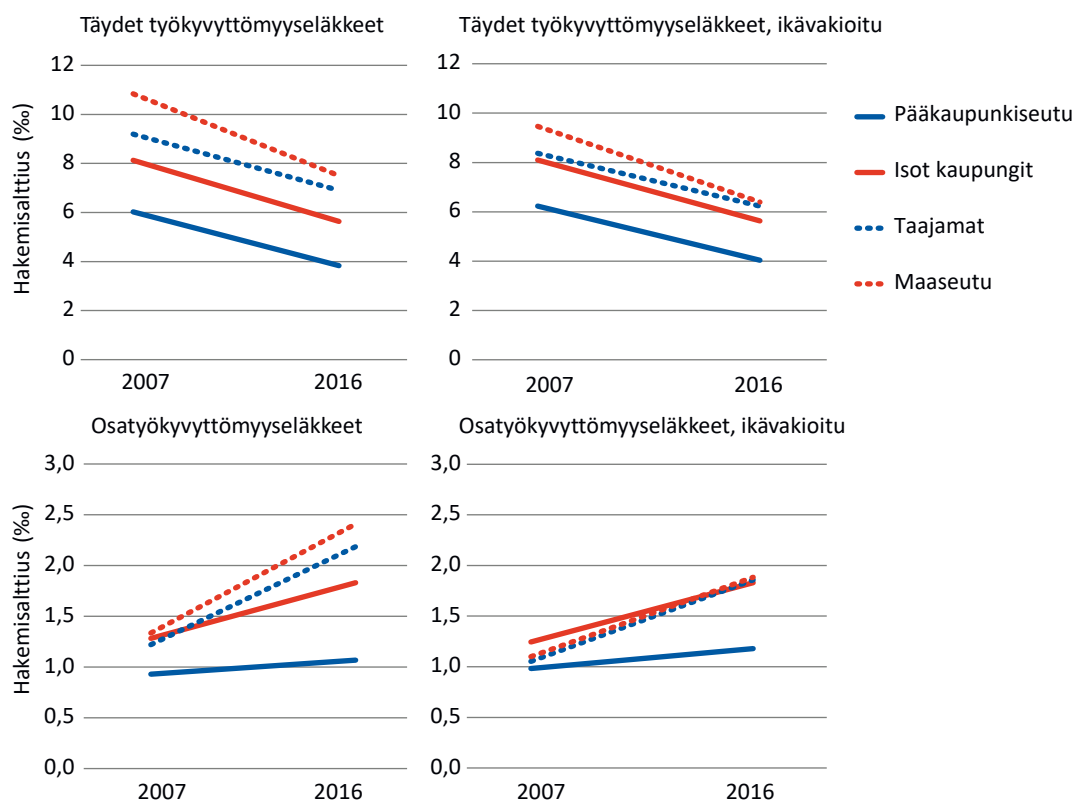

Liitekuvio 12.

Täysien ja osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius sektorin mukaan diagnoosiryhmittäin 2007 ja 2016.

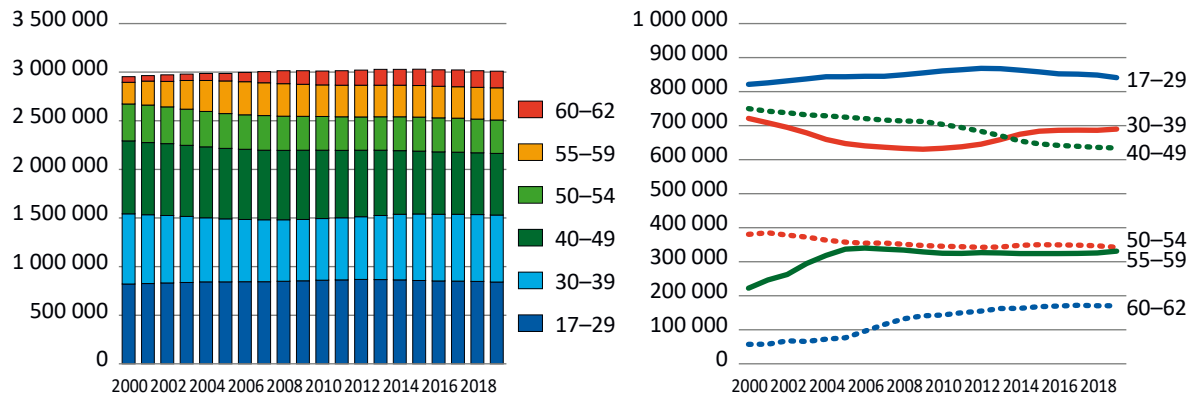
Liitekuvio 13.

Ikävakioiden vaikutus asuinalueiden välisiin eroihin täysien ja osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttisuudessa 2007 ja 2016. Vakioväestönä väestö isot kaupungit 2016.

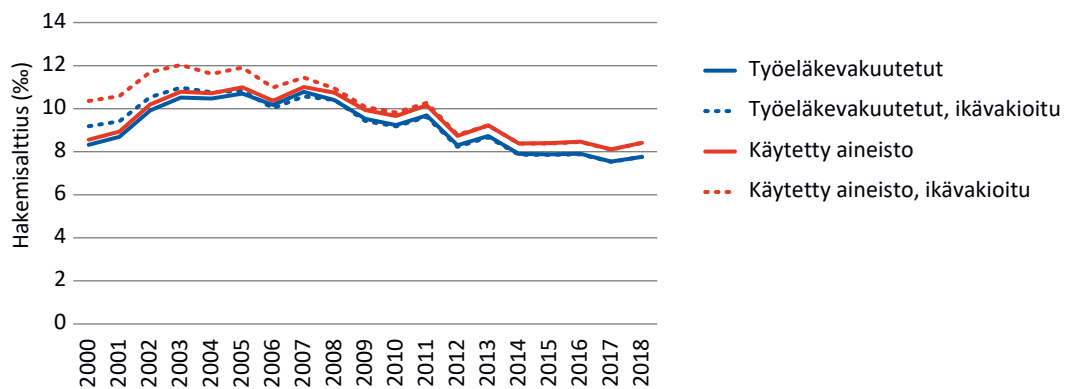

Liitekuvio 14.

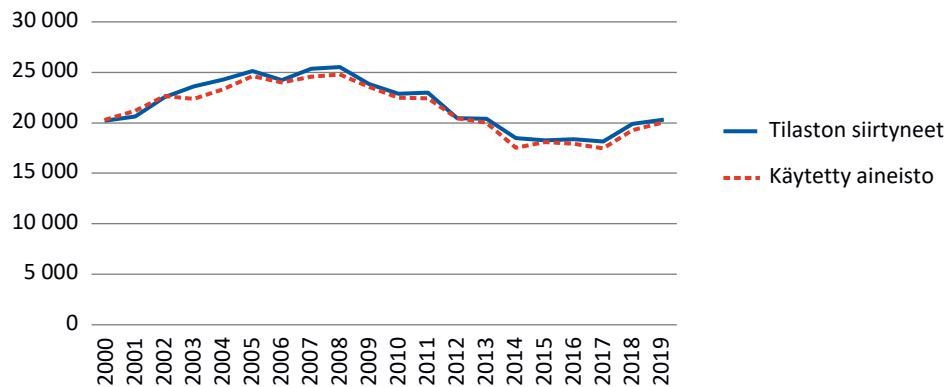
Ei-eläkkeellä oleva väestö ikäryhmittäin 2000–2019.

Liitekuvio 15.

Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius (25–63 vuotiaat) työeläkevakuutetussa väestössä ja tutkimuksessa käytetyssä aineistossa.

Liitekuvio 16.

Vuosittainen työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrä tilastojen mukaan ja käytetyssä aineistossa.

Liite 4. Liitetaulukot

Liitetaulukko 1.
Somaattisiin sairauksiin ja mielenterveysongelmiin perustuvien työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisaaltius vuosina 2016, 2017, 2018 ja 2019 taustamuuttujien mukaan, 25–63-vuotiaat (‰).

	Somaattiset sairaudet				Muutos %				Mielenterveyden ongelmat				Muutos %			
	2016	2017	2018	2019	2016–17	2017–18	2018–19		2016	2017	2018	2019	2016–17	2017–18	2018–19	
Kaikki	6,1	5,7	6,1	6,0	-6	6	-2		2,3	2,3	2,6	3,0	-2	14	14	
Sukupuoli																
Miehet	5,9	5,4	5,8	5,7	-8	6	-1		1,9	1,8	2,0	2,3	-6	13	16	
Naiset	6,3	6,1	6,4	6,3	-4	6	-2		2,8	2,8	3,2	3,6	1	15	13	
Ikä																
25–35	1,1	1,0	1,0	1,1	-4	-2	4		2,1	1,9	2,2	2,7	-8	14	24	
35–44	2,5	2,2	2,4	2,2	-11	8	-5		2,0	2,0	2,3	2,5	-1	14	13	
45–59	8,9	8,4	8,6	8,3	-5	2	-4		2,6	2,6	2,9	3,2	1	12	9	
60–63	19,4	18,7	22,6	23,8	-4	21	5		3,0	3,0	3,7	4,4	0	24	19	
Koulutus																
Perusaste	8,5	7,7	7,9	7,6	-10	3	-4		2,8	2,4	2,7	3,3	-12	11	23	
Keski-aste	7,7	7,3	7,6	7,3	-6	5	-4		2,7	2,6	2,9	3,3	-5	13	14	
Alempi korkea aste	4,1	3,9	4,3	4,5	-6	12	4		2,0	2,0	2,4	2,6	4	19	8	
Ylempi korkea aste	1,8	1,8	1,9	2,0	4	3	5		1,2	1,5	1,6	1,8	20	11	9	
Sektorit																
Yksityinen	5,2	5,0	5,0	5,0	-4	0	1		1,5	1,4	1,6	1,9	-7	11	19	
Julkinen	7,5	6,8	7,5	6,9	-9	9	-8		2,4	2,7	3,0	3,2	13	13	6	
Puuttuu	7,8	7,2	8,6	8,9	-8	20	3		5,8	5,4	6,5	7,7	-7	20	18	
Työttömyys																
Ei yhtään	5,6	5,2	5,3	5,1	-6	1	-3		1,8	1,8	2,0	2,2	-2	10	11	
Alle 3 kk	9,7	8,7	9,8	11,7	-10	13	19		4,6	4,1	5,9	8,0	-11	46	34	
Yli 3 kk	7,5	7,3	9,2	9,3	-2	26	2		3,9	4,0	4,8	5,8	3	19	22	
Kuntaluokka																
Pääkaupunkiseutu	3,5	3,4	3,5	3,4	-4	5	-5		1,9	1,9	2,1	2,2	-3	14	4	
Isot kaupungit	6,1	5,7	6,1	6,1	-6	7	-1		2,5	2,4	2,8	3,3	-3	13	18	
Taajamat	7,9	7,5	7,9	8,0	-4	5	2		2,3	2,3	2,7	3,1	0	16	15	
Maaseutu	8,9	8,4	9,0	8,8	-6	8	-2		2,3	2,3	2,7	3,0	2	17	13	
Eläkkeen tyyppi																
Täysi TK	4,4	4,1	4,3	4,2	-7	5	-2		2,0	1,9	2,1	2,4	-6	13	15	
Osa TK	1,7	1,7	1,8	1,8	-4	8	-2		0,3	0,4	0,5	0,5	19	18	9	
Ratkaisu																
Myöntö	4,5	4,1	4,5	4,3	-8	8	-3		1,6	1,5	1,8	1,9	-2	16	7	
Hylkäys	1,6	1,6	1,6	1,7	0	1	2		0,8	0,7	0,8	1,1	-1	10	28	

Liitetaulukko 2.

Täysien työkyvyttömyyseläkkeiden ja osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemisaaltius vuosina 2016, 2017, 2018 ja 2019 taustamuuttujien mukaan, 25–63-vuotiaat (%).

	Täydetyökyvyttömyyseläkkeet					Muutos %					Osatyökyvyttömyyseläkkeet					Muutos %				
	2016	2017	2018	2019	2019	2016–17	2017–18	2018–19	2019	2019	2016	2017	2018	2019	2019	2016–17	2017–18	2018–19	2019	2019
Kaikki	6,3	5,9	6,4	6,7	6,7	-6	8	4			2,1	2,1	2,3	2,3	2,3	-1	10	1		1
Sukupuoli																				
Miehet	6,6	6,1	6,5	6,7	6,7	-9	7	3			1,1	1,1	1,3	1,3	1,3	-2	13	3		3
Naiset	6,0	5,8	6,3	6,7	6,7	-3	9	5			3,0	3,0	3,3	3,3	3,3	0	9	0		0
Ikä																				
25–35	2,9	2,7	2,9	3,4	3,4	-8	6	18			0,2	0,2	0,3	0,4	0,4	3	35	14		14
35–44	3,8	3,5	3,8	4,0	4,0	-8	9	4			0,7	0,7	0,8	0,8	0,8	1	22	0		0
45–59	8,4	8,0	8,3	8,3	8,3	-5	4	0			3,1	3,1	3,2	3,1	3,1	-1	5	-4		-4
60–63	15,0	14,2	17,4	18,6	18,6	-5	22	7			7,4	7,5	8,9	9,7	9,7	1	19	9		9
Koulutus																				
Perusaste	9,6	8,6	9,1	9,5	9,5	-11	6	4			1,7	1,5	1,5	1,5	1,5	-8	-4	-1		-1
Keski-aste	8,0	7,4	7,9	8,0	8,0	-7	6	2			2,5	2,5	2,7	2,6	2,6	-1	9	-2		-2
Alempi korkea aste	3,9	3,7	4,2	4,5	4,5	-6	14	6			2,2	2,2	2,5	2,6	2,6	1	15	5		5
Ylempi korkea aste	1,9	2,1	2,1	2,2	2,2	12	0	6			1,1	1,2	1,4	1,5	1,5	7	19	8		8
Sektorit																				
Yksityinen	5,3	4,9	5,0	5,2	5,2	-7	2	4			1,4	1,5	1,5	1,6	1,6	5	5	8		8
Julkinen	4,8	4,6	5,0	4,9	4,9	-3	7	-2			5,0	4,9	5,5	5,2	5,2	-4	13	-6		-6
Puuttuu	13,4	12,3	14,7	16,2	16,2	-8	20	10			0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	7	39	7		7
Työttömyys																				
Ei yhtään	4,9	4,6	4,6	4,7	4,7	-7	1	2			2,5	2,4	2,6	2,6	2,6	-1	8	-2		-2
Alle 3 kk	13,1	11,6	14,5	18,2	18,2	-12	26	25			1,2	1,2	1,2	1,4	1,4	1	4	15		15
Yli 3 kk	10,8	10,7	13,1	14,2	14,2	-1	23	8			0,6	0,6	0,8	1,0	1,0	8	35	16		16
Kuntaluokka																				
Pääkaupunkiseutu	4,2	4,1	4,5	4,4	4,4	-2	8	-1			1,2	1,1	1,2	1,2	1,2	-9	7	-4		-4
Isot kaupungit	6,4	6,0	6,5	6,9	6,9	-6	8	6			2,2	2,2	2,4	2,4	2,4	-1	11	1		1
Taajamat	7,7	7,2	7,6	8,1	8,1	-6	6	6			2,5	2,6	3,0	3,0	3,0	5	12	3		3
Maaseutu	8,4	7,8	8,6	8,7	8,7	-7	10	1			2,8	2,9	3,1	3,1	3,1	3	8	1		1
Diagnoosiryhmä																				
Somaattinen	4,4	4,1	4,3	4,2	4,2	-7	5	-2			1,7	1,7	1,8	1,8	1,8	-4	8	-2		-2
Mielenterveys	2,0	1,9	2,1	2,4	2,4	-6	13	15			0,3	0,4	0,5	0,5	0,5	19	18	9		9
Ratkaisu																				
Myöntö	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	-9	11	1			1,7	1,7	1,8	1,8	1,8	0	9	-1		-1
Hylkäys	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0	2	12			0,4	0,4	0,4	0,5	0,5	-2	14	8		8

Liitetaulukko 3.

Myyntöön johtaneiden ja hylkäykseen johtaneiden työkyvyttömyyseläkkeiden hakemalsaltius vuosina 2016, 2017, 2018 ja 2019 taustamuuttujien mukaan, 25–63-vuotiaat (%).

	Myyntöön johtaneet					Muutos %			Hylkäykseen johtaneet					Muutos %		
	2016	2017	2018	2019		2016-17	2017-18	2018-19	2016	2017	2018	2019	2016-17	2017-18	2018-19	
Kaikki	6,1	5,7	6,2	6,2		-7	10	0	2,4	2,4	2,5	2,7	0	4	11	
Sukupuoli																
Miehet	5,6	5,0	5,6	5,6		-10	12	0	2,2	2,2	2,2	2,4	-1	-1	10	
Naiset	6,5	6,3	6,9	6,9		-3	9	0	2,5	2,5	2,8	3,1	0	8	11	
Ikä																
25-35	1,9	1,7	1,9	2,1		-9	12	11	1,3	1,2	1,3	1,6	-4	3	28	
35-44	2,5	2,4	2,7	2,7		-4	12	1	1,9	1,7	1,9	2,0	-10	10	8	
45-59	7,9	7,3	7,8	7,4		-7	6	-5	3,6	3,7	3,7	4,0	3	1	7	
60-63	20,7	19,7	24,0	25,4		-5	21	6	1,6	1,9	2,3	2,8	18	19	21	
Koulutus																
Perusaste	7,8	6,7	7,1	7,1		-14	6	1	3,5	3,4	3,5	3,8	-2	2	8	
Keski-aste	7,4	6,9	7,5	7,3		-7	9	-3	3,0	3,0	3,0	3,3	-1	1	10	
Alempi korkea aste	4,6	4,4	5,1	5,2		-3	15	3	1,5	1,5	1,6	1,9	-3	13	13	
Ylempi korkea aste	2,4	2,6	2,8	3,0		8	7	6	0,6	0,7	0,7	0,8	22	5	10	
Sektorit																
Yksityinen	8,5	7,4	9,2	9,8		-13	25	7	5,2	5,2	6,0	6,8	2	14	14	
Julkinen	4,8	4,5	4,8	4,8		-6	6	2	1,9	1,9	1,8	2,1	0	-5	14	
Puuttuu	8,0	7,7	8,4	7,9		-3	9	-6	1,9	1,8	2,0	2,1	-6	15	5	
Työttömyys																
Ei yhtään	5,7	5,3	5,6	5,4		-7	6	-3	1,7	1,7	1,6	1,8	-1	-5	13	
Alle 3 kk	9,2	7,9	10,0	12,0		-14	26	20	5,1	4,8	5,7	7,6	-5	19	33	
Yli 3 kk	6,9	6,7	8,3	8,9		-4	23	8	4,4	4,6	5,7	6,3	4	23	10	
Kuntaluokka																
Pääkaupunkiseutu	3,9	3,7	4,0	3,8		-6	8	-4	1,6	1,6	1,7	1,8	1	8	3	
Isot kaupungit	6,1	5,7	6,4	6,5		-6	11	2	2,5	2,4	2,5	2,9	-2	5	14	
Taajamat	7,4	7,0	7,6	7,8		-6	9	3	2,8	2,9	3,0	3,4	3	4	11	
Maaseutu	8,2	7,6	8,6	8,4		-7	14	-2	3,0	3,1	3,0	3,4	2	-1	12	
Diagnoosiryhmä																
Somaattinen	4,5	4,1	4,5	4,3		-8	8	-3	1,6	1,6	1,6	1,7	0	1	2	
Mielenterveys	1,6	1,5	1,8	1,9		-2	16	7	0,8	0,7	0,8	1,1	-1	10	28	
Eläkkeen tyyppi																
Täysi TK	4,4	4,0	4,4	4,4		-9	11	1	2,0	2,0	2,0	2,2	0	2	12	
Osa TK	1,7	1,7	1,8	1,8		0	9	-1	0,4	0,4	0,4	0,5	-2	14	8	

Liitetaulukko 4.

Somaattisiin sairauksiin ja mielenterveysongelmiin perustuvien työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus vuosina 2016, 2017, 2018 ja 2019 taustamuuttujien mukaan, 25–63-vuotiaat (%).

	Somaattiset sairaudet				Muutos %			Mielenterveyden ongelmat				Muutos %		
	2016	2017	2018	2019	2016-17	2017-18	2018-19	2016	2017	2018	2019	2016-17	2017-18	2018-19
Kaikki	0,46	0,46	0,49	0,49	0	7	-1	0,17	0,18	0,21	0,22	6	16	7
Sukupuoli														
Miehet	0,44	0,43	0,47	0,47	-1	8	-1	0,14	0,14	0,16	0,18	1	13	11
Naiset	0,48	0,48	0,51	0,51	1	6	-1	0,20	0,22	0,26	0,27	9	19	4
Ikä														
25-35	0,06	0,06	0,06	0,06	-6	1	2	0,14	0,14	0,16	0,18	-1	18	13
35-44	0,14	0,14	0,15	0,14	2	5	-5	0,14	0,15	0,17	0,18	9	17	6
45-59	0,63	0,61	0,65	0,62	-3	6	-5	0,19	0,21	0,24	0,24	9	14	-1
60-63	1,47	1,57	1,76	1,87	6	12	6	0,23	0,24	0,29	0,36	1	24	21
Koulutus														
Perusaste	0,60	0,59	0,62	0,58	-2	5	-5	0,19	0,19	0,20	0,23	1	6	16
Keski-aste	0,58	0,57	0,61	0,59	-1	7	-3	0,20	0,20	0,23	0,25	1	16	6
Alempi korkea aste	0,32	0,32	0,35	0,37	0	11	5	0,15	0,17	0,21	0,21	12	24	2
Ylempi korkea aste	0,14	0,16	0,15	0,18	18	-6	14	0,10	0,12	0,14	0,15	22	21	3
Sektorit														
Yksityinen	0,38	0,38	0,40	0,40	0	5	-2	0,11	0,11	0,12	0,13	-3	15	8
Julkinen	0,63	0,62	0,63	0,60	-1	1	-5	0,18	0,22	0,25	0,26	20	14	2
Puuttuu	0,49	0,50	0,61	0,66	2	22	7	0,36	0,38	0,46	0,51	4	22	11
Työttömyys														
Ei yhtään	0,41	0,41	0,42	0,41	-1	3	-4	0,13	0,14	0,16	0,16	5	15	5
Alle 3 kk	0,81	0,79	0,94	1,12	-3	19	18	0,40	0,42	0,58	0,68	6	37	17
Yli 3 kk	0,56	0,59	0,71	0,76	6	21	6	0,30	0,32	0,38	0,42	8	19	12
Kuntaluokka														
Pääkaupunkiseutu	0,25	0,26	0,27	0,27	4	4	-2	0,14	0,15	0,17	0,17	5	11	2
Isot kaupungit	0,45	0,45	0,50	0,49	0	9	-1	0,18	0,19	0,22	0,24	7	15	9
Taajamat	0,60	0,59	0,63	0,64	-2	7	1	0,17	0,18	0,22	0,23	4	21	7
Maaseutu	0,67	0,68	0,72	0,71	2	6	-1	0,17	0,17	0,22	0,23	4	26	6
Eläkkeen tyyppi														
Täysi TK	0,31	0,30	0,33	0,32	-3	10	-2	0,14	0,15	0,17	0,18	2	16	7
Osa TK	0,15	0,16	0,16	0,16	5	2	2	0,03	0,03	0,04	0,04	22	18	3
Eläkkeen laji														
Toistaiseksi	0,26	0,25	0,27	0,26	-1	6	-3	0,05	0,04	0,05	0,05	-7	12	9
Kuntoutustuki	0,20	0,20	0,22	0,23	1	9	1	0,12	0,14	0,16	0,17	10	18	6

Liitetaulukko 5.

Masennukseen ja muihin mielenterveysongelmiin perustuvien työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus vuosina 2016, 2017, 2018 ja 2019 taustamuuttujien mukaan, 25–63-vuotiaat (%).

	Masennus				Muutos %				Muu mielenterveys				Muutos %			
	2016	2017	2018	2019	2016–17	2017–18	2018–19	2019	2016	2017	2018	2019	2016–17	2017–18	2018–19	2019
Kaikki	0,09	0,10	0,12	0,13	11	16	7		0,08	0,07	0,09	0,09	-1	17	7	
Sukupuoli																
Miehet	0,07	0,07	0,08	0,09	6	11	13		0,07	0,07	0,08	0,09	-4	15	10	
Naiset	0,12	0,14	0,17	0,17	14	18	3		0,08	0,08	0,09	0,10	2	20	4	
Ikä																
25–35	0,06	0,06	0,07	0,08	4	22	10		0,08	0,08	0,09	0,10	-4	15	15	
35–44	0,07	0,08	0,09	0,10	9	20	7		0,07	0,07	0,08	0,09	9	14	5	
45–59	0,12	0,14	0,15	0,15	18	11	0		0,08	0,07	0,08	0,08	-5	19	-1	
60–63	0,15	0,15	0,19	0,23	0	24	24		0,08	0,08	0,10	0,12	5	24	16	
Koulutus																
Perusaste	0,09	0,10	0,10	0,12	3	2	19		0,09	0,09	0,10	0,12	-1	10	14	
Keski-aste	0,10	0,11	0,13	0,14	4	20	5		0,09	0,09	0,10	0,11	-1	11	6	
Alempi korkea aste	0,10	0,12	0,14	0,14	20	18	2		0,05	0,05	0,07	0,07	-2	39	1	
Ylempi korkea aste	0,06	0,08	0,09	0,10	37	13	6		0,04	0,04	0,05	0,05	-2	37	-2	
Sektorit																
Yksityinen	0,07	0,07	0,08	0,08	0	17	7		0,04	0,04	0,05	0,05	-7	12	10	
Julkinen	0,13	0,16	0,18	0,19	28	8	5		0,06	0,06	0,07	0,07	3	29	-3	
Puuttuu	0,15	0,16	0,21	0,23	8	26	10		0,21	0,21	0,25	0,28	2	18	12	
Työttömyys																
Ei yhtään	0,08	0,09	0,10	0,10	12	11	6		0,05	0,05	0,06	0,06	-6	21	4	
Alle 3 kk	0,20	0,22	0,31	0,36	13	39	15		0,20	0,20	0,27	0,32	-1	36	20	
Yli 3 kk	0,14	0,15	0,18	0,20	7	26	10		0,16	0,17	0,20	0,22	8	13	13	
Kuntaluokka																
Pääkaupunkiseutu	0,08	0,08	0,09	0,10	9	11	3		0,07	0,07	0,07	0,07	1	10	0	
Isot kaupungit	0,10	0,11	0,13	0,14	13	12	8		0,08	0,08	0,10	0,10	-1	20	10	
Taajamat	0,09	0,11	0,14	0,14	12	29	4		0,08	0,07	0,08	0,09	-6	10	12	
Maaseutu	0,10	0,10	0,13	0,14	5	26	9		0,07	0,07	0,09	0,09	2	25	0	
Eläkkeen tyyppi																
Täysi TK	0,07	0,08	0,09	0,10	8	16	8		0,07	0,07	0,08	0,08	-3	16	6	
Osa TK	0,02	0,03	0,03	0,03	22	15	0		0,01	0,01	0,01	0,01	23	26	10	
Eläkkeen laji																
Toistaiseksi	0,02	0,02	0,02	0,02	-8	4	20		0,02	0,02	0,03	0,03	-5	19	1	
Kuntoutustuki	0,07	0,09	0,10	0,10	16	18	4		0,05	0,05	0,06	0,07	1	16	9	

Liitetaulukko 6.

Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus edellisenä vuonna työttömyyttä kokeneilla ja ei-kokeneilla 2016, 2017, 2018 ja 2019 taustamuuttujien mukaan, 25–63-vuotiaat (%).

	Ei työttömyyttä edellisen vuoden aikana					Muutos %					Työttömyyttä edellisen vuoden aikana					Muutos %					
	2016	2017	2018	2019	2016–17	2017–18	2018–19	2016	2017	2018	2019	2016–17	2017–18	2018–19	2016	2017	2018	2019	2016–17	2017–18	2018–19
Kaikki	0,54	0,55	0,58	0,57	0	6	-2	0,94	0,98	1,19	1,33	4	21	12							
Sukupuoli																					
Miehet	0,46	0,45	0,48	0,48	-2	6	-1	1,00	1,03	1,24	1,42	3	21	14							
Naiset	0,63	0,64	0,68	0,67	2	6	-2	0,89	0,94	1,14	1,25	6	22	9							
Ikä																					
25–35	0,17	0,16	0,18	0,19	-10	15	7	0,28	0,32	0,36	0,43	13	13	20							
35–44	0,21	0,23	0,26	0,25	9	11	-4	0,52	0,52	0,60	0,69	-1	16	16							
45–59	0,69	0,67	0,71	0,67	-2	6	-6	1,38	1,45	1,70	1,80	5	17	6							
60–63	1,58	1,68	1,79	1,91	6	7	6	2,21	2,29	3,11	3,60	4	36	16							
Koulutus																					
Perusaste	0,67	0,66	0,67	0,64	-1	1	-4	1,07	1,04	1,17	1,24	-3	12	6							
Keski-aste	0,68	0,66	0,70	0,67	-3	6	-5	1,08	1,13	1,35	1,53	4	20	14							
Alempi korkea aste	0,43	0,44	0,49	0,51	2	11	5	0,68	0,75	1,02	1,08	9	36	6							
Ylempi korkea aste	0,23	0,26	0,26	0,28	17	0	5	0,31	0,41	0,58	0,77	31	41	34							
Sektorit																					
Yksityinen	0,36	0,42	0,49	0,51	16	18	4	1,54	1,50	1,85	2,11	-3	23	14							
Julkinen	0,46	0,45	0,48	0,47	-2	6	-1	0,63	0,65	0,78	0,85	4	19	9							
Puuttuu	0,83	0,84	0,88	0,84	1	5	-4	0,67	0,87	0,91	0,97	29	6	6							
Kuntaluokka																					
Pääkaupunkiseutu	0,35	0,37	0,37	0,36	5	1	-4	0,63	0,64	0,80	0,88	2	25	10							
Isot kaupungit	0,56	0,56	0,60	0,59	0	8	-1	0,90	0,96	1,17	1,33	6	22	13							
Taajamat	0,67	0,65	0,70	0,69	-3	9	-2	1,18	1,24	1,45	1,71	5	17	18							
Maaseutu	0,71	0,73	0,77	0,78	2	6	1	1,28	1,32	1,64	1,70	3	24	4							
Diagnoosi																					
Somaattinen	0,41	0,41	0,42	0,41	-1	3	-4	0,62	0,64	0,77	0,85	3	20	10							
Mielenterveys	0,13	0,14	0,16	0,16	5	15	5	0,32	0,34	0,43	0,49	7	24	14							
Eläkkeen tyyppi																					
Täysi TK	0,34	0,33	0,36	0,35	-3	8	-2	0,85	0,87	1,07	1,19	2	23	12							
Osa TK	0,20	0,21	0,22	0,22	6	4	0	0,09	0,11	0,12	0,14	24	8	12							
Eläkkeen laji																					
Toistaiseksi	0,26	0,25	0,25	0,24	-3	1	-3	0,47	0,47	0,58	0,62	1	23	7							
Kuntoutustuki	0,29	0,30	0,33	0,33	3	11	0	0,48	0,51	0,61	0,71	7	20	16							

Liitetaulukko 7.

Toistaiseksi myönnettettyjen työkyvyttömyyseläkkeiden ja kuntoutustukien alkavuus vuosina 2016, 2017, 2018 ja 2019 taustamuuttujien mukaan, 25–63-vuotiaat (%).

	Toistaiseksi myönnettynä työkyvyttömyyseläkkeet						Muutos %		Kuntoutustuet				Muutos %			
	2016	2017	2018	2019	2016–17	2017–18	2018–19	2016	2017	2018	2019	2016–17	2017–18	2018–19		
Kaikki	0,30	0,30	0,32	0,31	-2	7	-1	0,33	0,34	0,38	0,40	5	12	3		
Sukupuoli																
Miehet	0,29	0,28	0,31	0,31	-3	9	0	0,28	0,29	0,32	0,33	2	10	5		
Naiset	0,31	0,31	0,32	0,32	-1	4	-2	0,37	0,40	0,45	0,46	7	14	2		
Ikä																
25–35	0,01	0,01	0,01	0,02	-11	24	18	0,19	0,19	0,21	0,23	-2	12	9		
35–44	0,04	0,04	0,04	0,04	-3	-1	3	0,24	0,25	0,29	0,29	7	13	1		
45–59	0,34	0,32	0,32	0,30	-7	2	-9	0,48	0,50	0,56	0,56	5	12	-1		
60–63	1,43	1,48	1,67	1,76	4	13	5	0,28	0,33	0,38	0,47	16	17	22		
Koulutus																
Perusaste	0,42	0,40	0,42	0,38	-5	7	-9	0,37	0,38	0,40	0,43	3	4	10		
Keski-aste	0,36	0,35	0,38	0,37	-3	7	-2	0,42	0,42	0,46	0,47	1	11	1		
Alempi korkea aste	0,22	0,21	0,23	0,24	-2	7	7	0,25	0,27	0,33	0,33	9	22	1		
Ylempi korkea aste	0,11	0,12	0,11	0,13	10	-7	12	0,13	0,16	0,19	0,20	27	14	6		
Sektorit																
Yksityinen	0,22	0,22	0,23	0,23	-4	6	0	0,27	0,27	0,30	0,30	1	9	2		
Julkinen	0,41	0,40	0,39	0,38	-2	-2	-3	0,40	0,44	0,49	0,48	10	11	-2		
Puuttuu	0,43	0,43	0,52	0,54	1	21	2	0,42	0,45	0,55	0,63	6	22	15		
Työttömyys																
Ei yhtään	0,26	0,25	0,25	0,24	-3	1	-3	0,29	0,30	0,33	0,33	3	11	0		
Alle 3 kk	0,51	0,45	0,55	0,66	-11	23	19	0,70	0,76	0,97	1,14	9	26	17		
Yli 3 kk	0,45	0,48	0,59	0,61	6	23	4	0,40	0,43	0,51	0,57	7	17	13		
Kuntaluokka																
Pääkaupunkiseutu	0,17	0,18	0,18	0,18	6	1	-1	0,23	0,23	0,26	0,26	3	11	-1		
Isot kaupungit	0,30	0,29	0,31	0,32	-3	7	0	0,33	0,35	0,41	0,42	6	14	4		
Taajamat	0,39	0,36	0,40	0,41	-6	11	2	0,39	0,40	0,44	0,46	4	9	4		
Maaseutu	0,43	0,44	0,47	0,45	3	8	-5	0,41	0,41	0,47	0,50	2	13	6		
Diagnoosi																
Somaattinen	0,26	0,25	0,27	0,26	-1	6	-3	0,20	0,20	0,22	0,23	1	9	1		
Mielenterveys	0,05	0,04	0,05	0,05	-7	12	9	0,12	0,14	0,16	0,17	10	18	6		
Eläkkeen tyyppi																
Täysi TK	0,18	0,17	0,19	0,19	-4	13	-2	0,27	0,27	0,30	0,31	1	12	3		
Osa TK	0,12	0,12	0,12	0,12	1	-1	1	0,06	0,07	0,08	0,08	23	16	4		

ELÄKETURVAKESKUKSEN
RAPORTTEJA

Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen: trendit, tilannekuva, tulevaisuus

Raportissa tarkastellaan työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden, hylkäysosuuden ja työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuuden muutoksia 2000-luvun aikana perustuen Eläketurvakeskuksen rekisteritietoihin. Lisäksi arvioidaan työkyvyttömyyseläkkeiden tulevaa kehitystä. Raportti perustuu työmarkkinoiden keskusjärjestöille tehtyyn selvitykseen.

ELÄKETURVAKESKUKSEN RAPORTTEJA

Eläketurvakeskus on lakisääteinen työeläketurvan kehittäjä, asiantuntija ja yhteisten palvelujen tuottaja. Raportteja-sarjassa julkaistaan eläketurvan arviointia ja kehittämistä palvelevia katsauksia, selvityksiä ja laskelmia.

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN